

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

**ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - ΣΠΔΕ**

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

**3^{ης} (9^{ης}) ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ
ΤΟΥ Σ.Π.Δ.Ε.**

ΠΕΜΠΤΗ 9 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2009

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - ΣΠΔΕ

3^η (9^η) ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ Σ.Π.Δ.Ε.

Η 3η (9η) συνεδρίαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΣΠΔΕ) πραγματοποιείται την Πέμπτη 4 Απριλίου 2009 και ώρα 10.00 το πρωί στην Αίθουσα Πολλαπλών Χρήσεων των Γενικών Αρχείων του Κράτους, Δάφνης 61, Ψυχικό, υπό την Προεδρία του Προέδρου του Συμβουλίου Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΣΠΔΕ) Επίτιμου Καθηγητή Γεώργιου Μπαμπινιώτη.

Στη συνεδρίαση παρίστανται τα εξής μέλη της Ολομέλειας του ΣΠΔΕ:

- 1. Γεώργιος Μπαμπινιώτης**
Πρόεδρος Συμβουλίου Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Επίτιμος Καθηγητής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
- 2. Βασίλειος Άνθιμος**
Εκπρόσωπος Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών
Προϊστάμενος ΔΟΥ Β Περιστερίου
- 3. Παρασκευάς Γιαλούρης**
Εκπρόσωπος Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
Περιφερειακός Διευθυντής Εκπαίδευσης Αττικής
Στη συνεδρίαση παρίσταται και ο αναπληρωματικός εκπρόσωπος
Απόστολος Παπακωνσταντίνου
- 4. Σωτήριος Γκλαβάς**
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
- 5. Μιχαήλ Δερμιτζάκης**
Πρόεδρος Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας
Καθηγητής Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
- 6. Κωνσταντίνος Σούτσας**
Πρόεδρος Οργανισμού Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών
Καθηγητής ΤΕΙ
- 7. Ευθύμιος Αλεξανδρής**
Πρόεδρος Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων
- 8. Γενέθλιος Μαυρίκιος**
Προϊστάμενος Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Προϊστάμενος Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Β΄ Αθήνας

- 9. Δήμητρα Χατζημανώλη**
Προϊσταμένη Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Προϊσταμένη Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Α΄ Αθήνας
- 10. Πολυξένη Μπίστα**
Διευθύντρια σχολικής μονάδας Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Διευθύντρια 1^{ου} Γενικού Λυκείου Παπάγου, Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Β΄ Αθήνας
- 11. Ευαγγελία Σταύρου**
Αναπληρωματική του Δημήτριου Καραμήτου, Διευθυντής σχολικής μονάδας Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Διευθύντρια 7^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Αγίου Δημητρίου, Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δ΄ Αθήνας
- 12. Χάρις Χελιώτη - Σχολινάκη**
Σχολική Σύμβουλος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Σχολική Σύμβουλος Α΄ Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αθήνας
- 13. Προκόπιος Μανωλάκος**
Σχολικός Σύμβουλος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Σχολικός Σύμβουλος Δημοτικής Εκπαίδευσης 6^{ης} Περιφέρειας Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πειραιά
- 14. Γεώργιος Τζίμας**
Σχολικός Σύμβουλος Ειδικής Αγωγής
Σχολικός Σύμβουλος Ειδικής Αγωγής 2^{ης} Περιφέρειας Ειδικής Αγωγής, Αγ. Παρασκευή
- 15. Αικατερίνη Ρηνάκη**
Εκπρόσωπος Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας (ΔΟΕ)
Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας (ΔΟΕ)
- 16. Κωνσταντίνος Παπαντωνόπουλος**
Εκπρόσωπος Ομοσπονδίας Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Λειτουργών Ελλάδας (ΟΙΕΛΕ)
- 17. Νίκος Παϊζης**
Εκπρόσωπος Ομοσπονδίας Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Λειτουργών Ελλάδας (ΟΙΕΛΕ)
- 18. Χρήστος Γούλας**
Αναπληρώνει στην παρούσα συνεδρίαση το Μιχάλη Κουρουτό, εκπρόσωπος Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ)
- 19. Φώτης Σκουλαρίκης**
Αναπληρωματικός του Φώτη Λίτσου, εκπρόσωπος Πανελλήνιας Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ)
- 20. Άννα Βάσιλα**
Αναπληρωματική της Ρένας Μπαρδάνη, εκπρόσωπος του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών (ΣΕΒ)

Στέλεχος Δικτύου Εργασιακών Σχέσεων και Κοινωνικής Πολιτικής του ΣΕΒ

21. Ιωάννης Πανάρετος

Εκπρόσωπος ΠΑΣΟΚ

Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

22. Αδαμαντία Σπαθάτου

Εκπρόσωπος ΛΑΟΣ

Καθηγήτρια Μ.Ε.

23. Ευαγγελία Σχοιναράκη

Εκπρόσωπος Ένωσης Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας (ΕΝΑΕ)

Νομάρχης Ηρακλείου

Από τη συνεδρίαση απουσιάζουν οι:

1. Θεμιστοκλής Κοτσιφάκης

Εκπρόσωπος Ομοσπονδίας Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (ΟΛΜΕ)

Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου Ομοσπονδίας Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (ΟΛΜΕ)

2. Δημήτριος Γκίνης

Εκπρόσωπος Ομοσπονδίας Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (ΟΛΜΕ)

Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου Ομοσπονδίας Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (ΟΛΜΕ)

3. Δημήτριος Μπράτης

Εκπρόσωπος Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας (ΔΟΕ)

Πρόεδρος Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας (ΔΟΕ)

4. Νικολέτα Δασκαλάκη

Εκπρόσωπος της Βουλής των Εφήβων

Μαθήτρια 10^{ου} Λυκείου Περιστερίου

5. Κωνσταντίνος Γκρίτζαλης

Εκπρόσωπος της Βουλής των Εφήβων

Μαθητής 2^{ου} Λυκείου Χαλανδρίου

6. Γιάννης Αντωνάκος

Εκπρόσωπος Ανώτατης Διοίκησης Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (ΑΔΕΔΥ)

Μέλος Ανώτατης Διοίκησης Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (ΑΔΕΔΥ)

7. Μιχάλης Χαλκίδης

Εκπρόσωπος Νέας Δημοκρατίας

Βουλευτής Ημαθίας

8. Κωνσταντίνος Καρέλης

Εκπρόσωπος Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας (ΚΕΔΚΕ)

Δήμαρχος Μελίκης

Η Ανώτατη Συνομοσπονδία Γονέων Μαθητών Ελλάδας, το Κ.Κ.Ε. και ο ΣΥ.ΡΙΖ.Α δεν όρισαν εκπροσώπους.

Στη συνεδρίαση παρίσταται και ο:

1. Χρήστος Τρικαλινός, Καθηγητής Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, εκπρόσωπος ΠΟΣΔΕΠ

Αρμόδια για την τήρηση των πρακτικών η Αγγελική Σουφλή, διοικητική υπάλληλος στο Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας.

Η συνεδρίαση αρχίζει στις 10.00 το πρωί αφού προηγουμένως ο Πρόεδρος διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

Θέματα προς συζήτηση :

A. Αναμόρφωση Λυκείου

1. Αξιολόγηση επίδοσης μαθητών
Ενημέρωση από τη συγκροτηθείσα Ομάδα Εργασίας και συζήτηση
2. Αξιοποίηση Βιβλιοθηκών και Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας
3. Ανασχεδιασμός Αναλυτικού Προγράμματος
4. Σχολικά βιβλία
5. Σχολικός χρόνος
6. Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών για τις ανάγκες του Λυκείου

B. Σύστημα Επιλογής των υποψηφίων για τα ΑΕΙ / ΤΕΙ

1. Επιλογή υποψηφίων
Συστήματα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση άλλων χωρών
2. Πιθανά συστήματα

Γ. Χρονικός ορίζοντας εφαρμογής και κόστος των προτεινομένων

Δ. Συζήτηση για αναμόρφωση των Αναλυτικών Προγραμμάτων στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση (Νηπιαγωγείο- Δημοτικό-Γυμνάσιο)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι καλημέρα. Χαιρετίζω την παρουσία του εκπροσώπου της ΠΟΣΔΕΠ, του Καθηγητή του κ. Τρικαλινού. Θεωρώ ότι η παρουσία των εκπροσώπων του Διδακτικού Προσωπικού των Πανεπιστημίων είναι καθοριστική και παράγων συμβολής στη συζήτησή μας. Γι' αυτό, μολονότι στο νόμο δεν προβλέπεται σε αυτό το Συμβούλιο η συμμετοχή της ΠΟΣΔΕΠ, αλλά προβλέπεται στην Ανώτατη Εκπαίδευση, στο άλλο Τμήμα, όμως όπως έχουμε δει, συζητούμε θέματα τα οποία άπτονται της Ανώτατης Εκπαίδευσης στο επίπεδο της εισαγωγής και της επιλογής των υποψηφίων. Εκεί λοιπόν νομίζω ότι η παρουσία του συναδέλφου κ. Τρικαλινού θα είναι πάρα πολύ χρήσιμη και τον καλωσορίζουμε στο Συμβούλιό μας. Μήπως θέλετε να πείτε κάτι;

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Απλώς δυο λόγια. Θα ήθελα να σας χαιρετίσω όλους. Να σας πω ότι εκπροσωπώ τη νέα διοίκηση της ΠΟΣΔΕΠ, η οποία συμμετέχει συστηματικά στο διάλογο. Βέβαια ακόμα δεν έχουμε καταλήξει σε θέσεις επί του συγκεκριμένου θέματος, γι' αυτό περισσότερο στην πρώτη αυτή συνεδρίαση θα παρακολουθήσω και ό,τι άποψη εκφέρω θα είναι προσωπική. Όμως πιστεύω ότι είναι ένας διάλογος που βοηθάει και θα προσπαθήσουμε να συνεισφέρουμε όσο το δυνατόν καλύτερα σε αυτό, μιας και πρέπει οπωσδήποτε οι πανεπιστημιακοί ως σύνολο να έχουν λόγο. Σας ευχαριστώ για άλλη μία φορά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριοι συνάδελφοι, να θυμίσω και να ενημερώσω ότι έχουμε πει για την επόμενη συνάντηση να είναι στις 24. Παρακάλεσαν οι συνάδελφοι να είναι στις 23, δηλαδή τη βδομάδα της Διακαινησίμου, ημέρα Πέμπτη, του Αγίου Γεωργίου, θα έρθετε για να κεράσω ως Γεώργιος.

Α. ΡΗΝΑΚΗ: Αν μου επιτρέπετε κ. Πρόεδρε. Είχαμε πει και την προηγούμενη φορά ότι η Διδασκαλική Ομοσπονδία βρίσκεται σε συνέδριο στην Κύπρο εκείνη τη βδομάδα και δε θα μπορούμε να βρισκόμαστε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Το έχουμε πει, εκτός αν κάποιος από τα μέλη σας δεν είναι εκεί και μπορούσε να είναι εδώ ως εκπρόσωπος. Αυτό θα το δείτε εσείς. Αν κάποιος από τα μέλη δεν έρθει εκεί και μπορούσε να είναι μαζί μας, θα ήταν χαρά μας.

Προς ενημέρωσή σας έχω να πω ότι μετά την ΟΛΜΕ επισκέφτηκα το Διοικητικό Συμβούλιο της ΔΟΕ χτες. Είχαμε μια πολύ ενδιαφέρουσα και ουσιαστική συζήτηση, δημιουργική συζήτηση. Θεωρώ και αυτή είναι η διαφορά, ότι ενώ έχουμε τους εκπροσώπους εδώ, οι οποίοι επίσημα εκπροσωπούν τους αντίστοιχους φορείς, μια συζήτηση που γίνεται με όλα τα μέλη του Συμβουλίου και μπαίνουν διάφορα θέματα, εκπαιδευτικά πάντα, προς συζήτηση, ενισχύει τον διάλογο. Και από αυτή την άποψη είναι κάτι πάρα πολύ χρήσιμο και για τις 2 πλευρές. Και για μένα, που θέλω να μεταφέρω αυτό το πνεύμα μέσα στις συζητήσεις μας και νομίζω και για τα μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων.

Τώρα, αγαπητοί, έχουμε παρακαλέσει τον Πρόεδρο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου τον κ. Γκλαβά, να οργανώσει μια ομάδα εργασίας, μάλιστα είχα πει ότι, αν θέλουν και οι φορείς οι εκπαιδευτικοί να στείλουν ανθρώπους, είναι καλοδεχούμενο. Δεν ξέρω αν εστάλησαν. Εστάλησαν, πολύ ωραία! Και έχει μοιραστεί η εισήγηση της ομάδας εργασίας ως προς την επίδοση, την αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών και επίσης είχαμε ζητήσει να έχουμε τα διάφορα συστήματα πρόσβασης που υπάρχουν. Αυτά βέβαια υπάρχουν στο

πρόγραμμα ΕΥΡΥΔΙΚΗ. Επειδή όμως ο κ. Δούκας, μέλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, είχε δουλέψει, είχε συστηματοποιήσει παλιά αυτά τα πράγματα, είναι παλιότερη εργασία. Όχι, είναι επί τούτου η εργασία, μάλιστα. Έχουμε και αυτή την εισήγηση του κ. Δούκα, που μας συγκεντρώνει όλα αυτά τα πράγματα, τι ισχύει στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με έναν τρόπο που είναι και εποπτικός και μπορούμε να έχουμε μια καλύτερη ιδέα. Θα παρακαλέσω τον Πρόεδρο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου να πάρει το λόγο. (Η εισήγηση της Ομάδας Εργασίας του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και η μελέτη του κ. Δούκα, επισυνάπτονται ως Παράρτημα Ι και Παράρτημα ΙΙ αντίστοιχα).

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Πριν προχωρήσουμε, αν θα μπορούσατε να μου δώσετε 3 – 4 λεπτά, για να πω ορισμένες σκέψεις. Καταρχήν ευχαριστώ κι εγώ και φαντάζομαι και όλοι, για τα στοιχεία που μας δόθηκαν και για τη δυνατότητα να έχουμε μια καλύτερη εικόνα.

Βλέπω ότι από την αρχή η συζήτηση κατευθύνεται στο εξεταστικό σύστημα. Αντιλαμβάνομαι ότι αυτό είναι ένα σημαντικό πρόβλημα, θεωρώ όμως ότι η οποιαδήποτε προσέγγιση και αντιμετώπιση της εξεταστικής διαδικασίας, δε θα οδηγήσει σε αποτελέσματα, αν δεν αντιμετωπίσουμε πρώτα το πρόβλημα του Λυκείου.

Και όταν αναφερόμουν και σε προηγούμενες συναντήσεις μας στο τι θέλουμε, στο τι Λύκειο θέλουμε, είχα στο μυαλό μου και έχω στο μυαλό μου συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του Λυκείου, που αν δε συμφωνήσουμε, ή αν δεν οδηγηθούμε σε μια παράθεση απόψεων για το τι πρέπει να είναι το Λύκειο, φοβάμαι ότι θα οδηγηθούμε πάλι σε ένα εξεταστικό σύστημα που μετά από 4 ή 5 χρόνια θα το ξανασυζητάμε.

Το λέω αυτό για τον εξής λόγο. Να γίνω πιο σαφής όταν λέω τι Λύκειο θέλουμε. Γιατί ξέρετε πολλές φορές αυτό θεωρείται μια γενικόλογη τοποθέτηση που δεν οδηγεί κάπου.

Σε όλες τις χώρες του κόσμου υπάρχει ένας προβληματισμός για τα χαρακτηριστικά που θα έχουν, ή θα πρέπει να έχουν οι απόφοιτοι του Λυκείου. Υπάρχει μια προσέγγιση, η οποία λέει - και αυτή τη στιγμή διευρύνεται και στην Αμερική - , ότι οι απόφοιτοι του Λυκείου, όλοι οι απόφοιτοι του Λυκείου, πρέπει να είναι ικανοί να μπουν στο Πανεπιστήμιο.

Αυτό σχετίζεται και με την άποψη μαζικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτό για μένα είναι ένα θέμα. Δηλαδή η πολιτική και η πρακτική που έχει ακολουθηθεί μέχρι τώρα, της μαζικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, είναι μια πρακτική στην οποία συμφωνούμε; Μπορεί να συμφωνούμε όλοι και να μη χρειάζεται να το συζητήσουμε, αλλά είναι ένα θέμα. Και το λέω αυτό γιατί μαζική τριτοβάθμια εκπαίδευση μαζί με βάση του 10 δε συμβιβάζονται. Είναι άλλη η λογική της μιας...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Με το μαζική τι εννοείτε;

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Αυτό που σας είπα. Ότι όλοι οι απόφοιτοι του Λυκείου να μπορούν να μπαίνουν στο Πανεπιστήμιο. Να είναι ικανοί να μπουν στο Πανεπιστήμιο. Αυτό είναι μια προσέγγιση. Και μια και μου θέσατε το ερώτημα, στην Αμερική αυτή τη στιγμή γίνεται μια πολύ μεγάλη συζήτηση για το πώς θα πρέπει να είναι το Λύκειο και για την αναμόρφωση του Λυκείου. Γιατί όπως ξέρετε πολύ καλά, τα προβλήματα τα δικά μας δεν είναι μόνο δικά μας. Το ξέρετε πολύ καλά.

Διάβαζα πριν από μέρες μια τοποθέτηση του Μπιλ Γκέιτς που έχει δώσει μια μεγάλη χρηματοδότηση για την αναμόρφωση του Λυκείου στη Ν. Υόρκη, ο οποίος έλεγε ότι το σημαντικότερο πρόβλημα των ΗΠΑ είναι το εκπαιδευτικό σύστημα και είναι δύσκολο να λυθεί. Το θεωρεί δυσκολότερο από την καταπολέμηση των είκοσι περισσότερο μεταδοτικών ασθενειών στον κόσμο. Και κατά τη γνώμη του, ο λόγος που υπάρχει αυτό το πρόβλημα είναι ότι δεν υπάρχουν κοινά αποδεκτοί κανόνες αξιολόγησης του συστήματος, στην καρδιά του προβλήματος του οποίου είναι οι δάσκαλοι. Έχουμε και το πρόβλημα των δασκάλων που δεν είναι πρόβλημα μισθών μόνο. Αυτή είναι η μία προσέγγιση.

Η άλλη προσέγγιση, η οποία και εδώ έχει διατυπωθεί, λιγότερο emphaticά νομίζω από κάποιους, είναι μια προσέγγιση πως το Πανεπιστήμιο είναι ο χώρος που πηγαίνουν οι πραγματικά ικανοί να σπουδάσουν, αυτοί που μπορούν να κάνουν πανεπιστημιακές σπουδές και δίνεται μια έμφαση στην τεχνική εκπαίδευση, όπου διοχετεύεται ο μεγαλύτερος, ή ένας μεγάλος αριθμός των αποφοίτων του Λυκείου. Αυτό αν θα μπορούσε κανείς να το σχηματοποιήσει σε ένα μοντέλο θα το έλεγε το μοντέλο της Ελβετίας. Που όμως έχει και ένα χαρακτηριστικό ως προσέγγιση. Ότι σε μία γενικότερη κοινωνική προσέγγιση στην Ελβετία αυτό που επιτρέπεται και αυτό που επιδιώκεται είναι μετανάστευση σε επίπεδο πολύ υψηλών στελεχών. Εμείς δεν το έχουμε αυτό.

Γι' αυτό λέω ότι η προσέγγιση, του τι Λύκειο θέλουμε και τι αποφοίτους από το Λύκειο θέλουμε και τι γνώσεις θέλουμε να παίρνει ο μαθητής, θεωρώ ότι προηγείται. Το εξειδίκευσα λίγο και πήρα λίγο παραπάνω χρόνο. Θεωρώ ότι προηγείται της προσέγγισης για το πώς αξιολογούμε τα παιδιά που θα μπουν στο Πανεπιστήμιο. Δεν είναι τυχαίο πως το '95, θα μπορούσα να πάω και στο '80, υπήρχε μια προσέγγιση για το πώς μπαίνουν τα παιδιά στο Πανεπιστήμιο. Το '95 προσπαθήσαμε να κάνουμε το Εθνικό Απολυτήριο. Δεν προχώρησε, ήρθαν οι εκλογές. Έρχεται ο Γ. Αρσένης, κάνει ένα άλλο σύστημα, βλέπουμε ότι δεν τραβάει το σύστημα. Έρχεται η Μ. Γιαννάκου, κάνει ένα άλλο σύστημα, που έμοιαζε με το Εθνικό Απολυτήριο, βλέπουμε ότι πάλι δεν περπατάει. Φοβάμαι ότι όποτε συζητάμε και αν συζητάμε μόνο για το σύστημα πρόσβασης θα βρισκόμαστε σε ένα αδιέξοδο.

Γι' αυτό επαναλαμβάνω ότι έχει σημασία η άποψη που διατύπωσα και στις προηγούμενες συνεδριάσεις. Εγώ έθεσα ένα πλαίσιο. Μπορεί το πλαίσιο που θα αποφασίσουμε να είναι διαφορετικό. Αλλά έχει σημασία να αποφασίσουμε τη στρατηγική του Λυκείου και το τι αποφοίτους Λυκείου θέλουμε. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε συνάδελφε, κύριε εκπρόσωπε του ΠΑΣΟΚ. Θα ήθελα να πω το εξής. Ότι συμφωνούμε. Δηλαδή κύριο θέμα μας εδώ θα είναι ακριβώς η συζήτηση για ποια μορφή, δομή και λειτουργία πρέπει να έχει το Λύκειο, όπου μπαίνουν αυτά που λέτε. Και αλίμονό μας, αν δεν το δούμε αυτό. Δεν έχει νόημα η επιτροπή μας. Απλώς ξεκινήσαμε από τα πιο εύκολα και τα πιο φορμαλιστικά, γιατί ό,τι και αν πούμε για τη δομή του Λυκείου και τον τρόπο που το βλέπουμε και όποια αναμόρφωση και αναδόμηση, θα καταλήγει σε ένα θέμα, κατά πόσο αναβαθμίζεται το Λύκειο στη συνείδηση των μαθητών, της οικογένειας, των παιδιών που φοιτούν σε αυτό. Δηλαδή το θέμα της αξιολόγησης το έχουμε μπροστά μας. Είναι ένα θέμα πράγματι που συνδέεται με την αναμόρφωση του Λυκείου, αλλά είναι και ένα ξεχωριστό θέμα. Με την έννοια πως ό,τι αναμόρφωση και να κάνουμε και ό,τι και να πούμε ως προς το περιεχόμενο και το αναλυτικό πρόγραμμα και όλα αυτά, κάπου πρέπει να

αντιμετωπίσουμε το θέμα, θα αξιολογείται ο μαθητής και η αξιολόγησή του θα μετράει για να μπει στα ανώτατα ιδρύματα ή όχι; Γιατί, αν δε μετράει, θα έχουμε ένα εγκαταλελειμμένο Λύκειο, όπως είναι σήμερα. Ό,τι και να πούμε εμείς και το τέλειο Λύκειο να φτιάξουμε, δε θα έρχονται οι μαθητές, θα κοιτάζουν το φροντιστήριο, θα κοιτάζουν τα άλλα πράγματα.

Αυτό είναι ένα μείζον πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπίσουμε και γι' αυτό ξεκινήσαμε από αυτό. Έχετε δίκιο, όμως και είναι το τρίτο κατά σειρά θέμα. Εδώ το λέμε ανασχεδιασμός, στην πραγματικότητα είναι η ουσία που θα συζητήσουμε και θα είναι κύρια η συμβολή μας θεωρώ ακριβώς σε αυτό το θέμα. Επιτρέψτε μου απλώς να έχουμε αυτή την πρώτη προσέγγιση. Έχετε δίκιο ότι αν όλη η υπόθεση και όλη μας η συζήτηση και το κύριο είναι το εξεταστικό, δεν έχει νόημα η επιτροπή μας. Δεν είναι αυτό μόνο. Αυτό είναι η μία πλευρά, η πρακτική. Περιμένει ο κόσμος, η κοινωνία περιμένει να δει τι θα πούμε σε αυτό και τι προτείνουμε, αλλά η ουσία εγώ πιστεύω ότι είναι αυτά που λέτε, δηλαδή να δούμε την ουσία και τη μορφή και το περιεχόμενο του Λυκείου. Ο κ. συνάδελφος.

Π. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Θα συμφωνήσω κι εγώ σ' αυτό. Απλώς θέλω να προσθέσω ότι γι' αυτό το λόγο έχω καταθέσει και τη συνοπτική παρουσίαση των εκπαιδευτικών συστημάτων όλων των ευρωπαϊκών χωρών από το δίκτυο ΕΥΡΥΔΙΚΗ. Το έχω καταθέσει στον κ. Πρόεδρο, είναι στη διάθεση όλων. Το έχω και σε ηλεκτρονική μορφή, ώστε στην επόμενη συνεδρίαση θα φροντίσω να το έχω και σε cd, να το διανείμω σε όλους, για να έχουμε όλοι μία εικόνα του τι συμβαίνει γενικότερα σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, όχι ως προς το εξεταστικό ειδικά, αλλά γενικότερα στη δομή, από την προσχολική ηλικία μέχρι το Πανεπιστήμιο. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κ. Γιαλούρη. Θα μας είναι χρήσιμο αυτό, θα μας βοηθήσει στην άλλη συζήτηση. Βεβαίως μπορεί κανείς να μπει στην ΕΥΡΥΔΙΚΗ, στο πρόγραμμα και να τα βρει αυτά, αλλά το να μπει, να πας στους συνδέσμους, να τα κατεβάσεις, να βρεις τις γλώσσες, είναι μια δουλειά και είναι άλλο πράγμα να την έχεις έτοιμη. Ευχαριστούμε τον κ. Γιαλούρη. Η κ. Σπαθάτου, εκπρόσωπος του ΛΑΟΣ.

Α. ΣΠΑΘΑΤΟΥ: Ευχαριστώ πολύ. Ομολογουμένως το εξεταστικό έχει κουράσει πραγματικά πολύ. Υπήρξα 20 χρόνια καθηγήτρια και το θυμάμαι τι γίνεται και πώς αντιμετωπίζεται, με τρόπο που να φτάνουμε κάπου να μην έχουμε τι θέμα να βάλουμε για άσκηση στο εξεταστικό. Και έχει δίκιο και ο κ. Πανάρετος, με την έννοια ότι προηγείται η διαμόρφωση του Λυκείου.

Η δε πρόταση του Λαϊκού Ορθόδοξου Συναγερμού για τη συγκριτική, ανταγωνιστική βαθμολογία, πιστεύουμε ότι παρέχει την ευκαιρία να γίνεται και η αξιολόγηση μέσω αυτής της βαθμολογίας της συγκριτικής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα μας πείτε μετά, στη συζήτηση, πώς το εννοείτε αυτό, να το δούμε καλύτερα, διότι είναι μέσα στα θέματα που πρέπει να συζητήσουμε και μας ενδιαφέρει αυτή η άποψη. Θα τα συζητήσουμε αυτά κι ευχαριστώ.

Κ. ΣΟΥΤΣΑΣ: Επειδή είπατε ότι πολύ καλά έκανε η ΠΟΣΔΕΠ και παρουσιάστηκε σήμερα στη συνάντηση αυτή, μην ξεχνάτε ότι υπάρχει και ένας άλλος μεγάλος συνδικαλιστικός κλάδος. Είναι ο μόνος που λείπει αυτή τη

στιγμή από αυτή την ομήγυρη. Είναι η ΟΣΕΠ – ΤΕΙ. Είναι το υπόλοιπο 50% της Ανώτατης Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Επομένως για λόγους ηθικής τάξεως καλό θα ήταν να κληθεί και αυτή να εκφέρει τις απόψεις της. Είναι η ΠΟΣΔΕΠ και η ΟΣΕΠ. Η ΟΣΕΠ είναι η Ομοσπονδία των εκπαιδευτικών των ΤΕΙ. Το μεγαλύτερο πρόβλημα ενδεχομένως το αντιμετωπίζουν τα ΤΕΙ, όσον αφορά τον αριθμό των εισερχομένων κάθε έτος. Επομένως καλό θα ήταν να ήταν και αυτή παρούσα άτυπα, για να εκφέρει και αυτή τις απόψεις της.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ναι κύριε συνάδελφοι, δε διαφωνούμε. Δεν υπήρξε τέτοιο αίτημα. Αν υπάρξει θα ικανοποιηθεί.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Να προσθέσω το εξής κ. Πρόεδρε. Άκουσα προχθές μια δήλωση της Γενικής Γραμματέως του Υπουργείου Παιδείας, ότι στις συζητήσεις του ΟΟΣΑ τίθεται διαρκώς το θέμα των εθνικών στόχων και η Ελλάδα δεν είχε ποτέ εθνικούς στόχους. Και αν άκουσα καλά τη δήλωσή της, οι εθνικοί στόχοι θα προέλθουν από το διάλογο για την παιδεία. Εύχομαι να γίνει αυτό, αλλά φοβάμαι ότι αν πάμε σε αυτή την κατεύθυνση δε θα οδηγηθούμε σε εθνικούς στόχους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Για να έχετε ηρεμία ψυχική και για να είμαι εντάξει απέναντί σας και απέναντι όλων των μελών του Συμβουλίου, σας λέω ότι αυτό θα το συζητήσουμε, αυτό που θέσατε πριν, εν εκτάσει, γιατί είναι κύριο θέμα μας. Μέσα εκεί θα συνεξετασθεί και το άλλο θέμα, άμεσα ή έμμεσα. Παρακαλώ τον Πρόεδρο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, να μας κάνει μια μικρή παρουσίαση του κειμένου που μας έχει μοιραστεί.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Ευχαριστώ πολύ κ. Πρόεδρε. Όπως μας είχατε αναθέσει, εδώ ως σώμα, στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο συγκροτήσαμε μια ομάδα εργασίας και από άτομα που υπηρετούν στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και από άτομα τα οποία διέθεσαν άλλοι φορείς, οι οποίοι προσέτρεξαν και θέλησαν να μας συνδράμουν. Βέβαια, ο περιορισμός του χρόνου, αλλά και της έκτασης, όπως είχαμε συμφωνήσει εδώ, πιθανότατα δημιουργεί κάποια μικρά προβλήματα, που έχουν σχέση με το κατά πόσο αποτυπώθηκε το σύνολο των προτάσεων μέσα σε αυτή τη μικρή έκθεση. Επίσης, υπάρχουν κάποιες αβλεψίες, τις οποίες διορθώσαμε, αλλά δεν έχουμε προλάβει ακόμα να σας τις κοινοποιήσουμε και ζητάμε συγγνώμη γι' αυτό, και γενικότερα ζητάμε την κατανόηση.

Εγώ θέλω να ευχαριστήσω την ομάδα, γιατί πράγματι δούλεψε νυχθημερόν, προκειμένου να έχουμε σε τόσο λίγο χρόνο το αποτέλεσμα αυτό που εσείς θα κρίνετε αν και κατά πόσο μας βοηθάει στην πορεία των εργασιών μας.

Επίσης η έκθεση του κ. Δούκα είναι πρόσφατη, γιατί έχει ετοιμαστεί στο πλαίσιο διεργασιών που γίνονται στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, προκειμένου το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο να καταθέσει προτάσεις στο πλαίσιο του εθνικού διαλόγου για την παιδεία.

Θα ήθελα καταρχάς να συμφωνήσω ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα που έχουμε στα σχολεία μας και ιδιαίτερα στο Λύκειο, είναι τα ποιοτικά του χαρακτηριστικά. Επομένως, πρέπει να ξεκινήσουμε από εκεί, και έχει δίκιο ο κ. Πανάρετος να θέτει ως προτεραιότητα αυτό, διότι τα εσωτερικά χαρακτηριστικά των βαθμίδων της εκπαίδευσης είναι εκείνα τα οποία κατεξοχήν έχουν πρόβλημα και, βεβαίως, επηρεάζονται και από τα εξωτερικά χαρακτηριστικά,

που μπορεί να είναι π.χ. το σύστημα εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Υπάρχει δηλαδή μια αλληλεξάρτηση, αλλά επειδή αξιολόγηση και εκπαίδευση βρίσκονται σε συνεχή αλληλεπίδραση, το ένα επηρεάζει το άλλο και, επομένως, δεν μπορούμε να πούμε ότι θα φτιάξουμε στον τόπο μας ποιοτική εκπαίδευση, αν δε δούμε και το θέμα της αξιολόγησης, όχι της βαθμολόγησης, της αξιολόγησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Με βάση αυτό το σκεπτικό θα παρουσιάσω, σύντομα όσο γίνεται, αυτές τις προτάσεις και θα σας εκθέσω τον μεγαλύτερο προβληματισμό που εστιάζεται. Υπάρχει ένα σχετικό κείμενο στην αρχή, γενικού προβληματισμού, που αναφέρεται στο τι ακριβώς επιδιώκουμε μέσα από την αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών. Κατά πόσο δηλαδή έχουμε επίτευξη των διδακτικών στόχων των μαθημάτων, αλλά και γενικότερα του προγράμματος σπουδών και κατά πόσο εφαρμόζονται ποικίλες μορφές αξιολόγησης μέσα στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, στο οποίο, για παράδειγμα, όλοι ξέρουμε ότι δεν υπάρχει αυτοαξιολόγηση, ούτε σε επίπεδο μαθητή, ούτε σε επίπεδο εκπαιδευτικού. Λείπει παντελώς. Η αξιολόγηση, όπως είπαμε, συνδέεται άμεσα με το σύστημα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τις πανελλαδικές εξετάσεις, οι οποίες με τον χαρακτήρα που έχουν σήμερα γίνονται περίπου εδώ και 45 χρόνια τώρα.

Υπάρχει μια μικρή αναφορά στο σύστημα που ισχύει σήμερα. Ένα σύστημα που καθιερώθηκε το '98 – '99 και προβλέπει 5 επιστημονικά πεδία, στα οποία οδηγούνται οι μαθητές μετά από εξετάσεις στη Β' και Γ' Λυκείου, σχεδόν στο σύνολο των μαθημάτων, με εξαίρεση κάποια μαθήματα που ρητά καθορίζονται και τα οποία δεν αναφέρω για να κερδίσουμε χρόνο. Αυτό το σύστημα τροποποιήθηκε μόνο ως προς το κατά πόσο συμμετέχει η Β' τάξη σε εξετάσεις σε εθνικό επίπεδο. Δηλαδή τα επίπεδα και οι κατευθύνσεις παρέμειναν ίδια, όπως είναι το '98 – '99. Το μόνο που άλλαξε στην περίοδο υπουργίας της κ. Γιαννάκου ήταν ότι περιορίστηκαν οι εξετάσεις στη Γ' Λυκείου και ταυτόχρονα μειώθηκε ο αριθμός των εξεταζομένων μαθημάτων από 12 – 13 σε 6. Από εκεί και πέρα, αυτά τα 6 μαθήματα, στα οποία περιλαμβάνονται μαθήματα γενικής παιδείας και μαθήματα κατεύθυνσης, διαμορφώνουν τον βαθμό και του απολυτηρίου, έτσι όπως προκύπτει μέσα στο σχολείο, αλλά και τη βεβαίωση που χορηγείται για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Δηλαδή παράλληλα με το Εθνικό Απολυτήριο χορηγείται και μία βεβαίωση επιτυχίας, η οποία περιλαμβάνει μόνο τη βαθμολογία των 6 μαθημάτων, των 2 γενικής παιδείας και των 4 κατευθύνσεων, η οποία μετράει για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Σε αυτά τα μαθήματα υπάρχουν διάφοροι συντελεστές, αλλά και μαθήματα αυξημένης βαρύτητας, δεν θα αναλύσουμε το σύστημα. Από εκεί και πέρα, μπορούν οι μαθητές να επιλέγουν 2 από τα 5 επιστημονικά επίπεδα, όποια θέλουν. Δηλαδή μπορεί κάποιος να πηγαίνει στη θετική κατεύθυνση και να ζητήσει να εισαχθεί στη Φιλοσοφική Σχολή. Βεβαίως σε αυτή την περίπτωση τα μαθήματα έχουν διαφορετικό συντελεστή βαρύτητας, αλλά αυτό το πράγμα είναι δυνατό, τουλάχιστον τυπικά.

Από εκεί και πέρα, μια ακόμα αλλαγή που έγινε στο σύστημα, ήταν η δημιουργία των Επαγγελματικών Λυκείων και η δυνατότητα πρόσβασης και των αποφοίτων των Επαγγελματικών Λυκείων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, σε κάποιο ποσοστό, που καθορίζεται κάθε φορά από το Υπουργείο Παιδείας. Παράλληλα υπάρχουν και τα ειδικά μαθήματα, Ελεύθερο Σχέδιο, Ξένες γλώσσες, τα οποία, επιπρόσθετα, εξετάζονται, προκειμένου οι μαθητές να εισαχθούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Κάτι ακόμα, το οποίο εφαρμόστηκε

επί υπουργίας κ. Γιαννάκου και ισχύει αυτή τη στιγμή, είναι η βαθμολογική βάση του «10», για την οποία έγινε ήδη μνεία.

Ας δούμε τώρα τα ειδικά θέματα, ποια δηλαδή είναι τα προβλήματα και ποιες είναι κάποιες προτάσεις για την επίλυση θεμάτων που αφορούν το Λύκειο. Καταρχάς τα περισσότερα εστιάζονται στο εξεταστικό σύστημα. Ένα εξεταστικό σύστημα που χαρακτηρίζεται αδιάβλητο, αλλά όχι και δίκαιο. Δηλαδή είναι αδιάβλητο ως προς τις διαδικασίες, αλλά σε καμία περίπτωση δεν θεωρείται ότι αξιολογεί τους μαθητές σωστά, κυρίως γιατί δεν είναι μια διαδικασία συνδυασμού ποιοτικής και ποσοτικής αξιολόγησης, αλλά είναι καθαρά ποσοτικό κριτήριο, γεγονός που οδηγεί σε μια αντίστοιχη νοοτροπία στη σχολική πραγματικότητα, όπου η αξιολόγηση ταυτίζεται με τη βαθμολόγηση. Όπως θα εκθέσω στη συνέχεια, σε προβληματισμό που θα αναπτυχθεί, αυτή η σύγχυση έχει φοβερές παρενέργειες στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, ακριβώς γιατί διαφοροποιεί την ουσία της εκπαίδευσης και τη μετατρέπει σε ένα εξετασιοκεντρικό σύστημα, όπου τα πάντα αποτιμούνται με μια συγκεκριμένη βαθμολογία και ο μαθητής θεωρείται άξιος και ικανός, μόνο εφόσον έχει επιτύχει βαθμολογικά. Όλα τα υπόλοιπα, δεξιότητες, ικανότητες κλπ. δεν αποτιμώνται και ελάχιστες είναι οι περιπτώσεις όπου υπάρχουν φωτισμένοι εκπαιδευτικοί, αλλά σε γενικές γραμμές δεν αποτιμώνται στην ουσία και, επομένως, δεν μπορούμε να μιλάμε για δίκαιο σύστημα.

Από εκεί και πέρα, βεβαίως, το ζητούμενο σε όλες τις αναφορές είναι η κριτική και δημιουργική σκέψη των μαθητών και η ανάπτυξη ψυχοκινητικών δεξιοτήτων. Όλα αυτά είναι ζητούμενα, όπως επίσης σε καμιά περίπτωση δεν εξετάζεται στο σύστημα, κατά πόσο οι μαθητές είναι ευαισθητοποιημένοι με τα κοινωνικά προβλήματα που υπάρχουν, π.χ. για την προστασία του περιβάλλοντος, για την ποιότητα ζωής, για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Όλα αυτά θεωρούνται ότι δεν αποτελούν γνώση, δεν αποτελούν στοιχεία που θα έπρεπε να αποτιμώνται στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Όμως υπάρχουν και άλλες τοποθετήσεις σχετικά με τα προβλήματα του Λυκείου. Το Λύκειο έχει χάσει το μορφωτικό του σκοπό και έχει μετατραπεί σε ένα χώρο προετοιμασίας των μαθητών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Και μέσα σε αυτά που λέγονται, είναι ότι πρέπει να αποδεσμευτεί -και λέγεται από πολλούς φορείς και κόμματα- επιτέλους το απολυτήριο από το εξεταστικό σύστημα, που αφορά ένα μόνο κομμάτι, αυτό της εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ταυτόχρονα, όλα αυτά τα συστήματα είναι πολυδάπανα και, το κυριότερο, δεν είναι τόσο οι δαπάνες, που μπορεί κατά κάποιο τρόπο κάποιος, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο να μην εστιάσει σε αυτό, αλλά το γεγονός ότι είναι ένα σύστημα το οποίο δημιουργεί κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανισότητες, που προέρχονται όχι μόνο από τα κοινωνικά αλλά και από τα εκπαιδευτικά δεδομένα. Ταυτόχρονα, επιδρούν και στον σχολικό χρόνο πάρα πολύ, αλλά και στη μαθητική διαρροή. Δηλαδή όχι τόσο οι εξετάσεις της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά γενικότερα, έτσι όπως έχει διαμορφωθεί το εξεταστικό σύστημα, επηρεάζει πάρα πολύ τους μαθητές, ιδιαίτερα στο Γυμνάσιο και τους αποτρέπει από το σχολείο, ή τους διώχνει από το σχολικό σύστημα, ακριβώς διότι αποτιμά μόνο την ικανότητα των μαθητών να ανταποκριθούν σε κάποιες στιγμιαίες εξετάσεις, οι οποίες αποτιμούνται βαθμολογικά και όχι αξιολογικά.

Όλα αυτά συντελούν και στη μαθητική διαρροή, που είναι ένα σημαντικό κομμάτι για τον τόπο μας και ταυτόχρονα οι πάσης φύσεως εξετάσεις, περιορίζουν δραματικά τον σχολικό χρόνο. Δηλαδή μια βδομάδα μετά το

Πάσχα τελειώνουν τα μαθήματα και αρχίζει ο Γολγοθάς για τους μαθητές, αλλά και για τους εκπαιδευτικούς και για το σύστημα των 2 μηνών εξετάσεων. Καταλαβαίνετε, σε ένα περιορισμένο σχολικό έτος, όπου τα μαθήματα αρχίζουν στις 11 Σεπτεμβρίου, διακόπτονται αλλεπάλληλα από γιορτές, αλλά και έκτακτα περιστατικά και τελειώνουν στα μέσα, στην καλύτερη περίπτωση στα τέλη Απριλίου, ο χρόνος που απομένει για τα μαθήματα είναι ελάχιστος, ενώ ταυτόχρονα η διδακτέα ύλη λαμβάνει υπόψη της το σύνολο του σχολικού χρόνου, με αποτέλεσμα να είναι πολύ επιφορτισμένη και πολύ βεβαρημένη για τα παιδιά. Άρα τι κάνουν τα παιδιά; Τρέχουν πίσω από την εξεταστέα ύλη και όχι από τη διδακτέα. Γιατί δυστυχώς και αυτό υπάρχει, ιδιαίτερα στη Β΄ Λυκείου. Μπορεί να είναι διδακτέο, αλλά ό,τι δεν είναι εξεταστέο, οι μαθητές το απομονώνουν και υποχρεώνουν και τον δάσκαλο, μέσα από τις διαμαρτυρίες, ή τον τρόπο συμπεριφοράς, να μην το διδάξει. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα μια αποσπασματική γνώση και, βεβαίως, τα παιδιά να θεωρούν ότι το σχολείο πρέπει απλώς να εκτελέσει ένα ρόλο τυπικό και τον ουσιαστικό ρόλο θέλουν και τον αναζητούν, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι έτσι είναι, εκτός του σχολείου, στη λεγόμενη παραπαιδεία. Επομένως, υπάρχει και μια απαξίωση του σχολείου από τους μαθητές, λόγω ακριβώς αυτών των διαδικασιών. Τέτοια θέματα έχει θέσει και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ως προβληματισμό σε παλιότερη έκθεσή του που έχει καταθέσει στο Υπουργείο Παιδείας, το 2005, και εκεί καταγράφονται οι προβληματισμοί, σχετικά με τον τρόπο εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, όχι τόσο ως σύστημα εισαγωγικό, αλλά κατά πόσο αυτός ο τρόπος επηρεάζει τη λειτουργία και τη φυσιογνωμία του Λυκείου και δημιουργεί γενικότερες παρενέργειες στο σύστημα.

Από την άλλη μεριά υπάρχουν τα Πανεπιστήμια, που ασκούν δριμύτατη κριτική για το γεγονός ότι δε λαμβάνεται υπόψη η γνώμη τους σχετικά με το τι είδους φοιτητές θα εισαχθούν στα Τμήματά τους. Η διαμαρτυρία πολλών, αν όχι όλων των εκπαιδευτικών, είναι ότι οι φοιτητές τους είναι απροετοίμαστοι σε βασικούς τομείς γνώσης που χρειάζονται στο ειδικό Τμήμα που εισήχθησαν, ανεξάρτητα από τους βαθμούς που μπορεί να είχαν σε σχετικά ή άσχετα μαθήματα. Και βεβαίως αυτό που παρατηρείται και έχει καταγραφεί και ερευνητικά είναι ότι όλες οι μεταρρυθμίσεις των τελευταίων δεκαετιών στόχευαν στο να μειώσουν την παραπαιδεία. Το αποτέλεσμα ήταν το τελείως αντίθετο. Δηλαδή αυξήθηκαν. Αν δει κανένας πόσο κατακόρυφα έχει αυξηθεί η λεγόμενη παραπαιδεία, ή, κατ' άλλους που παρεξηγούνται, η συμπληρωματική παιδεία, τότε καταλαβαίνουμε ότι όχι μόνο δεν χτυπιέται η παραπαιδεία, αλλά κάθε αλλαγή προσθέτει στον κορβανά της παραπαιδείας, άρα στην αφαίμαξη του οικογενειακού εισοδήματος, όσον αφορά την παροχή αυτής της παιδείας.

Αλλά και πέρα από τις εξετάσεις υπάρχουν ιδιαίτερα προβλήματα στην παροχή βασικών γνώσεων, όπως είναι οι ξένες γλώσσες και το ελληνικό σχολείο δεν έχει πείσει ότι μπορεί αξιόπιστα να διδάξει αυτές τις ξένες γλώσσες. Αποτέλεσμα είναι, ενώ διδάσκονται από το Δημοτικό και όχι 1 αλλά 2 γλώσσες, όλοι οι γονείς, επειδή δεν εμπιστεύονται το σχολείο, να καταφεύγουν στα φροντιστήρια ξένων γλωσσών, προκειμένου τα παιδιά τους να μάθουν ξένες γλώσσες. Δηλαδή κι εκεί που το σύστημα καλύπτει πιθανότατα βασικά εκπαιδευτικά στοιχεία, όπως είναι οι ξένες γλώσσες, δεν μπορεί να θεωρηθεί το σχολείο ως πετυχημένο.

Από την άλλη πλευρά υπάρχουν προτάσεις που συγκλίνουν, π.χ. για την καθιέρωση ενός απολυτηρίου, σε προγράμματα κομμάτων, σε προτάσεις φορέων, ακόμα και ιδιωτών και σε δημοσιεύματα εφημερίδων. Συγκλίνουν στο

ό,τι χρειάζεται ένα απολυτήριο με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, ένα εθνικό απολυτήριο, το οποίο θα παίζει ένα διπλό ρόλο. Αφενός μεν θα αποτιμά, κατά κάποιο τρόπο, την αξιολόγηση και όχι τη βαθμολόγηση, σε επίπεδο Λυκείου και ταυτόχρονα θα αποτελεί στοιχείο εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Και από την άλλη μεριά όλοι τονίζουν ότι το ποιοτικό κομμάτι της εκπαίδευσης πάσχει. Άρα κατεξοχήν θα πρέπει να μας απασχολήσουν και τα ποσοτικά, αλλά κυρίως τα ποιοτικά στοιχεία της εκπαίδευσης.

Και ο Υπουργός Παιδείας, μέσα από τις δηλώσεις του εδώ στο σώμα, έθεσε βασικές αρχές, οι οποίες περιγράφονται στο συγκεκριμένο κείμενο, έτσι όπως αποδελτιώθηκαν από το δελτίο τύπου που εκδόθηκε. Βασικά στοιχεία αποτελούν:

- Η αναμόρφωση προγραμμάτων σπουδών, με μείωση της διδακτέας ύλης.
- Η εισαγωγή του πολλαπλού βιβλίου.
- Η μαζική πρόσβαση των αποφοίτων του Λυκείου στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- Οι ίσες ευκαιρίες πρόσβασης.
- Αξιόπιστο εξεταστικό σύστημα.
- Εμπλοκή του Πανεπιστημίου στην επιλογή των φοιτητών που εισάγονται σε αυτά.
- Σταδιακός περιορισμός και εξάλειψη της παραπαιδείας.

Και μέχρι σήμερα κατά καιρούς οι διάφοροι φορείς, αναφορικά με το σύστημα εισαγωγής, έχουν συγκεκριμένες προτάσεις που θα προσπαθήσω σύντομα να τις αναφέρω.

Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο το 2005 κατέθεσε μια πρόταση συνολική σχετικά με το Γενικό Λύκειο, με επίκεντρο βέβαια τις αλλαγές, που θεωρούνταν τότε από την ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας επείγουσες, το Επαγγελματικό Λύκειο. Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο δεν περιορίστηκε στο να κάνει προτάσεις για το Επαγγελματικό Λύκειο, αλλά κατέθεσε προτάσεις σχετικά με το σύνολο, διότι δεν μπορούμε να απομονώσουμε ένα κομμάτι του Λυκείου, το Επαγγελματικό, από το υπόλοιπο σχολείο. Όλο το σχολείο το είδε ως ενιαίο. Είχε κάνει επιτροπές και κατέθεσε μια πρόταση που σύντομα θα σας την περιγράψω, όπως θα περιγράψω σύντομα και όλα τα υπόλοιπα.

Παιδευτική αυτοτέλεια του Λυκείου και αποδέσμευση από τις εισαγωγικές εξετάσεις της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με παράλληλη αναβάθμιση της επαγγελματικής. Πρότείνει 3 κατευθύνσεις διαφορετικού χαρακτήρα και τύπου, αντί για τις 3 σημερινές που υπάρχουν. Μία βασική, ανθρωπιστικών σπουδών, μία οικονομικών και κοινωνικών σπουδών και μία θετικών και τεχνολογικών σπουδών, 6 μαθήματα εξεταζόμενα, από τα 12 που υπήρχαν έως 13. Το κυριότερο όμως είναι η αναδιοργάνωση των προγραμμάτων σπουδών του Λυκείου και βεβαίως εκεί πρέπει να λάβουμε υπόψη μας και τα διεθνή δεδομένα. Δεν είναι δυνατόν η χώρα μας να πορεύεται μοναχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Βεβαίως μπορεί στη Γλώσσα, στην Ιστορία να έχουμε τα δικά μας προγράμματα, αλλά δεν καταλαβαίνω γιατί στα Μαθηματικά, στη Βιολογία και στη Φυσική, τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να αφίστανται, δεν λέω να ταυτίζονται, από βασικές αρχές και διαδικασίες που υπάρχουν στα άλλα εκπαιδευτικά συστήματα. Τα μαθήματα γενικής παιδείας θα καλύπτουν όλο το πρόγραμμα της Α΄ και Β΄ Λυκείου. Υπάρχει πρόταση σχετικά με την αύξηση των ωρών και πώς αυτές θα διατίθενται μέσα στο σχολικό σύστημα, στο Λύκειο. Η επιλογή των θεμάτων να

γίνεται από μια τράπεζα θεμάτων, είτε εξετάζονται ενδοσχολικά, είτε κεντρικά. Να υπάρχει μια προσαρμογή, ένας υπολογισμός της βαθμολογίας που παίρνουν οι μαθητές στο σχολείο, αλλά και μια αντικειμενικοποίησή της με μια αναπροσαρμογή αυτής της βαθμολογίας ανάλογα με τις γραπτές εξετάσεις που θα υπάρχουν. Όλα τα μαθήματα να μετράνε το ίδιο, να έχουν την ίδια βαρύτητα στη διαμόρφωση της βαθμολογίας. Γιατί αυτό που διαπιστώνουμε είναι ότι οι μαθητές προσέχουν όχι όλα τα μαθήματα που είναι στις κατευθύνσεις. Μόνο τα μαθήματα της κατεύθυνσης που προσανατολίζονται να πάνε, από την Α΄ τάξη Λυκείου. Απαξιώνουν όλα τα υπόλοιπα και επιβάλλουν κατά κάποιο τρόπο στον διδάσκοντα, διαφορετική συμπεριφορά απέναντί τους, λέγοντας ότι «εγώ θα γίνω νομικός δε μου χρειάζονται τα Μαθηματικά, κύριε, τώρα μη με πιέζεις να μάθω και Μαθηματικά και Φυσική, βάλε μου ένα βαθμό εκεί και ό,τι έγινε – έγινε». Επομένως αυτή είναι η πραγματικότητα και σε αυτή την πραγματικότητα, που είναι ακριβώς το ποιοτικό χαρακτηριστικό, θα πρέπει ιδιαίτερα να ενσκήψουμε και να δώσουμε κάποιες απαντήσεις στο μέτρο που μπορούμε. Και βεβαίως αυστηρότερη και αντικειμενικότερη διαδικασία απόλυσης των μαθητών, διότι ο στόχος βεβαίως πρέπει να είναι, να κρατάει το σύστημα τους μαθητές μέσα στα σπλάχνα του και να μην υπάρχει μαθητική διαρροή, να μη φεύγουν νωρίς τα παιδιά από το σχολείο, αλλά ταυτόχρονα αυτό που υπάρχει σήμερα είναι μια χαριστική λειτουργία του σχολείου και μια λειτουργία ότι, αφού γράφηκες, θα τελειώσεις κιόλας, δεν έχει σημασία, ξέρεις δεν ξέρεις, θα φτάσεις στο απολυτήριο. Άρα εδώ είναι δίκοπτο μαχαίρι. Από τη μια μεριά πρέπει να κρατήσεις τους μαθητές στο σύστημα, από την άλλη δεν πρέπει να απλοποιήσεις τα πάντα και να τα ευτελίσεις, στην προσπάθεια αυτή που ανέφερα προηγουμένως.

Το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας έχει εστιάσει στην ελεύθερη πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και γενικότερα σε ένα αναλογικό σύστημα που να λαμβάνει υπόψη του όλους τους παράγοντες της ελληνικής πραγματικότητας.

Η Ένωση Ελλήνων Φυσικών έχει κάνει μια πρόταση περισσότερο αναλυτική. Είναι υπέρ ενός και μοναδικού τύπου Λυκείου. Γενικά μαθήματα στην Α΄ και Β΄ Λυκείου και κατάργηση των κατευθύνσεων στη Β΄ Λυκείου. Αναφέρεται ότι μπορούν να υπάρχουν 4 τομείς σπουδών: οι ανθρωπιστικές σπουδές, επιστήμες υγείας, επιστήμες διεύθυνσης οικονομίας, τεχνολογικές σπουδές. Αλλαγές φυσικά στα αναλυτικά προγράμματα και στα ωρολόγια προγράμματα. Εξετάσεις μόνο στη Γ΄ Λυκείου σε περιφερειακό επίπεδο από τράπεζα θεμάτων. Μαθήματα κοινά πανελλαδικά και ομάδες μαθημάτων και δραστηριοτήτων, αυτά τα οποία θα καθορίζονται και εμπειρικά, αλλά να υπάρχουν και μαθήματα που καθορίζονται από μια ευρύτερη ομάδα σε κάθε σχολείο, αποκεντρωμένα από τον σύλλογο των διδασκόντων. Αναβάθμιση βεβαίως της επαγγελματικής εκπαίδευσης και του ΣΕΠ και βεβαίως μιλάνε για ελεύθερη πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, με μια μεταβατική περίοδο 5 – 6 ετών και περιγράφουν ένα μεταβατικό σχήμα, όπου μετά το σχολείο θα υπάρχουν κάποιες δομές, ένα είδος προπαρασκευαστικού έτους, το οποίο θα δημιουργεί τις προϋποθέσεις εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Αυτό όμως το προπαρασκευαστικό έτος το περιγράφουν σαν μια παρόμοια λειτουργία με τη Γ΄ Λυκείου. Δηλαδή τελειώνει τη Γ΄ Λυκείου, υπάρχει ένα προπαρασκευαστικό έτος, που στην ουσία οι μαθητές επαναλαμβάνουν βασικά στοιχεία της ύλης της Γ΄ Λυκείου και από εκεί εισάγονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Και οι εξετάσεις προόδου να είναι τριμηνιαίες, σε περιφερειακό

επίπεδο, όσον αφορά αυτό το προπαρασκευαστικό έτος. Και βεβαίως μιλάνε και για το ποιος πρέπει να αναλάβει, το Υπουργείο και με ποιους μηχανισμούς, τη διεκπεραίωση αυτής της διαδικασίας μέσα από ένα κεντρικό σύστημα διαχείρισης.

Η Σύνοδος των Πρυτάνεων, τον Μάρτιο του '09, κατέληξε σε κάποια βασικά στοιχεία, πχ. να διατηρηθεί το ισχύον σύστημα τουλάχιστον ως προς το αδιάβλητο, αυτό είναι το μήνυμα που περνάει από εκεί, ότι δηλαδή αυτό το αδιάβλητο πρέπει να διατηρηθεί. Ότι πρέπει να διατηρηθεί το 10 ως βαθμολογική βάση, 4 – 6 τα μαθήματα που πρέπει να εξετάζονται. Επιλογή Τμημάτων από 1 επιστημονικό πεδίο, να θυμίσω και το ανέφερα και προηγουμένως, είναι 2 αυτή τη στιγμή. Επαναπροσδιορισμός των επιστημονικών πεδίων από τα Πανεπιστήμια. Καθορισμός εξεταστέων μαθημάτων και ύλης κατά πεδίο, να μην υπάρχουν δηλαδή ομοειδή μαθήματα στα επιστημονικά πεδία. Αποδέσμευση της ύλης από αυτή που εξετάζεται στο Λύκειο, να είναι ευρύτερη δηλαδή σε σχέση με ό,τι έχουν μάθει οι μαθητές σε όλο το Λύκειο. Διεύρυνση της ύλης με βασικές γνώσεις από το σύνολο της ύλης του Λυκείου. Καθορισμός εξεταστέας ύλης κάθε πεδίου σε συνεργασία Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και Πανεπιστημίων. Εισαγωγή φοιτητών αρχικά σε Σχολές και μετά κατανομή τους στα Τμήματα, ανάλογα με την πρόοδό τους στο 1^ο έτος και αύξηση των επιστημονικών πεδίων. Δηλαδή ο μαθητής θα επιλέγει ένα επιστημονικό πεδίο, αλλά τα πεδία θα είναι περισσότερα από 5 που είναι σήμερα.

Επίσης τα πολιτικά κόμματα έχουν καταθέσει προτάσεις. Θέλω να πιστεώω ότι προσπαθήσαμε να τις αποδελτιώσουμε όσο γίνεται περισσότερο.

Η Νέα Δημοκρατία θεωρεί ότι πρέπει να καθιερωθεί το 12χρονο υποχρεωτικό Λύκειο, με 2 τύπους Λυκείου, το Γενικό και το Επαγγελματικό, με 3 κατευθύνσεις σπουδών, θεωρητική, φυσική και οικονομική, πρόγραμμα γενικών μαθημάτων στην Α' και Β' Λυκείου, εξετάσεις ενδοσχολικές σε θέματα, από κεντρική τράπεζα θεμάτων. Κατάργηση των εξετάσεων στη Β' Λυκείου, όπως και έγινε, αυτή τη στιγμή δεν έχουμε. Εξέταση σε εθνικό επίπεδο στη Γ' τάξη, σε 6 μαθήματα, με θέματα από κεντρική τράπεζα θεμάτων. Παρακολούθηση από τους μαθητές της Γ' τάξης 10 συνολικά μαθημάτων, 6 κατευθύνσεων και 4 μαθημάτων, εκ των οποίων κάποια θα είναι κατ' επιλογή και θα εξετάζονται ενδοσχολικά. Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών. Συγγραφή νέων διδακτικών βιβλίων με πολλαπλό βιβλίο και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση – ψηφιακή εκπαίδευση.

Το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα έχει καταθέσει τις προτάσεις του. Μιλάει για το εθνικό απολυτήριο μετά από γενικές και αντικειμενικές εξετάσεις, σε επιλεγμένο αριθμό μαθημάτων σε κεντρικό επίπεδο. Θέματα από τράπεζα θεμάτων. Εισαγωγή στη Σχολή και όχι σε Τμήμα. Ορισμός μαθημάτων και συντελεστών βαρύτητας από τα ΑΕΙ και ΤΕΙ. Αίτηση μαθητών για εισαγωγή σε όσα Τμήματα επιθυμούν. Γενίκευση ολοήμερου σχολείου, διεύρυνση ωραρίου Λυκείου. Και σταδιακή εφαρμογή, συγγνώμη για το λάθος εδώ, των προτεινομένων αλλαγών.

Το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας μιλάει για ανεξάρτητο πρόγραμμα και αποδέσμευση της λειτουργίας του Λυκείου από τη διαδικασία επιλογής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, άρα αποδέσμευση του Λυκείου. Κατάργηση των κατευθύνσεων. Θεσμοθέτηση μεταλυκειακών εξετάσεων σε 2 – 3 μαθήματα. Απεριόριστη δυνατότητα επιλογής Σχολών. Κατοχύρωση της βαθμολογίας, είναι το παλιό σύστημα αν θυμάστε που οι μαθητές από χρόνο σε χρόνο

κατοχύρωναν τη βαθμολογία. Ευθύνη εξετάσεων από το ΥΠΕΠΘ και όχι από τα ΑΕΙ και 12χρονη υποχρεωτική εκπαίδευση.

Ο ΣΥΡΙΖΑ μιλάει για ελεύθερη πρόσβαση στα ΑΕΙ – ΤΕΙ με κατάργηση των εισαγωγικών εξετάσεων. Για αυτόνομη εκπαιδευτική λειτουργία του Λυκείου και για 14χρονη υποχρεωτική εκπαίδευση.

Ενώ ο ΛΑΟΣ, για αναθεώρηση του προγράμματος σπουδών σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, με βάση τα ισχύοντα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Βασική εκπαίδευση 12ετούς διάρκειας, αλλαγή του χαρακτήρα και της διεξαγωγής των πανελληνίων εξετάσεων με πανελλήνια συγκριτική βαθμολογία που θα οδηγήσει σε εθνικό απολυτήριο για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Συνδικαλιστικά όργανα. Ξεκινάμε από την ΟΛΜΕ, από τις αποφάσεις του 13^{ου} συνεδρίου. Ελεύθερη πρόσβαση όλων των μαθητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Κατάργηση του κλειστού αριθμού εισακτέων. Περιορισμένος αριθμός μαθημάτων, εξεταζομένων σε πανελλαδικές εξετάσεις. Κατάργηση του μέτρου της βαθμολογικής βάσης του 10. Δωδεκάχρονη εκπαίδευση. Καθιέρωση του δικαιώματος και της δυνατότητας οριζόντιας κινητικότητας για όλους τους μαθητές. Αναφέρονται στα Λύκεια, στα Γενικά και στα Επαγγελματικά, να υπάρχει σε όλες τις τάξεις η δυνατότητα οριζόντιας κινητικότητας. Δημιουργία μεταλυκειακού έτους και παροχή πιστοποιητικού γλωσσομάθειας, αλλά και πιστοποιητικού στη χρήση υπολογιστών.

Η ΔΟΕ θέλει ένα ενιαίο εκπαιδευτικό σχεδιασμό από τα Νηπιαγωγεία έως τα Πανεπιστήμια. Αποσύνδεση του Λυκείου από το σύστημα της τριτοβάθμιας. Αναμόρφωση προγραμμάτων σπουδών και βιβλίων.

Η ΟΙΕΛΕ, αναμόρφωση των αναλυτικών προγραμμάτων, ενιαίο σχεδιασμό προγραμμάτων, αποδέσμευση του Λυκείου από το σύστημα εξέτασης και αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Στην τελευταία έρευνα αναφέραμε και στοιχεία που έδωσε η ΓΣΕΕ, - δηλαδή αυτά έγιναν τη Δευτέρα και γι' αυτό στείλαμε τα κείμενα την Τρίτη, αλλιώς θα τα είχαμε στείλει πιο νωρίς-, περιμέναμε να ανακοινώσει η ΓΣΕΕ τη Δευτέρα τα αποτελέσματα της έρευνάς της και να συμπεριλάβουμε τα βασικά στοιχεία από αυτήν. Ενίσχυση του μορφωτικού χαρακτήρα του Λυκείου. Αναβάθμιση του επιπέδου σπουδών, μείωση της παραπαιδείας και αντισταθμιστικά μέτρα εκπαίδευσης. Αξιοκρατικός τρόπος πρόσβασης. Ποιοτική και ουσιαστική αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Διασφάλιση των αποφοίτων με ένα αξιόπιστο απολυτήριο Λυκείου, σύνδεση του απολυτηρίου αυτού με την αγορά εργασίας. Και, τέλος, μείωση της σχολικής διαρροής στην υποχρεωτική εκπαίδευση.

Υπάρχουν βεβαίως προτάσεις που έχουν ακουστεί και σε συνέδρια, έχουν γραφεί σε εφημερίδες από επώνυμους, αλλά και ανώνυμους, στο διαδίκτυο. Από αυτές σταχυολογούμε κάποια πράγματα για ενημέρωσή σας. Όλοι εστιάζουν στην κατάργηση των εξετάσεων έτσι όπως διεξάγονται σήμερα. Επισημαίνουν την αποδέσμευση του Λυκείου από το σύστημα εισαγωγής και κυρίως την ενίσχυση του μορφωτικού χαρακτήρα και την αυτοτέλεια του Λυκείου. Παράλληλα, όσον αφορά τις εξετάσεις, λέω εξετάσεις γιατί για την αξιολόγηση θα μιλήσω στη συνέχεια, αυτές πρέπει να γίνονται, άλλοι λένε και στις 3 τάξεις του Λυκείου, είτε περιφερειακά, είτε κεντρικά. Επίσης να υπάρχουν κλιμακούμενης δυσκολίας θέματα, μέσα από κεντρική τράπεζα θεμάτων, υπάρχουν τέτοιες τράπεζες στο εξωτερικό και μπορούν να οργανωθούν κατ' όμοιο πρότυπο. Επίσης, μπορεί ο αριθμός των μαθημάτων να ομαδοποιηθεί για να αποφευχθούν οι πολλές εξετάσεις, ή μια άλλη πρόταση η οποία δεν

περιλαμβάνεται στο κείμενο που σας στείλαμε, αλλά είναι μια πρόταση που υπάρχει στα ευρωπαϊκά συστήματα, αλλά έχει αναπτυχθεί και ως προβληματισμός, είναι να υπάρχει κλήρωση. Δηλαδή, αν εφαρμοστούν στη Β΄ τάξη εξετάσεις, όλα τα μαθήματα ισότιμα, στο τέλος συμμετέχουν και εξετάζονται 2 – 3, όποια ο κλήρος δείξει. Έτσι οι μαθητές είναι υποχρεωμένοι να παρακολουθήσουν το σύνολο των μαθημάτων και να μην περιορίζουν τα μαθήματα σε αυτά που δίνουν. Από εκεί και πέρα, όσον αφορά τον βαθμό πρόσβασης, θα πρέπει να υπολογίζονται και τα μαθήματα που εξετάζονται ενδοσχολικά, να μην γίνεται δηλαδή η εισαγωγή μόνο με τα μαθήματα που εξετάζονται στις τελικές εξετάσεις. Και βεβαίως, για να αντικειμενικοποιηθεί το σύστημα, γιατί εκεί είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα, κατά πόσο δηλαδή οι βαθμοί που θα δίνονται στο σχολείο, είτε προφορικοί, είτε γραπτοί, από ενδοσχολικές εξετάσεις, είναι αντικειμενικοί, ή επηρεάζονται από υποκειμενικούς παράγοντες, γιατί αυτή είναι μια κριτική που κατά καιρούς έχει αναπτυχθεί και πολλές φορές αποδεικνύεται και ερευνητικά, θα μπορεί με ένα αλγοριθμικό σύστημα να απομειώνεται ο βαθμός αυτός, σε σχέση με κάποιο μέσο όρο που θα προκύπτει από γραπτές εξετάσεις είτε σε περιφερειακό, είτε σε εθνικό πρόγραμμα.

Από την άλλη μεριά υπάρχει βεβαίως και αυτό που ακούγεται πολύ, το προπαρασκευαστικό έτος, που διαφορετικά το περιγράφει ο καθένας, ένα προπαρασκευαστικό έτος μετά το Λύκειο που θα προετοιμάζει για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Τα ευρωπαϊκά δεδομένα θα τα είδατε βέβαια και στην αναλυτική παρουσίαση. Σχεδόν σε όλες τις χώρες που περιγράφονται, εκτός από 2, μπαίνουν οι μαθητές με εξετάσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στις περισσότερες υπολογίζονται και οι ενδοσχολικές εξετάσεις και οι εξετάσεις σε κεντρικό επίπεδο. Επίσης σε κάποιες από αυτές τις χώρες υπάρχει και μια τρίτη εξέταση, ένα είδος τεστ που γίνεται από το κάθε Πανεπιστημιακό Τμήμα, προκειμένου να δεχτεί τους ειδικούς φοιτητές που θα πάρει το Τμήμα του. Όλα αυτά είναι δοκιμασμένα λίγο – πολύ σε όλο το ευρωπαϊκό σύστημα.

Θα μου επιτρέψετε να κάνω και μια γενική αναφορά σε κάποιες βασικές αρχές που το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο κατέληξε, όσον αφορά την αξιολόγηση γενικότερα και όχι το εξεταστικό σύστημα που περιέγραψα. Και θα κλείσω συνοψίζοντας κάποια πράγματα, αν μου επιτρέψετε κ. Πρόεδρε.

Καταρχάς επιμένει το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο -και αυτό θέλω να μεταφέρω εδώ-, στο ποιοτικό στοιχείο των οποιωνδήποτε αλλαγών που θα πρέπει να προκύψουν στο εκπαιδευτικό σύστημα και κυρίως στη μη αποσπασματικότητα κάποιων πραγμάτων που αφορούν μόνο το εξεταστικό σύστημα. Επομένως πρέπει να δούμε το σύνολο των ποιοτικών χαρακτηριστικών. Η αξιολόγηση είναι ένα κομμάτι από αυτά τα ποιοτικά χαρακτηριστικά και πρέπει να έχει συγκεκριμένους στόχους. Δηλαδή να μην είναι στόχοι μόνο να αποκτήσουν γνώσεις οι μαθητές, που σήμερα κατεξοχήν αυτό επικρατεί, ή τουλάχιστον αυτή η λογική επικρατεί, αλλά να είναι μια αξιολόγηση η οποία θα αποτιμά και τις δεξιότητες και βεβαίως ακόμα, θα έλεγε κανένας, και κατά πόσο κάποιες βασικές αρχές έχουν γίνει πραγματικό βίωμα από τους μαθητές που φοιτούν στο σχολείο. Γιατί μην ξεχνάμε ότι το σχολείο δεν είναι μόνο σχολείο γνώσης, κατεξοχήν είναι σχολείο αγωγής. Επομένως, στοιχεία αγωγής δεν μπορεί να μη λαμβάνονται, κατά κάποιο τρόπο να μην αποτιμώνται, στην αξιολόγηση, αλλά όχι φυσικά στη βαθμολόγηση. Μιλάμε για 2 διαφορετικά πράγματα, τα οποία σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να

συγχέονται. Άλλο είναι η αξιολόγηση, η εικόνα που έχω για τον μαθητή και άλλο είναι η αξιολόγηση, που είναι η αποτίμηση, είτε με εξετάσεις, είτε με προφορικές, είτε με γραπτές, είτε γενικότερα από την όλη πορεία του μαθητή μέσα στην τάξη. Επίσης, αυτή η αξιολόγηση πρέπει να παρακολουθεί τον μαθητή, γιατί συνήθως, η βαθμολογική, τουλάχιστον, αποτίμηση δεν έχει καμία σχέση με την προσωπική πορεία κάθε μαθητή στο σχολείο. Είναι μια εξέταση ωριαία, ή εν πάση περιπτώσει προφορική, της στιγμής, που αποτιμά το γεγονός εκείνη τη στιγμή και τίποτα παραπάνω και συνήθως επηρεάζεται από το σύνολο του επιπέδου της τάξης. Αν δηλαδή η τάξη είναι υψηλού επιπέδου αλίμονο από τους μέτριους μαθητές. Δεν έχουν καμία τύχη μέσα σε αυτή την τάξη, ή σε αυτό το τμήμα. Και βεβαίως πρέπει να υποστηρίξουμε τον μαθητή, για να έχουμε μια προσωπική σχέση, και να τον ενισχύουμε συνεχώς. Επομένως, πρέπει να απομονώσουμε την αξιολόγηση από τη βαθμολόγηση. Αυτή είναι μια βασική αρχή, ότι δεν πρέπει να συγχέουμε την αξιολόγηση με τη βαθμολόγηση, αυτή η αξιολόγηση επηρεάζεται κατεξοχήν από τα προγράμματα σπουδών και από τα βιβλία. Δηλαδή τα προγράμματα σπουδών πρέπει να αποκτήσουν μια φιλοσοφία όπως και τα αντίστοιχα βιβλία, που να οδηγούν σε αυτόν τον τύπο αξιολόγησης που εμείς θέλουμε να προτείνουμε, γιατί δεν ξέρουμε κατά πόσο είναι εφικτή η εφαρμογή της. Άρα λοιπόν δεν μπορούμε να μιλάμε για αξιολόγηση χωρίς συγκεκριμένες αλλαγές στα προγράμματα σπουδών, στα ποιοτικά τους χαρακτηριστικά, καθώς και στις μεθόδους διδασκαλίας. Διότι οι μέθοδοι διδασκαλίας αυτή τη στιγμή πολλές φορές περιορίζονται στα ποσοτικά χαρακτηριστικά, επειδή τους πιέζει η διδακτέα ύλη και το πρόγραμμα. Τρέχουν όλοι, ακόμα και από το Δημοτικό, όχι μόνο στο Γυμνάσιο, να προλάβουν, ασθμαίνοντας, την ύλη.

Η ύλη πρέπει να επανακαθοριστεί. Και συγκεκριμένα ας πάρουμε το Δημοτικό. Τι νόημα έχει να γράψουμε ένα άριστο βιβλίο και όχι προβληματικό κατά κάποιους, ή κατά άλλους μη προβληματικό, ένα βιβλίο Στ' Δημοτικού, το οποίο περιλαμβάνει 15 αιώνες ιστορίας, μεσαιωνικής, αναγέννησης, ευρωπαϊκής και ελληνικής, όπου στις 130 σελίδες που προβλέπονταν να γραφούν έπρεπε να περιληφθούν όλα τα γεγονότα. Το αποτέλεσμα, η σύμπτυξη των πάντων σε γραμμές. Για τη μάχη π.χ. στα Δερβενάκια μπορεί να μην είχαμε 3 σελίδες που είχαμε παλιά, ακόμα και για τα φέσια που τυχόν έβαλαν οι πολεμιστές, αλλά ήταν 2 γραμμές, η μάχη στα Δερβενάκια 2 γραμμές, σε μια ηλικία που τα παιδιά αρέσκονται στη διήγηση και στην αναδιήγηση, ακόμα και σε μυθολογικού τύπου προσέγγιση της ύλης. Άρα πρέπει να αποφασίσουμε, 10 πράγματα θέλουμε, π.χ. 2 από το μεσαίωνα, 3 από την αναγέννηση, 5 από την ευρωπαϊκή ιστορία και 10 από την ελληνική ιστορία. Και δεν θα πρέπει να μπαίνουμε στις λογικές που κατά κόρον υπάρχουν σε αυτό το σύστημα, δηλαδή βλέπουμε διάφορους παράγοντες, παραγοντίσκους, διάφορους συλλόγους, γιατί δεν έβαλες και τη μάχη στο Κουτσοπόδι, ας το πούμε έτσι, όπου εκεί σκοτώθηκαν οι επιφανείς ήρωες του τόπου μας. Δηλαδή ο καθένας θέλει μέσα σε αυτό τον μικρό και περιορισμένο χρόνο να ενταχθούν και λεπτομέρειες τοπικού χαρακτήρα. Υπάρχουν λύσεις μέσα από την τοπική ιστορία, δεν είναι του παρόντος, αλλά πρέπει να μας απασχολήσει ιδιαίτερα τι πρέπει να παρουσιάζουμε, διότι το μεγαλύτερο και ποιοτικότερο αγκάθι στην εκπαίδευσή μας είναι η ύλη, η διδακτέα ύλη και ακριβώς εκεί υπάρχουν και τα μεγαλύτερα προβλήματα στην ύλη, που τρέχουμε όπως είπαμε να φτάσουμε και ταυτόχρονα η συγγραφή των βιβλίων.

Πανεπιστημιακοί δάσκαλοι, κατά τα άλλα έγκριτοι, όταν αναλαμβάνουν να γράψουν τα βιβλία θεωρούν ότι πρέπει να τα βάλουν όλα εκεί μέσα, μήπως και η επιστημονική κοινότητα τους κατηγορήσει ότι δεν ήταν συνεπείς προς την επιστημονική δεοντολογία. Δηλαδή δεν λαμβάνεται υπόψη το τι έχει σημασία, τι πρέπει να μάθει ο μαθητής. Και μπορεί οι συνάδελφοι των Πανεπιστημίων να διαμαρτύρονται, γιατί έρχονται πολλές φορές φοιτητές τους απροετοίμαστοι σε κάποια αντικείμενα, από την άλλη μεριά έχει διαπιστωθεί από φοιτητές μας που πάνε στο εξωτερικό, ότι πολλά πράγματα που ξέρουν, ειδικά στις θετικές επιστήμες, τα διδάσκονται οι άλλοι στο δεύτερο πανεπιστημιακό έτος. Αυτή είναι μια πραγματικότητα που δεν πρέπει να μας διαφεύγει. Άρα οι μέθοδοι διδασκαλίας που θα εστιάζονται και στα ποιοτικά και στα ποσοτικά χαρακτηριστικά του συστήματος, πρέπει οπωσδήποτε να προσεχθούν και εκεί χρειάζεται απάντηση.

Χρειάζεται η αξιολόγηση να είναι διερευνητικού χαρακτήρα, γιατί αυτό που αυτή τη στιγμή συμβαίνει στα σχολεία μας είναι διαγνωστικού. Σε οποιαδήποτε περίπτωση είναι διαγνωστικού. Και κυρίως αφορά την αποτίμηση του μαθητή. Ποτέ ο δάσκαλος δεν λέει, τους έβαλα ένα διαγώνισμα, βγαίνει μέσα απ' την τάξη και τους κατηγορεί όλους συλλήβδην, γιατί οι περισσότεροι έγραψαν κάτω από τη βάση. Δεν αναρωτιέται ποτέ αν αυτός δίδαξε σωστά και αν έβαλε σωστές ερωτήσεις. Δηλαδή την αποτυχία των μαθητών την εκλαμβάνει μόνο ως αποτυχία των μαθητών και όχι ως αποτυχία και του ίδιου, μέσα από τη διδασκαλία. Επομένως, μιλάμε για διερευνητικού χαρακτήρα αξιολόγηση και μάλιστα εξατομικευμένη, όπου θα λαμβάνει υπόψη και την προσωπικότητα του μαθητή, αλλά ακόμα και τις ιδιαιτερότητες του μαθητή. Αυτή τη στιγμή τα σχολεία μας δέχονται και καλώς δέχονται, μαθητές ΑμΕΑ, άτομα με ειδικές ανάγκες και πολλά είναι πολυπολιτισμικά. Δέχονται ξένους μαθητές. Δεν μπορεί η αξιολόγηση να αδιαφορεί γι' αυτή την πραγματικότητα, όπως επίσης δεν μπορούμε να μην καλλιεργήσουμε στους μαθητές την αίσθηση της αυτοαξιολόγησης, αφού βεβαίως πρώτα εμείς ως εκπαιδευτικοί αυτοαξιολογηθούμε.

Και τι επιδιώκουμε; Ποιοτικά βεβαίως και ποσοτικά στοιχεία, αλλά ανάπτυξη κριτικής και συνθετικής σκέψης. Και αυτή δεν προκύπτει χωρίς συνθετικές εργασίες, χωρίς μια άλλη διαδικασία μέσα στο σχολείο. Αυτά χρειάζονται οπωσδήποτε για να αλλάξουμε τη φυσιογνωμία του σχολείου. Και βεβαίως σε όλα αυτά θα υπάρχουν και οι εξετάσεις και η βαθμολογία και η τράπεζα εξετάσεων και όλα τα υπόλοιπα. Αλλά πρέπει κατεξοχήν να δούμε αυτό το ποιοτικό στοιχείο που έχει σχέση βέβαια, το ένα το τόνο ήδη. Τα προγράμματα σπουδών που απηχούν αντίστοιχα την εξεταστέα – διδακτέα ύλη και τα βιβλία. Και κυρίως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Κανένας εκπαιδευτικός τα τελευταία χρόνια δεν έχει ουσιαστικά επιμορφωθεί. Είναι λυπηρό το γεγονός ότι πέρασαν κάποιες δεκαετίες και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι μια παρωνυχίδα μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα. Μιλάμε για 180.000 εκπαιδευτικούς και στην ουσία, εκτός από την εισαγωγική επιμόρφωση, η οποία είναι περιορισμένη σε 15 μέρες περίπου επιμόρφωσης και κάποιες σχολές μετεκπαίδευσης διευθύνσεων λειτουργίας, όπως είναι το Μαράσλειο και άλλα διδασκαλικά, όλα τα υπόλοιπα περιορίζονται σε σεμινάρια και ευτυχώς που υπάρχουν οι σχολικοί σύμβουλοι, ναι κύριε συνάδελφε, και κάνουν σεμινάρια και βοηθάνε τους εκπαιδευτικούς μας στη διδακτική πράξη. Η μόνη δηλαδή επιμόρφωση που γίνεται αυτή τη στιγμή είναι αυτή που οι σχολικοί σύμβουλοι επιφορτίζονται και βοηθάνε τους εκπαιδευτικούς μας. Άρα

τι καινοτομίες να εισάγω στο εκπαιδευτικό σύστημα, αν προηγουμένως δεν επιμορφώσω τον εκπαιδευτικό. Για ποιες μεθόδους, ποιος θα τις αλλάξει αυτές τις μεθόδους. Αν ρωτήσω τον μέσο εκπαιδευτικό τι σημαίνει αξιολόγηση, σίγουρα θα μου περιγράψει τη βαθμολόγηση. Αυτό είναι το δεδομένο. Τα βαθμολογικά στοιχεία θα μου περιγράψει και όχι τα αξιολογικά.

Με αυτή την έννοια θα πρέπει ιδιαίτερα να προσέξουμε τα ποιοτικά στοιχεία, όπως προηγουμένως προσπάθησα εν συντομία, χάριν χρόνου, να περιγράψω και δεν είναι τα μόνα και βεβαίως από την άλλη μεριά πρέπει να δούμε την αξιολόγηση αυτή με τις εξετάσεις. Λίγο – πολύ τα συστήματα έχουν δοκιμαστεί στον τόπο μας και τουλάχιστον αυτό που λένε οι πολλοί είναι ότι έχουν αποτύχει. Η αποτυχία τους φαίνεται και από την αυξητική τάση της παραπαιδείας. Όχι μόνο δεν καταπολεμιέται, αλλά συνήθως ανδρώνεται. Επομένως, θα πρέπει, κατά κάποιο τρόπο, αφενός μεν να μπουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά, να αποτιμηθούν αυτά και ενδοσχολικά και εξωσχολικά και αυτή η αποτίμηση να οδηγεί σε κάποια αντικειμενικοποίηση μιας βαθμολογίας, η οποία είναι αναγκαία, όχι μόνο για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ακόμα και για την αγορά εργασίας, αν είναι αξιόπιστη βέβαια. Αν είναι αξιόπιστη και η αγορά εργασίας θα μπορεί να εκτιμήσει, όπως ζητά και η ΓΣΕΕ τουλάχιστον από την πλευρά της, αυτή τη σύνδεση του σχολείου με την αγορά εργασίας, που δεν είναι θέμα μόνο προγράμματος σπουδών, φυσικά είναι πρωταρχικά προγράμματος σπουδών, αλλά είναι και πιστοποίησης της γνώσης. Να θυμίσω ότι ένας ουσιαστικός θεσμός, όπως ήταν τα ΙΕΚ, όσο η πιστοποίηση ήταν απόλυτα αξιόπιστη, υπήρχε μια σοβαρή πρόσβαση των απόφοιτων των ΙΕΚ στην αγορά εργασίας. Από τη στιγμή που αυτή η πιστοποίηση και δεν λέω ότι δεν έχει στοιχεία αντικειμενικά, αλλά κάπου δεν γίνεται με τον τρόπο που θα έπρεπε, από εκεί και πέρα η ίδια η αγορά λειτουργεί τελείως διαφορετικά. Δεν είναι ο δημόσιος χώρος που όλα είναι μια χοάνη και τα δέχεται. Ο ιδιωτικός χώρος βάζει τους δικούς του ρυθμούς και τη δική του λογική και σωστά τη βάζει. Άρα μιλάμε ότι θα πρέπει ένα σωστό σύστημα αξιολόγησης να υπάρχει σε ένα σχολείο, στο οποίο η αξιολόγηση αυτή αποτιμάται, δεν αποτιμά μόνο τη γνώση, αποτιμά και την καλλιέργεια και της κριτικής και της θετικής σκέψης και γενικότερων δεξιοτήτων.

Όλα όσα έχουμε μέσα στο σχολείο αξιολογούνται. Διότι διαφορετικά απαξιώνονται και γι' αυτό μιλάμε ότι έχει χάσει το μορφωτικό του χαρακτήρα και την αυτοτέλειά του το Λύκειο. Άρα η λογική οδηγεί σε ένα σύστημα, κατά κάποιο τρόπο, παρακολούθησης αυτής της αξιολόγησης, όπως θέλετε πείτε το, μέσα από κάποιες εξετάσεις, κεντρικές ή περιφερειακές, αυτό θα το δούμε, αυτός είναι ο προβληματισμός μας, από μια κεντρική τράπεζα θεμάτων. Είναι δε αυτά που δεν έχουν δοκιμαστεί, που δεν ξέρω αν θα πετύχουν, αλλά πάντως όλα τα υπόλοιπα έχουν δοκιμαστεί και πιστεύω ότι αν δοκιμαστούν σωστά πιθανότατα και να πετύχουν. Είναι όμως σίγουρο ότι θα βοηθήσουν ίσως το σχολείο να ανασάνει, υπό την έννοια να αποκτήσει μεγαλύτερο μορφωτικό χαρακτήρα. Αυτό δε που υπάρχει σε ξένες χώρες, το οποίο εγώ δεν το προτείνω, δεν κάνω προτάσεις, απλώς προβληματισμούς βάζω, που κληρώνουν τα μαθήματα, πιθανότατα είναι σωστό. Πότε όμως είναι σωστό; Αν περιορίσουμε κύριοι συνάδελφοι την ύλη, διότι αν πάμε αυτά τα παιδιά τώρα με την ύλη που υπάρχει και με τα βιβλία, τα λίγα καλά και τα πολλά κακά στο Λύκειο που υπάρχουν να το εφαρμόσουμε, είναι σίγουρο ότι θα αποτύχει και θα μετατρέψουμε το σχολείο σε ένα αγχωτικό περιβάλλον για τους μαθητές. Άρα είχε δίκιο ο κ. Πανάρετος όταν έθεσε βασικές αρχές αρχικά, δεν μπορούμε να

τα δούμε χωριστά. Όλα αυτά πρέπει να πάνε παρέα προκειμένου να υπάρξει ένας κεντρικός σχεδιασμός, που αφορά το σύνολο των παράπλευρων θεμάτων, ή των κεντρικών θεμάτων του εκπαιδευτικού συστήματος και όχι μόνο στο Λύκειο, γιατί μέσα από αυτό μπορούμε κάλλιστα να έχουμε, ή τουλάχιστον να ελπίζουμε σε κάτι καλύτερο στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Άρα λέω ότι αυτά που δεν έχουν δοκιμαστεί είναι κατά πόσο, πρώτον, αποτιμώνται πλην της γνώσης και άλλα στοιχεία της εκπαιδευτικής λειτουργίας στο Λύκειο, αλλά όχι μόνο στο Λύκειο. Γιατί αυτή η αξιολόγηση που περιέγραφα δεν αφορά μόνο το Λύκειο, αφορά το σύνολο των εκπαιδευτικών βαθμίδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Άρα αποτίμηση και άλλων πραγμάτων και για να τα αποτιμήσουμε πρέπει να τα έχουμε στο σχολείο, διότι αν πραγματικά δεν καλλιεργώ την κριτική σκέψη μέσα στο σχολείο, δεν μπορώ να τη ζητάω στις εξετάσεις, διότι πάλι θα αυξήσω την παραπαιδεία, όπου θα τους φτιάχνουν μπούσουλα πώς να απαντούν σε ερωτήσεις κριτικής σκέψης.

Γι' αυτό λέμε ότι είναι ένα σύνολο πραγμάτων που πρέπει να τα δούμε συνολικά. Άρα αξιολόγηση σωστή, μέσα από σωστά προγράμματα και σωστά βιβλία, τα οποία αξιολογούνται και βαθμολογούνται, γιατί κακά τα ψέματα η κοινωνία είναι ανταγωνιστική, χρειάζεται και η βαθμολόγηση. Αυτή θα τη δούμε πώς και τι. Και για να φτάσω σε μια αντικειμενική αξιολόγηση, χρειάζομαι έναν έλεγχο του εξεταστικού συστήματος μέχρι που να βρει τη φυσιογνωμία του. Εγώ δε λέω ότι δεν πρέπει να εμπιστευτούμε τον Έλληνα εκπαιδευτικό. Πρέπει να τον εμπιστευτούμε. Δυστυχώς όμως υπάρχουν ευαισθησίες. Κι εγώ είχα τέτοιες περιπτώσεις όταν ήμουν παλιά στο Υπουργείο, που μου έλεγε κάποιος από ένα ακριτικό νησί «μα είναι δυνατό αυτά τα παιδιά να μην τα βοηθήσω, να τουςβάλω 20, αφού δεν έχουν στον ήλιο μοίρα, είναι φτωχά, εγώ δεν παίρνω λεφτά και δεν έχουν να μου δώσουν, αλλά θέλω να τα βοηθήσω, θέλω όπως μπορώ (όταν λαμβάνονταν υπόψη οι βαθμοί) να τα βοηθήσω εμμέσως, λόγω ευαισθητοποίησής μου και επειδή η φύση και η κοινωνία τα αδικεί να τα βοηθήσω εγώ». Δε λέω ότι δεν πρέπει να εμπιστευτούμε τον εκπαιδευτικό, αλλά ταυτόχρονα δεν μπορούμε να αποκτήσουμε ένα αξιόπιστο και αντικειμενικό σύστημα, αν δεν έχουμε κάποιες διαδικασίες ελέγχου του αποτελέσματος. Από εκεί και πέρα δε θα ακυρώσουμε σε καμία περίπτωση τον εκπαιδευτικό. Ο εκπαιδευτικός είναι ο στυλοβάτης του εκπαιδευτικού συστήματος, αν νιώθει ότι είναι παραγκωνισμένος είναι σίγουρο ότι θα είναι απέναντι σε κάθε μεταρρύθμιση, ή όπως θέλετε πέστε την.

Άρα, κεντρικό ρόλο έχει ο εκπαιδευτικός, ταυτόχρονα όμως κάποιες διαδικασίες που θα είναι τέτοιες που ο ίδιος θα αισθάνεται αφέντης στην τάξη του και ταυτόχρονα δε θα αισθάνεται ότι αδικήθηκαν οι μαθητές του μέσα από έναν αλγοριθμικό τύπο που θα απομειώνει τα στοιχεία. Θα πρέπει αυτό να φαίνεται και θα πρέπει να περάσει και στους μαθητές. Δε σημαίνει ότι δεν είσαι καλός στα θρησκευτικά που σου έχωβάλει 20 αν αυτά τα θρησκευτικά γίνουν 17. Γιατί στις εξετάσεις αυτό το 17 δεν έχει καμία σχέση με την πρόδοό σου, με την πορεία σου μέσα στην τάξη, αλλά έχει σχέση με μια βαθμολογική αποτίμηση για την πιθανότατη εισαγωγή σου στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ή για την είσοδό σου στην αγορά εργασίας.

Αυτά κ. Πρόεδρε, αν θέλετε κάτι επιπρόσθετο σε αυτά που είπα, στη διάθεσή σας. Λυπάμαι που πήρα αρκετό χρόνο, αλλά ήταν πολλά που έπρεπε να περιγράψω και ευχαριστώ πολύ που με ακούσατε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Νομίζω ότι εκφράζω τη θέση και τη σκέψη όλων αν σας ευχαριστήσουμε κ. Γκλαβά, κ. Πρόεδρε του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, διότι και στο γραπτό σας κείμενο μας δώσατε μια καλή εικόνα, με πολλή πληροφορία για το τι συμβαίνει, επιλεγμένη πληροφορία και στην προφορική σας ανάπτυξη μας δώσατε την εικόνα του τι συμβαίνει σήμερα.

Κύριε Πανάρετε, όταν έθεσα το θέμα αυτό της αξιολόγησης της επίδοσης, πρέπει να ομολογήσω ότι υπέκειτο στο νου μου μία πονηρία. Και την ομολογώ δημόσια. Ήξερα ότι θα μας φέρει όλα τα προβλήματα τα οποία έθεσε ο κ. Γκλαβάς. Διότι, στην πραγματικότητα αυτό που θέλαμε βγήκε ήδη με αυτά. Βλέπετε, πέρασε στα ποιοτικά χαρακτηριστικά, πέρασε σε όλα αυτά που είναι η ουσία της εκπαίδευσης, χωρίς φυσικά να πει ποια μαθήματα θα είναι κλπ., αυτά είναι άλλα πράγματα, αλλά η ουσία που επισημάνατε κι εσείς και που επισημαίνουμε όλοι ήδη βγήκε, από τη στιγμή που πας να μιλήσεις για αξιολόγηση επίδοσης κλπ. Δεν είναι μόνο το σύστημα που μας είπε, μας είπε τα προβλήματα που έχουμε από το ένα ή το άλλο σύστημα, που είναι προβλήματα παιδείας και ουσίας. Και μας τα ανέλυσε με έναν τρόπο που δείχνει και τη βαθύτερη γνώση που έχει ο ίδιος και τη δουλειά που έχει γίνει στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Που είναι ακριβώς μια δουλειά εκπαιδευτικών, μακρόχρονη και νομίζω ότι πέραν από το βιβλίο που βγάζουν, ή κάτι άλλο που το θέτουμε σε κριτική βάση, η δουλειά υπάρχει, ο προβληματισμός υπάρχει και η εντόπιση όλων αυτών των στοιχείων, θετικών – αρνητικών, είναι πάρα πολύ χρήσιμη για οποιαδήποτε συζήτηση. Ευχαριστούμε πολύ κ. Γκλαβά.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Ευχαριστώ κ. Πρόεδρε, απλώς αυτά έχουν καταγραφεί. Χτες κάναμε ολομέλεια στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, υπάρχει ένα κείμενο πλήρες, σε σχέση τουλάχιστον με την αξιολόγηση, όχι με τα προβλήματα γενικότερα που ανέπτυξα, το οποίο θα κατατεθεί και θα το έχετε στην επόμενη συνάντησή μας. Το κείμενο αυτό είναι για όποιον θέλει να δει περισσότερα στοιχεία σε σχέση με τις βασικές αρχές της αξιολόγησης. Αυτό δεν προλάβαμε να το φέρουμε σήμερα, γιατί έπρεπε να το «χτενίσουμε».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Προτού δώσω το λόγο στους συνάδελφους εδώ του Συμβουλίου, ήθελα να σας ρωτήσω. Βλέπουμε τη διαφορά της ποσοτικής και της ποιοτικής βαθμολόγησης και αξιολόγησης. Η αξιολόγηση έχει ένα γενικότερο χαρακτήρα και του συστήματος και των στόχων και της μεθοδολογίας κλπ., αλλά αν μέσα στα ποιοτικά χαρακτηριστικά είναι η κριτική και η δημιουργική σκέψη, είναι οι δεξιότητες, είναι οι ικανότητες, αυτές από το δάσκαλο κάποια στιγμή δε θα πάρουν και μια βαθμολογική μορφή;

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Ναι, αλλά πρώτα κ. Πρόεδρε θα πρέπει με κάποιο σύστημα να δώσουμε τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να τις εφαρμόσει. Να τον ετοιμάσουμε δηλαδή. Και δεν μπορούμε να τον ετοιμάσουμε, γιατί η κατάρτιση δυστυχώς δεν παίζει τέτοιο ρόλο. Πρέπει να τον ετοιμάσουμε μέσα από συγκεκριμένες επιμορφωτικές δράσεις, να αναπτύξει και φυσικά μετά να αποτιμήσει. Γιατί έχει δοκιμαστεί στο παρελθόν. Δηλαδή να αποτιμήσουμε αξιολογικά τις εργασίες των μαθητών, χωρίς να έχει επιμορφωθεί ο εκπαιδευτικός. Το αποτέλεσμα ήταν ότι δεν υλοποιήθηκε ποτέ αυτή, μολονότι έγινε Προεδρικό Διάταγμα. Αυτή η αξιολόγηση στο Γυμνάσιο δεν εφαρμόστηκε ποτέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Συμφωνούμε και αυτό είναι ένα μείζον πρόβλημα και ορθώς επισημάνατε τη συμβολή των σχολικών συμβούλων, που αγωνίζονται να ενημερώσουν και να ευαισθητοποιήσουν, υπάρχει αυτό το πρόβλημα, αλλά τελικά νομίζω ότι και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά, από έναν υποψιασμένο δάσκαλο και ευαισθητοποιημένο και ασκημένο και επιμορφωμένο και αυτά θα συνυπολογιστούν στην εικόνα που θα δώσει τελικά. Και τουλάχιστον μέσα από την προφορική βαθμολογία, που μπορεί να έχει μια γενικότερη συνδυαστική προσέγγιση. Κύριοι συνάδελφοι, παρακαλώ ό,τι θέλετε να ρωτήσουμε.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Αυτό που ήθελα να παρατηρήσω είναι το εξής. Θα πάω λίγο παραπέρα τον έπαινό σας προς το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο αν και δεν επιδαφιλεύω συνήθως επαίνους. Δεν πρόσεξα πόσο κράτησε η τοποθέτηση του κ. Γκλαβά, περίπου 15 ή 20 λεπτά. Νομίζω ότι αν κανείς προσέξει, βλέπει όχι τα επιμέρους, αλλά το βασικό πρόβλημα του εκπαιδευτικού συστήματος διαχρονικά. Και αν μου επιτρέπτε στα δικά μου μάτια και στη δική μου εμπειρία το πρόβλημα είναι ότι όλα αυτά τα χρόνια προσπαθούμε να λύσουμε, ή να διαμορφώσουμε ένα εκπαιδευτικό σύστημα με διοικητικά μέτρα. Όλες οι προσπάθειες, μα και όλες δυστυχώς οι προτάσεις που αναφέρετε κ. Γκλαβά, είναι διοικητικά μέτρα. Δεν υπάρχει πουθενά σκέψη για το ποιο είναι αυτό, που είπαμε προηγουμένως, το χαρακτηριστικό που θέλουμε να οδηγηθούμε. Και όσο μιλάμε για διοικητικά μέτρα φοβάμαι ότι θα βρισκόμαστε στον ίδιο παρονομαστή.

Εγώ αυτή τη στιγμή, θα το έχετε αντιληφθεί, μιλάω με μια πολύ μεγαλύτερη ευρύτητα, από απλώς μια τοποθέτηση ως εκπροσώπου ενός κόμματος. Και φοβάμαι ότι αν δεν ξεφύγουμε από τη λογική των διοικητικών μέτρων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων, θα είμαστε διαρκώς σε αυτό το πρόβλημα. Και θα ήθελα να αναφερθώ σε δύο ή τρία πράγματα που συγκράτησα και σημείωσα μάλιστα από την τοποθέτηση του κ. Γκλαβά.

Αδιάβλητο. Εγώ θα προκαλέσω λίγο σήμερα. Τι σημαίνει αδιάβλητο; Διοικητικά αδιάβλητο. Έχει ενδιαφέρον, πρέπει να προβληματιστούμε λίγο πια στην ουσία. Διοικητικά αδιάβλητο, γιατί το τι είναι αδιάβλητο τελικά σε σχέση με την απόδοση και με την αξιολόγηση, όπως θέλουμε να μιλάμε, είναι ένα πολύ μεγαλύτερο ερώτημα από το αν κλείνονται οι άνθρωποι μέσα σε ένα κτήριο και έχουν απ' έξω τους αστυνομικούς και δεν μπορούν να επικοινωνήσουν κλπ.

Ένα άλλο σημείο. Αναφέρθηκε στην Ιστορία και στο τι θέλουμε να διδάξουμε. Δεν είναι τυχαίο ότι στην Αγγλία αυτή τη στιγμή συζητάνε το πώς θα περιορίσουν το τι διδάσκεται στην Ιστορία και στα σχολεία ακόμα, ακριβώς γιατί έχει ξεφύγει πια η προσπάθεια αυτή να τα μάθουμε όλα.

Επαγγελματικό Λύκειο. Μα εδώ ακριβώς είναι αυτό που είπα προηγουμένως. Η στρατηγική. Το Επαγγελματικό Λύκειο συζητιέται ευρέως, καθώς και η αναβάθμιση της τεχνικής εκπαίδευσης. Τι σημαίνει αναβάθμιση της τεχνικής εκπαίδευσης αν δεν έχουμε μια στρατηγική; Εγώ θέτω ερωτήματα δε λέω ότι πρέπει να γίνει έτσι, γιατί δεν έχω τις λύσεις, δεν έχω τις απαντήσεις, αλλά πιστεύω ότι έχω αρκετούς προβληματισμούς. Αν δεν έχουμε μια στρατηγική, ότι πρέπει να οδηγηθούμε όχι με το να υποχρεώσουμε, αλλά φυσικά να πείσουμε. Γιατί αν δεν πείσεις, με διοικητικά μέτρα δε θα καταφέρεις να δημιουργήσεις ελκυστική τεχνική εκπαίδευση.

Άλλο στοιχείο επίσης ενδιαφέρον. Αντί να έχουμε την πολυδιάσπαση των μαθημάτων, ειδικά στα μαθήματα μαθηματικά – φυσική – χημεία, να έχουμε μια προσέγγιση η οποία τα περιλαμβάνει. Εδώ τώρα κάντε διάλογο με

τους εκπαιδευτικούς. Θα μπορέσουμε να πείσουμε σε αυτό το πράγμα, με την έννοια ότι δεν μπορεί να διορίζεται πια με την ίδια λογική ο μαθηματικός, ο φυσικός, ο χημικός, ο οικονομολόγος. Τώρα οι δικοί μου φοιτητές της στατιστικής, λένε να διορίζονται οι Στατιστικοί για να διδάσκουν Στατιστική. Είναι πρόβλημα και επαναφέρω τον προβληματισμό μου για τον εκπαιδευτικό. Διάβασα ένα άρθρο, νομίζω πριν από τρεις μέρες σε μια εφημερίδα, μιας καθηγήτριας, που εσείς που είστε στη μαχόμενη εκπαίδευση θα πείτε αν είναι σωστό ή όχι. Ποιος είναι ο καλός εκπαιδευτικός στο Λύκειο στη Γ' Λυκείου. Και μου έκανε τόση εντύπωση που έλεγε αυτή η γυναίκα ότι καλός εκπαιδευτικός είναι αυτός που θα βάλει είκοσι. Το έχω το άρθρο μπροστά μου και δεν έχω έννοια να το διαβάσω. Αυτός που θα βάλει είκοσι στα παιδιά, για να μην αδικηθούν στη συνέχεια, όταν γίνονται οι Πανελλήνιες Εξετάσεις, η αναγωγή. Είναι αυτός ο καλός εκπαιδευτικός; Εσείς λέτε ότι δεν είναι, αλλά το ερώτημα είναι πού οδηγούμε τον εκπαιδευτικό για να είναι καλός και συμπαθής. Αν τον οδηγούμε εκεί έχουμε ένα πρόβλημα.

Μαθήματα. Εγώ θα ήθελα, παρ' ότι είναι λίγο δύσκολο το θέμα, αλλά θα ήθελα από το Συμβούλιο να πάρει θέση. Βγαίνει ο Αρχιεπίσκοπος και λέει να γίνουν τα θρησκευτικά στο σχολείο υποχρεωτικά και να διοριστούν άλλοι τέσσερις χιλιάδες εκπαιδευτικοί. Πιστεύω ότι είναι ένα θέμα που πρέπει να απασχολήσει το Συμβούλιο αυτό. Γιατί οι πολιτικοί είναι δύσκολο να πάρουν θέση σε ένα τέτοιο θέμα. Όμως το πού πηγαίνει το εκπαιδευτικό σύστημα με μια τέτοια λογική, αν δηλαδή κάνουμε αυτό το πράγμα, διορίσουμε άλλους τέσσερις χιλιάδες, κάνουμε τα θρησκευτικά υποχρεωτικά, φορτώσουμε και άλλο τα παιδιά, σε αντίθεση με αυτό που λέτε.

Και για να πάμε σε μια πρακτική πρόταση, γιατί μου αρέσει να είμαι και πρακτικός. Παρακολουθώ πολλά χρόνια τώρα το θέμα της αξιολόγησης. Όσοι από εσάς παρακολουθούν περισσότερο, θα ξέρουν ότι από την εποχή που ήμουν στο Υπουργείο Παιδείας είχαμε προχωρήσει την αξιολόγηση στα Πανεπιστήμια πιλοτικά. Συμμετείχαμε στο πιλοτικό πρόγραμμα αξιολόγησης και ήταν επιτυχής η αξιολόγηση. Και σας μιλάει ένας άνθρωπος που πιστεύει στην αξιολόγηση όσο λίγοι. Φοβάμαι και πάλι ότι οδηγούμαστε σε μια διοικητική προσέγγιση της αξιολόγησης, που οι αντιδράσεις και οι φοβίες, άλλες δικαιολογημένες και άλλες αδικαιολόγητες, δε θα οδηγήσουν στα επιθυμητά αποτελέσματα. Και όταν λέω να κάνω μια πρόταση νομίζω ότι μπορούμε να δοκιμάσουμε την αξιολόγηση κάπου που δεν προκαλεί αυτή τη στιγμή την ανησυχία, βλέποντας την ανησυχία που υπάρχει. Το είπα και στην περασμένη συνεδρίαση, σήμερα θα το πω λίγο διαφορετικά. Ακούω τη διαφήμιση του Υπουργείου Παιδείας για τα χρήματα που δόθηκαν για την εκπαίδευση από το ΚΠΣ νομίζω δυόμισι ή τρία δις, ή κάτι τέτοιο. Έρχομαι και λέω το εξής. Γιατί να μην προτείνουμε να γίνει η αξιολόγηση της επιμόρφωσης. Η αξιολόγηση της επιμόρφωσης δε θα θίξει ούτε τους καθηγητές τους ίδιους, διότι αυτοί πήγαν και κάτι άκουγαν, όσοι άκουγαν, άλλοι έπαιρναν τα πιστοποιητικά και έφευγαν. Δε θα θίξει ούτε ένα συγκεκριμένο μεγάλο κόμμα αφού και τα δύο προώθησαν την επιμόρφωση. Δεν θα θίξει τα μικρότερα κόμματα γιατί αυτά δεν είχαν ευθύνη. Η χρηματοδότηση της αξιολόγησης και ο τρόπος που έγινε η διαδικασία, έγινε και από τα δύο κόμματα εξουσίας και από τις προηγούμενες ηγεσίες και από την παρούσα. Και εγώ θέτω και ένα πολύ ουσιαστικό σημείο που αφορά την αξιολόγηση. Δόθηκαν τεράστια ποσά. Ποιο είναι το όφελος; Έγινε ουσιαστική επιμόρφωση; Έχουμε επιμορφώσει;

Αναρωτήθηκε ο κ. Γκλαβάς τι επιμόρφωση έχουμε πετύχει. Λέει θέλω επιμόρφωση. Πόσα δις κ. Γκλαβά - εσείς μπορείτε να τα βρείτε από το Υπουργείο - πόσα χρήματα πήγαν στην επιμόρφωση. Αφήστε τα άλλα. Για επιμόρφωση μόνο. Επιμόρφωση εκπαιδευτικών. Έχετε υπόψη σας πόσα χρήματα έχουν δοθεί για την επιμόρφωση;

Π. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Υπάρχει αυτή τη στιγμή η εισαγωγική επιμόρφωση, η οποία για πρώτη φορά πέρυσι ξεκίνησε τον Αύγουστο, πολύ νωρίτερα από την έναρξη του σχολικού έτους. Υπήρξε επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Για 10 ημέρες, σε full πρόγραμμα. Όπως και των αναπληρωτών, που για πρώτη φορά έγινε. Αλλά υπήρξε και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα νέα βιβλία του Γυμνασίου, που έγινε σταδιακά σε 2 χρονιές, το 2006 και το 2007 το Σεπτέμβριο, με την εισαγωγή των νέων βιβλίων του Γυμνασίου στην εκπαίδευση. Και να πω και κάτι ακόμα. Ότι σε όλες τις εισαγωγικές επιμορφώσεις που γίνονται μέσω των ΠΕΚ, υπάρχει δελτίο όπου καταγράφονται αξιολογικά στοιχεία από τον επιμορφούμενο, ως προς τον επιμορφωτή και το πρόγραμμα. Τώρα δεν ξέρω βέβαια την τύχη αυτών παραπέρα.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Να προσθέσω κάτι, γιατί αυτά δε δικαιολογούν τα μεγάλα ποσά που ανέφερε ο κ. Πανάρετος, αλλά παρέλειψα μια βασική επιμόρφωση, η οποία όμως δεν είναι στο πλαίσιο που αναφέραμε εμείς εδώ. Είναι η επιμόρφωση στις νέες τεχνολογίες. Δηλαδή εκεί, από το 2002 μέχρι το 2008, επιμορφώθηκαν περίπου 120.000 εκπαιδευτικοί στη βασική τους προσέγγιση με έναν υπολογιστή και δόθηκαν και κάποια κίνητρα με τη μορφή επιδόματος στους εκπαιδευτικούς, είτε για να αποκτήσουν υπολογιστή, είτε για να αναβαθμίσουν τον υπολογιστή κι εκεί πήγαν τα πολλά χρήματα. Και βεβαίως κάπου 10.000 εκπαιδευτικοί που επιμορφώθηκαν στο πώς να εισάγονται οι νέες τεχνολογίες στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αλλά αυτή δεν είναι η επιμόρφωση στην οποία εγώ αναφέρθηκα. Και βεβαίως και διάφορες επιμορφώσεις σεμιναριακού τύπου.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Η επιμόρφωση που αναφέρομαι εγώ δεν είναι μιας μορφής επιμόρφωση. Αν θέλετε, ένα μεγάλο μέρος των χρημάτων έχει δοθεί σε επιμορφώσεις που ανέλαβαν, είτε φορείς, είτε τα Πανεπιστήμια για τους εκπαιδευτικούς. Οι εκπαιδευτικοί έφυγαν ένα μήνα, ή τρεις μήνες, ή ένα χρόνο από το σχολείο τους. Βλέπετε ότι γίνεστε αμυντικοί μερικές φορές. Γιατί θεωρείτε ότι η κριτική πηγαίνει μόνο προς μία κατεύθυνση; Δεν πηγαίνει σε μια κατεύθυνση, πηγαίνει σε μια λογική. Η οποία λογική είναι να δοθούν τα χρήματα, να γίνει η απορρόφηση, να ικανοποιηθούν οι πανεπιστημιακοί, να φύγουν οι εκπαιδευτικοί από τα σχολεία τους και να πούμε ότι έχουμε κάνει επιμόρφωση. Εγώ επιμένω ότι δεν έχει γίνει σωστή επιμόρφωση.

Θα έρθουμε και σε ένα άλλο ενδιαφέρον ερώτημα αν πάμε εκεί. Επιμόρφωση σημαίνει φεύγει ο καθηγητής, ή ο δάσκαλος, από το σχολείο του για ένα χρόνο και ξαναγυρίζει και πηγαίνει ο αναπληρωτής και ξαναγυρίζει μετά από ένα χρόνο; Σημαίνει επιμόρφωση μέσα στο σχολείο; Είναι πράγματα που πιστεύω ότι μπορούν να αξιολογηθούν. Μπορούν να δώσουν το σπέρμα της λογικής της αξιολόγησης χωρίς το φόβο και την αγωνία ότι θα αξιολογηθώ και θα μου κόψουν το μισθό ή θα με βγάλουν στην άκρη. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κύριε συνάδελφε. Θα ακούσουμε πολλούς που έχουν θέματα να θίξουν. Πάντως η γεύση, όχι η απόδειξη με βάση στοιχεία έρευνας, η γεύση από τα συμβαίνοντα στην εκπαίδευση είναι αυτή που περιέγραψε ο Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Δηλαδή, οι εκπαιδευτικοί μας δεν είναι επιμορφωμένοι ως προς βασικές λειτουργίες της εκπαίδευσης, είτε ως προς την αξιολόγηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών κλπ. Εκεί, γενικά μιλάω, υπάρχει ένα τεράστιο έλλειμμα. Επομένως, θα ήταν χρήσιμο να μελετήσουμε τι έχει δώσει η επιμόρφωση, αλλά νομίζω ότι το τελικό αποτέλεσμα...

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: (Μιλάει χωρίς μικρόφωνο). Την αποδέχεστε την αξιολόγηση σε άλλες περιπτώσεις την αποφεύγετε εδώ. Να αξιολογήσουμε τι απέδωσε η όποια επιμόρφωση...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ναι, αλλά λέω ότι όσοι έχουμε μια στενότερη σχέση με την εκπαίδευση, ξέρουμε ότι υπάρχει ένα τεράστιο έλλειμμα. Μπορούμε να το δούμε και ποσοτικά και ερευνητικά, αλλά, αν δεν είχαμε το πρόβλημα, θα ήταν αλλιώς η εκπαίδευση. Δηλαδή εντάξει να το μελετήσουμε, να το ερευνήσουμε, αλλά υπάρχει εκεί κάτι που οι εκπαιδευτικοί το γνωρίζουν. Το να το μελετήσουμε θα ήταν πάρα πολύ χρήσιμο.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Έχουν δοθεί εκατομμύρια. Δε θέλω να συνεχίσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Τώρα όμως το θέμα μας δεν είναι τα χρήματα που δόθηκαν, ποιοι τα έδωσαν, πώς πήγαν, τι έγιναν. Αυτά είναι ένα θέμα το οποίο μπορεί να τεθεί σε πολιτικό επίπεδο. Το θέμα είναι: έχουμε επιμορφωμένους ανθρώπους;

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Δεν είναι πολιτικό το επίπεδο. Είναι εκπαιδευτικό το επίπεδο. Δόθηκαν χρήματα. Δεν κάνω κριτική εγώ στους πολιτικούς που έδωσαν τα χρήματα. Πιστεύω ότι πρέπει καλοπροαίρετα, να δουν και οι πολιτικοί το πού οδήγησε η πρακτική αυτή. Δε θέλω να αναφερθώ σε τι στόχους είχε. Πιστεύω ότι δεν οδήγησε σε σωστό αποτέλεσμα. Δε θα συνεχίσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Για να πάρουν το λόγο και άλλοι. Πάντως υπάρχει ένα πρόβλημα μεγάλο στο χώρο της επιμόρφωσης. Η κ. Σπαθάτου.

Α. ΣΠΑΘΑΤΟΥ: Ομολογουμένως γι' αυτό το θέμα της αξιολόγησης της επιμόρφωσης, εκεί που τελείωσε ο κ. Πανάρετος, έχω να πω ότι χρονολογείται πάνω από 25 χρόνια αυτό το θέμα. Τι επιμόρφωση έχουν λάβει εδώ και 20 και 25 χρόνια οι εκπαιδευτικοί; Και με τα ΠΕΚ και με τα μηνιαία, ή τα εβδομαδιαία μαθήματα που παίρνουν τα επιμορφωτικά. Όντως αξίζει να το βλέπαμε κι αυτό. Κατά την άποψή μου δεν απέδωσε παρά ελάχιστα, ή μηδενικά προσέφερε. Εγώ θα ήθελα να σταθώ σε 2 – 3 σημεία από εκείνα που ο κ. Γκλαβάζ ανέφερε. Επειδή νομίζω ότι χρειάζεται να τα δούμε με μεγαλύτερη προσήλωση. Διότι είναι θέματα τα όποια έχουν να κάνουν και με την αγωγή από την προσχολική ηλικία και καθ' όλη την υποχρεωτική εκπαίδευση και με το μέλλον της Ελλάδας. Διότι κουβεντιάσαμε για την αλλαγή του προβλήματος που αντιμετωπίζουμε στα σχολεία μας με τα πολυπολιτισμικά σχολεία, τις τάξεις. Με τα παιδιά τα ΑμΕΑ που υποχρεούμεθα να έχουμε και τα οποία, κατά την άποψή μου θα πρέπει να είναι σε ξεχωριστά σχολεία για να μπορέσει να δουλέψει το σύστημα.

Το άλλο θέμα ήταν της αύξησης της κριτικής σκέψης των παιδιών μας και όχι της αποστήθισης, που είπαμε, που το θέσατε κι εσείς κ. Πρόεδρε. Και ομολογώ ότι εκπλήσσομαι, διότι η έλλειψη επιμόρφωσης, ή η έλλειψη γνώσης, ή η λανθασμένη γνώση, ξεκινάει και από τους καθηγητές τους πανεπιστημιακούς. Θα σας πω το συγκεκριμένο παράδειγμα που το θυμάμαι από πέρυσι το Γενάρη στο ΒΗΜΑ γραμμένο, συνέντευξη της κ. Ρεμπούση και της κ. Κουλούρη, που μιλούσαν για το βιβλίο εκείνο της Στ' Δημοτικού και έλεγαν ότι όπου δεν μπορούμε να μείνουμε πολύ στα ιστορικά σημεία, αναπτύσσουμε τα πολιτιστικά και τα οικονομικά. Και ερωτώ, τα οικονομικά δεν συνεπάγονται το άλλο ιστορικό που έχει να κάνει με τους πολέμους κλπ.; Αν του μαθητή δεν του δώσεις το παράδειγμα ότι η ανάγκη της Αμερικής να μπει στα πετρέλαια του Ιράκ δεν προξένησε τον πόλεμο εκεί; Δηλαδή η οικονομική επιρροή δεν προξένησε την πολεμική σύρραξη; Αν δεν το κάνεις έτσι το μάθημα, πώς θα καταλάβει το παιδί να αναπτύξει την κριτική του σκέψη δηλαδή, ότι η μία δράση είναι ακόλουθη της άλλης. Επομένως δε νομίζω ότι μπορούμε να τους κρύβουμε τίποτα, αλλά πρέπει να είναι φανερά τα γεγονότα όπως συνέβησαν. Τα βιβλία όντως πρέπει να ξαναγραφούν.

Από απόψεως διοικητικών μέτρων, που αναφέρατε κ. Πανάρετε, έχω κι εγώ να αναφέρω ότι έχουμε κενά εις το εκπαιδευτικό μας σύστημα ακόμα και εις το πώς αντιμετωπίζουμε εκπαιδευτικούς που ήδη έχουν ξεκινήσει π.χ. την ισπανική γλώσσα και υπάρχουν τμήματα στο Πανεπιστήμιο. Σε διάφορα σχολεία μας υπάρχει πιλοτικά η διδασκαλία της ισπανικής. Αυτοί οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν την ισπανική, σας αναφέρω ότι δεν έχουν κωδικό αριθμό του κλάδου τους για να λάβουν μέρος στις εξετάσεις του ΑΣΕΠ.

Επίσης ότι πρέπει να περιορίσουμε την ύλη. Κατά την άποψή μου πρέπει να λάβουμε υπόψη μας, κατά τη δική μου γνώμη, το πού στοχεύουμε τελικά. Πού στοχεύουμε ως ελληνικό κράτος και έθνος; Και αυτό πρέπει να το λάβουμε υπόψη μας περιορίζοντας την ύλη. Επειδή αναφερθήκαμε σε ιστορικές περιόδους κλπ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Μήπως θέλετε να μας πείτε κάτι γι' αυτό, την πανελλήνια συγκριτική βαθμολογία που λέτε;

Α. ΣΠΑΘΑΤΟΥ: Να σας πω. Αυτό νομίζω ότι απλουστεύει τα πράγματα σχετικά με την αξιολόγηση και την επιμόρφωση ακόμα. Διότι η παρακολούθηση συγκεκριμένων περιοχών, ή μονάδων, όπου ο μέσος όρος βαθμολογίας των παιδιών αποκλίνει από τρίμηνο σε τρίμηνο, ωθεί και τους συμβούλους, ή το εξεταστικό, τον ελεγκτικό φορέα, να παρακολουθήσει τα συγκεκριμένα σχολεία, τις συγκεκριμένες μονάδες και να δει γιατί αποκλίνει το ένα τρίμηνο από το άλλο τρίμηνο, η απόδοση των μαθητών κατά τόσο μικρότερο, ή μεγαλύτερο βαθμό, σε σύγκριση με το σύνολο των σχολείων μας, ή της εκπαιδευτικής μας διαδικασίας. Οπότε εκεί μπορούμε να συσπειρώσουμε τον έλεγχό μας περισσότερο. Τότε θα χρειάζεται οπωσδήποτε αξιολόγηση πιστεύουμε. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εγώ ευχαριστώ. Κύριε Παϊζή θέλετε να προηγηθείτε και μετά ο κ. Παπαντωνόπουλος.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Επί της διαδικασίας ήθελα να πω ότι νομίζω πως έχουμε φύγει από το πλαίσιο που συζητούσαμε και της εισήγησης του κ. Γκλαβά που ήταν

πάρα πολύ καλή. Ήταν πάρα πολύ καλή διότι αποτύπωσε όλες τις τοποθετήσεις που έχουν κάνει και τα συνδικάτα της εκπαίδευσης, αλλά και των μελετών του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, χωρίς να κρύψει την αλήθεια, αν το σχολείο μας πάει καλά ή δεν πάει καλά. Και αυτό έχει πάρα πολύ μεγάλη αξία όταν κατατίθεται σε ένα τέτοιο τραπέζι. Η παρέμβασή μου επί της διαδικασίας ήταν, γιατί πραγματικά πιστεύω κ. Πανάρετε ότι ξεφύγαμε από την ατζέντα. Δηλαδή είναι σημαντική η αξιολόγηση και η επιμόρφωση, είναι σημαντικά και τα θέματα που θέτετε, αλλά δε θα καταλήξουμε ποτέ κάπου αν δε βάλουμε ένα σύστημα συζήτησης. Γιατί είναι πάρα πολλά τα θέματα, πάρα πολλές οι όψεις και επειδή εμείς δεχόμαστε ότι ως σύστημα θα το συζητήσουμε, έχει πολύ μεγάλη σημασία να το ιεραρχήσουμε. Δηλαδή τι κουβεντιάσουμε. Διαφορετικά θα χαθούμε μέσα σε αυτό το τοπίο και το πιθανότερο είναι να καταλήξουμε σε ένα ζήτημα που δε θα έχουμε προλάβει να το συζητήσουμε όλο μαζί. Και δεν νομίζω ότι είναι θέμα μόνο του προεδρείου, νομίζω ότι αφορά τον καθένα στην τοποθέτησή του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κ. Παΐζη. Κύριε συνάδελφε επισημάνετε έναν τρόπο προσέγγισης, που πραγματικά, αν δεν τον αποκτήσουμε, μπορεί να οδηγήσει σε συζητήσεις μακρές μεν και ουσιαστικές, γιατί όλα αυτά που λέγονται είναι ουσιαστικά, απλώς κάπου να τα συγκεντρώσουμε, για να μπορεί να υπάρξει αποτέλεσμα και καλώς το επισημαίνετε.

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Απολύτως συμφωνώ και υπενθυμίζω αυτό το οποίο είχαμε εμείς εισηγηθεί στην πρώτη συνεδρίαση. Ότι αυτό είναι ένα φόρουμ στο οποίο, αναντίστοιχα απ' ό,τι συνήθως συμβαίνει στην ελληνική κοινωνία, καλό είναι τα κόμματα να ακούν περισσότερο από το να τοποθετούνται. Αυτό προάγει την ανάπτυξη μιας κοινωνίας πολιτών. Και νομίζω ότι αυτό είναι μια σημαντική έλλειψη στην ελληνική κοινωνία, η οποία αν δε θεραπευτεί, γιατί είμαστε ήδη υπερήμεροι, φοβάμαι ότι δωρεάν συζητάμε όλα αυτά τα πολύ σημαντικά ζητήματα, τα οποία συζητάμε. Φοβάμαι ότι θα πάει χαμένη η εισήγηση του κ. Γκλαβά, η οποία κ. Πρόεδρε έθεσε το σύνολο των προβλημάτων που υπάρχουν στην ατζέντα σας και πολύ περισσότερα από αυτά και νομίζω ότι έδειξε ότι δεν μπορούν αυτά, ούτε χρονικά, ούτε από πλευράς σημασίας να ιεραρχηθούν, αλλά ότι είναι οπωσδήποτε αναγκαίο να συζητηθεί το ένα μέσα στο άλλο. Όμως επειδή κάποια είναι για τη μεθόδευση της συζήτησης και τη διευκόλυνσή της. Είναι οδηγοί, είναι πιλότοι, για να συνείρουν και τα υπόλοιπα.

Νομίζω ότι θα ήταν, εκ μέρους τουλάχιστον, σημαντικό να επισημάνω ότι αν δε συζητήσουμε τον ανασχεδιασμό του αναλυτικού προγράμματος, αν δε καταλήξουμε στον τύπο του σχολείου, με όλες τις παραμέτρους που θα εξυπηρετεί αυτό το σχολείο και με όλα τα αναγκαία παραφερνάλιά του, από πλευράς υποδομών και ανθρωπίνων πόρων, τότε δε θα πάμε σε μια ουσιαστική συζήτηση για τα υπόλοιπα. Ο κ. Γκλαβάς είπε πολλά. Μίλησε για αναδιάρθρωση της ύλης. Φυσικά και αυτό αφορά το αναλυτικό πρόγραμμα. Μίλησε για αξιολόγηση. Μίλησε για σχέση βαθμολογίας και αξιολόγησης. Πολύ ουσιαστικά ζητήματα όλα αυτά.

Νομίζω ότι ήρθε η ώρα να πει ο καθένας πώς πρέπει να είναι αυτό το σχολείο. Δηλαδή εντάξει ξέρουμε τι δε θέλουμε να κάνει. Δε θέλουμε να εξοντώνει τα παιδιά. Δε θέλουμε να τους δίνει πληροφορίες αντί για γνώσεις. Να έχει καταργήσει γενικά τη σοφία κατά την αρχαιοελληνική και του Έλιωτ

σοφία – γνώση – πληροφορία. Σήμερα είμαστε στον κόσμο των πληροφοριών που κυκλοφορούν κατά εκατομμύρια και αδέσποτες και λίγο ως πολύ εμπειρικά προσπαθεί ο καθένας να εγκλωβίσει όποιον αριθμό μπορεί από αυτές και να τις μορφώσει με όποιον τρόπο ο καθένας μπορεί. Το σχολείο πρέπει αυτό το πράγμα να το αντιμετωπίσει. Νομίζω ότι πρέπει να πάμε εκεί και εκεί θα πάμε, με την αντιμετώπιση της ύλης του σχολείου. Της ύλης όχι στην τυπική της διάκριση, ως διδακτέας και εξεταζομένης, αυτή κατά την άποψή μου είναι παράλογη. Είναι μια παράλογη διάκριση της ύλης σε εξεταστέα και εξεταζομένη. Κανονικά στο τέλος της εκπαιδευτικής διαδικασίας οι μαθητές πρέπει να έχουν μία πειστική για τους εαυτούς τους και τους άλλους, προσέγγιση του κόσμου, του φυσικού και του ανθρώπινου, του κοινωνικού, του φυσικού και του πνευματικού. Αυτό είναι το αντικείμενο. Νομίζω ότι εκεί πρέπει να επικεντρωθούμε, πώς αυτό μπορούμε να το πετύχουμε. Μπορούμε να το πετύχουμε μέσα στα 12 χρόνια που έχουμε στη διάθεσή μας.

Τώρα είμαστε στο Λύκειο. Επεσήμανα και την προηγούμενη φορά ότι, όπως είχε πει και ο κ. Μπράτης και όπως πανθομολογείται γενικά, κανονικά θα έπρεπε να ξεκινήσουμε από το Νηπιαγωγείο. Έχουμε φάει 2 αιώνες, αν φάμε και άλλα 15 χρόνια δε θα πάθουμε πολύ μεγάλη ζημιά ως κοινωνία, την έχουμε πάθει ήδη. Κανονικά έπρεπε να σχεδιάσουμε την εκπαίδευση από την αρχή της προς το τέλος της. Τώρα όμως βρισκόμαστε εδώ που βρισκόμαστε. Υπάρχει πεδίο συζήτησης, αλλά ας τη μεθοδεύσουμε. Ξέρετε, αν επινοήσουμε πεδία σύγκρουσης και διαφωνιών, αυτό είναι εύκολο. Είμαι σίγουρος ότι υπάρχουν πραγματικά τέτοια πεδία και αυτά πρέπει να αντιμετωπίσουμε. Η ουσία της συζήτησης είναι να πάμε, όχι σε επινοημένα πεδία σύγκρουσης, αλλά στα πραγματικά πεδία, όπου υπάρχουν διαφορετικές τοποθετήσεις και διαφορετικές απόψεις, όμως με σημείο αναφοράς πάντοτε αυτό. Δηλαδή αν όλοι συμφωνούμε ότι αυτό είναι το αγαθό, αυτό προσδοκούμε από την εκπαίδευση, αυτό πρέπει να έχουμε στο μυαλό μας. Ευχαριστώ πολύ.

(Διαλογικές συζητήσεις)

A. ΣΠΑΘΑΤΟΥ: Οι τοποθετήσεις μου δεν μπορώ να πω ότι έχουν ως προέλευση την κομματική μου τοποθέτηση μόνο, αλλά ήθελα να γνωστοποιήσω ότι είναι το αποτέλεσμα, το συμπέρασμα, 20χρονης μέσα στην τάξη εμπειρίας μου, εκτός από την αρχαιολογική μου ενασχόληση, 20χρονης μέσα στην τάξη εμπειρίας μου. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κυρία Σπαθάτου νομίζω ότι δεν ήταν μια προσωπική παρατήρηση και είναι σαφές αυτό το πράγμα. Επίσης, χαιρόμαστε που εσείς ως εκπρόσωπος ενός χώρου πολιτικού συμβαίνει να είστε και από τη μαχόμενη εκπαίδευση και να έχετε αυτή την πείρα, διότι μιλάμε τελικά την ίδια γλώσσα. Επομένως, δε νομίζω ότι υπάρχει τέτοια πρόθεση.

Κύριε Παπαντωνόπουλε, ήταν πάρα πολύ σωστά αυτά που είπατε. Εγώ θεωρώ τελικά ότι ενώ ξεκινήσαμε πιο συγκεκριμένα, ακριβώς σε μια προσπάθεια να μαζέψουμε τα πράγματα, στο πίσω μέρος του μυαλού μου ήταν ότι, ό,τι αναλύσουμε και είναι μια διαπίστωση εμπειρική αυτή, θα μας παρουσιάζει τα προβλήματα. Η προσέγγιση του κ. Γκλαβά, με την πείρα που έχει από την εκπαίδευση, μας ανέδειξε τα κύρια, ή μεγάλα τέλος πάντων προβλήματα που έχουμε να αντιμετωπίσουμε. Πιστεύω ότι μετά από αυτή την εισήγηση, μπορούμε σιγά – σιγά να περάσουμε να δούμε αυτή την

αναμόρφωση του Λυκείου, πώς τη θεωρούμε και , βεβαίως, όταν μιλάμε για αναμόρφωση θα μπορούμε κατ' ανάγκη στα θέματα της ύλης, στα θέματα της δομής, των στόχων, όλα αυτά τα πράγματα που πρέπει να αντιμετωπίσουμε. Επομένως , θα μπορούσε να γίνει έτσι και προς τα εκεί θα βαδίσουμε, ώστε να μπορούμε στην ουσία των θεμάτων. Παρακαλώ κ. Γούλα.

Χ. ΓΟΥΛΑΣ: Καταρχήν κι εγώ να συγχαρώ τον κ. Γκλαβά, ήταν μια πολύ ουσιαστική τοποθέτηση. Ήταν γενναία θα έλεγα, για έναν κρατικό φορέα, ο οποίος ακούμπησε τα πράγματα ακριβώς όπως τα ξέρουμε όλοι μέσα μας και ίσως πολλές φορές δεν τολμάμε να τα πούμε. Βέβαια εγώ θα ήθελα και μια ακόμα ενότητα να αναπτυχθεί και ίσως να είναι μια πρόταση για την επόμενη συνεδρίαση. Γιατί για μας σαν ΓΣΕΕ παίζει πολύ σημαντικό ρόλο. Είναι αυτή των εκπαιδευτικών ανισοτήτων και πώς αυτές περνάνε στην κοινωνία, ή πώς οι κοινωνικές ανισότητες περνάνε μέσα στην εκπαίδευση. Εμείς σαν ΓΣΕΕ το βάζουμε αυτό πάρα πολύ, με μεγάλη έμφαση, με ζήτημα της προστασίας των χαμηλόμισθων, των ανθρώπων που αποκλείονται από το εκπαιδευτικό σύστημα. Των ανθρώπων που δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση. Των ανθρώπων που διαρρέουν κλπ. Το προσεγγίζουμε και ερευνητικά. Ήδη πριν μια βδομάδα κάναμε μια έρευνα, με επικεφαλής τον κ. Παΐζη, για το θέμα των εκπαιδευτικών ανισοτήτων, με κριτήριο κυρίως τη γεωγραφική κατανομή. Θα προχωρήσουν οι ερευνητικές μας αυτές πρωτοβουλίες και για άλλα πιο ποιοτικά, ή με άλλους παραμέτρους. Απλά θα ήθελα να το δούμε. Δηλαδή βεβαίως και συμφωνώ ότι πρέπει να πιάσουμε τα ποιοτικά κομμάτια που αφορούν την εκπαίδευση και το εκπαιδευτικό σύστημα, όπως είναι αυτά που αναφέρατε και να τα αναλύσουμε και να καταλήξουμε. Απλά θέλω να δούμε και το άλλο κομμάτι, ή πώς αυτά τα δύο τροφοδοτούνται. Πώς δηλαδή η ποιότητα στο εκπαιδευτικό σύστημα μπορεί να τροφοδοτήσει και να αμβλύνει τις εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανισότητες. Είναι ένα κομμάτι το οποίο δεν το βάλατε στην τοποθέτησή σας. Θα ήθελα κάποια στιγμή κ. Πρόεδρε να το δούμε πιο συγκεκριμένο. Το ένα είναι αυτό.

Το δεύτερο, απλά θέλω να το αναδείξω ακόμα περισσότερο, θα συμφωνήσω κι εγώ και με τον κ. Πρόεδρο και με τον κ. Γκλαβά και με τον κ. Πανάρετο, ότι το σχολείο και γενικά το εκπαιδευτικό σύστημα δεν αλλάζει και δεν μπορεί να αλλάξει με διοικητικού τύπου μέτρα. Δεν είναι δυνατό. Ότι εξεταστικό σύστημα να φτιάξουμε, όποιο μοντέλο και να ακολουθήσουμε, σκανδιναβικό, δυτικό, ανατολικό κλπ., δεν πρόκειται να αποδώσει κατά την άποψή μας αν δεν αλλάξουμε μια νοοτροπία, μια κουλτούρα, μια φιλοσοφία που έχει όλη η ελληνική κοινωνία και οι μαθητές και οι γονείς και γενικότερα και οι εκπαιδευτικοί, θα τολμήσω να πω, γύρω από το ρόλο του σχολείου. Πιστεύω δηλαδή ότι βεβαίως πρέπει να καταλήξουμε σε διοικητικά μέτρα. Πρέπει να είμαστε και αποτελεσματικοί. Αλλά πρέπει να έχουν και αυτή την κατεύθυνση. Δεν ξέρω αν θα είναι καμπάνια, αν θα είναι επικοινωνία, αν θα είναι ουσιαστικότερα πράγματα, αλλά πρέπει να μπορούμε σε μια διαδικασία γενικότερης αναβάθμισης του σχολείου και της σχολικής μονάδας μέσα από την αλλαγή φιλοσοφίας και της κουλτούρας που έχουμε γι' αυτήν. Δεν είναι δηλαδή το σχολείο απλά ένα μέσο για να βρω δουλειά. Το είπατε πριν ότι η ΓΣΕΕ βάζει αυτό το θέμα. Δεν το βάζει ως κυρίαρχο θέμα. Δεν έχουμε πει εμείς ότι θέλουμε το σχολείο να έχει άμεση διασύνδεση με την αγορά εργασίας. Προς Θεού ούτε καν το Πανεπιστήμιο, αλλά με προϋποθέσεις και με την τεχνική εκπαίδευση και κατάρτιση κλπ.

Αυτό ήθελα να πω ως γενική αρχή και από εκεί και πέρα στα επιμέρους κομμάτια, όσον αφορά την ύλη, τις εκπαιδευτικές μεθοδολογίες, τις μεθόδους διδασκαλίας, το εκπαιδευτικό υλικό, θεωρώ ότι είναι πάρα πολύ σημαντικά κομμάτια, τα οποία θα τροφοδοτήσουν το σύστημα και τον εκπαιδευτικό ο οποίος είναι ο πυρήνας του συστήματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κύριε συνάδελφε. Το θέμα της άμβλυσης τουλάχιστον, αν όχι της άρσης, των εκπαιδευτικών ανισοτήτων είναι ένα μείζον θέμα, το οποίο πρέπει να εξετασθεί και από το Συμβούλιό μας, με όποια πρόταση μπορούμε να κάνουμε και να βοηθήσουμε. Δηλαδή, εν πάση περιπτώσει δεν μπορούμε να το αγνοήσουμε. Από εκεί και πέρα θα δούμε τι μπορούμε να πούμε και από μελέτες που υπάρχουν και έρευνες και αυτές στις περιοχές των προτεραιοτήτων των εκπαιδευτικών κλπ., που έχουν μελετηθεί σε κάποιο βαθμό, θα μπορούσαμε να το θίξουμε και κάπου να κάνουμε και μία πιο συγκεκριμένη πρόταση. Ευχαριστώ. Ο κ. Τζίμας.

Γ. ΤΖΙΜΑΣ: Είμαι ο Σχολικός Σύμβουλος της Ειδικής Αγωγής. Θα συμφωνήσω απόλυτα με όλα όσα μας είπε ο κ. Γκλαβάς. Τον ευχαριστούμε πάρα πολύ. Στην ομάδα εργασίας βλέπω μόνο τον κ. Λουκέρη Διονύση, ο οποίος τυχαίνει να είναι και φίλος μου. Δε βλέπω κάποιον από την ειδική αγωγή. Αισθάνομαι βαρύ το φορτίο στην αίθουσα αυτή, διότι είμαι ένας. Εκπροσωπώ το 15% τουλάχιστον των μαθητών ΑμΕΑ, των μαθητών που έχουν προβλήματα στα σχολεία. Και πιστέψτε με τα σχολεία πολλές φορές δεν κάνουν για τους μαθητές, ή οι μαθητές για τα σχολεία. Θα διαφωνήσω όμως ότι τα δικά μας τα παιδιά, τα παιδιά της ειδικής αγωγής, τα θέλουμε σε άλλα σχολεία. Τα θέλουμε μέσα στα κοινά σχολεία με βοήθεια. Αυτό σημαίνει ενσωμάτωση. Η ενσωμάτωση θα ξεκινήσει από τη σχολική ενσωμάτωση και θα φτάσει στην κοινωνική ενσωμάτωση. Αν κόψουμε τη σχολική ενσωμάτωση, τότε αποκλείεται τα άτομα αυτά, τα παιδιά αυτά, ως ενήλικες να κοινωνικοποιηθούν, να μπουν ισότιμα μέσα στην κοινωνία. Δε θέλουμε να μπουν τα παιδιά αυτά σε μια περιπέτεια χαριστική. Να αναφέρω ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα. Έχω σπουδάσει στο ΦΠΨ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Με συγχωρείτε, επειδή αυτές οι θέσεις νομίζω ότι από τους εκπαιδευτικούς είναι αποδεκτές από όλους. Μη μείνουμε περισσότερο, γιατί αυτό πια αποτελεί κατάκτηση. Απλώς ο κ. Γκλαβάς θα μπορούσε σε μελλοντική συζήτηση να έχουμε...

Γ. ΤΖΙΜΑΣ: Απλώς μια ερώτηση. Αν στην ολομέλεια μέσα είναι και ο κ. Κουρμπέτης από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και αν θα εκπροσωπήσει και τους μαθητές τους δικούς μας. Με αυτή την έννοια το λέω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κ. Τζίμα. Δηλαδή, είναι αποδεκτές αυτές οι θέσεις και δεν έχει νόημα να τις ξαναθέσουμε. Είναι αποδεκτές. Το θέμα είναι να δούμε και από το Συμβούλιό μας πώς μπορεί να περάσει αυτή η ευαισθητοποίηση, να μη μείνουν απ' έξω αυτά τα θέματα.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Μια κουβέντα να πω μόνο. Καταρχάς η έκθεση αυτή, την οποία σε πρώτο μέρος παρουσίασα, ήταν μια έκθεση που έγινε από μια ομάδα. Εδώ κλήθηκαν όλοι να συνεισφέρουν. Δεν παραλείφθηκε η ειδική αγωγή. Αντίθετα,

εγώ έκανα ειδική αναφορά διότι στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, σε αυτή την έκθεση της Ολομέλειας, που θα σας παρουσιάσω υπάρχει ειδική αναφορά στα άτομα με ειδικές ανάγκες. Σε αυτή την αποδελτίωση δεν υπήρξε κάποια διαδικασία απομείωσης της ειδικής αγωγής. Αντίθετα, εγώ προσωπικά έχω τοποθετηθεί πάντα υπέρ της αναγκαιότητας, όχι μόνο της ειδικής αγωγής, διότι, αν θέλουμε να λεγόμαστε πολιτισμένο κράτος, εκεί θα δείξουμε τον πολιτισμό μας, αν αυτά τα παιδιά τα οποία έχουν αδικηθεί από τη φύση και πιθανότατα από την κοινωνία, το εκπαιδευτικό σύστημα μπορεί να τα βοηθήσει και να τα εντάξει. Και εδώ θα ήθελα και εγώ να προσθέσω ότι η διεθνής τάση είναι η ενσωμάτωση αυτών των παιδιών και όχι η γκετοποίησή τους σε ειδικά σχολεία, εκτός εκείνων των εξαιρετικών περιπτώσεων που δεν μπορούν να φοιτήσουν στα κανονικά σχολεία. Άρα δεν υπήρξε καμία τέτοια διαδικασία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Παρακαλώ την κ. Σχολινάκη.

Χ. ΣΧΟΛΙΝΑΚΗ: Κύριε Πρόεδρε και αγαπητοί συνάδελφοι. Πολύ απλά ήθελα να πω ότι αισθάνομαι ιδιαίτερα ευτυχής, ως άνθρωπος της μαχόμενης εκπαίδευσης και εσχάτως ως σχολική σύμβουλος, μετά από την εισήγηση του κ. Γκλαβά, γιατί είμαστε πλέον στο χώρο του σχολείου. Νομίζω ότι μέσω της εισήγησης είμαστε πλέον στα σχολεία μας, αντιμέτωποι με όλα αυτά τα προβλήματα που ετέθησαν και με τις δυνατότητες που υπάρχουν. Ήδη έχουν τεθεί και από την ατζέντα, αλλά και από όσα μας ανέφερε ο κ. Γκλαβάς, οι βασικοί άξονες των συζητήσεών μας και θα ήθελα να ρωτήσω αν προτιθέμεθα πλέον να προχωρήσουμε και σε ομάδες εργασίας, συγκεκριμένες, να προχωρήσουμε προς τη διερεύνηση αυτών των αξόνων που ήδη ετέθησαν. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κ. Σύμβουλε. Έτσι θα γίνει τελικά. Θα απομονώσουμε κάποια θέματα, να τα δούμε με ομάδες εργασίας, να έχουμε εισηγήσεις και να μιλήσουμε επ' αυτών.

Π. ΜΠΙΣΤΑ: Καλημέρα. Πραγματικά χαίρομαι ως εκπαιδευτικός που το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο παρουσιάζει σήμερα αυτή την εισήγηση. Γιατί ξέρετε κ. Γκλαβά καλύτερα από εμένα, ότι καμιά φορά οι εκπαιδευτικοί της πράξης έχουν την εντύπωση ότι το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο σχεδιάζει θεωρητικά. Βλέπουμε πόσο επί του πρακτέου φέρνει πράγματα σήμερα εδώ και εγώ προσωπικά χαίρομαι πάρα πολύ γι' αυτό. Φοβάμαι όμως και αυτό το θέτω προς προβληματισμό πριν χωριστούμε σε ομάδες εργασίας, ότι τη στιγμή που θα έρθουμε να θέσουμε, κ. Πανάρετε, γενικούς εκπαιδευτικούς σκοπούς για το σχολείο που θέλουμε, για το εκπαιδευτικό σύστημα, γνωρίζουμε όλοι ότι και οι παιδαγωγοί διαφωνούν συχνά πάνω σε αυτό, υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις που ακουμπούν πολλές φορές σε πολιτικές και ιδεολογικές διαφοροποιήσεις. Θα πρέπει εκεί να υπάρξει μια συναίνεση νομίζω, στο επίπεδο το πολιτικό – ιδεολογικό, για να τεθούν αυτοί οι εκπαιδευτικοί στόχοι. Γιατί η εκπαίδευση δεν αφίσταται της ιδεολογίας καλώς ή κακώς, καλώς κατά τη γνώμη μου.

Πάνω σε αυτό που είπατε κ. Γκλαβά για την τράπεζα θεμάτων. Επειδή την αντιμετωπίσαμε και στο παρελθόν κλπ. με το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας. Θα βλέπατε και σταθμισμένα εκεί τα τεστ για να μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε ίσως και το συνάδελφο που είναι στο νησί απομονωμένος;

Δηλαδή τεστ τα οποία θα έχουν σταθμιστεί, θα έχουν δουλευτεί σε περιφερειακό επίπεδο, ώστε και το παιδί του Διδυμότειχου, να λαμβάνεται υπόψη πού ζει σε σχέση με το παιδί π.χ. που είναι στο κέντρο της Αθήνας, ή στη Β' Αθήνας. Είναι ένα ερώτημα αυτό.

Στο θέμα με την ύλη, νομίζω ότι αν πάμε στις προσεγγίσεις που έχουν πλέον οι σύγχρονοι παιδαγωγοί, ότι οι μαθητές δεν πρέπει να τα μαθαίνουν όλα, όλη την ιστορία, αλλά να μαθαίνουν πια σε αυτό το σχολείο πώς θα μαθαίνουν. Για να μπορούν να πάνε και στο Πανεπιστήμιο μετά και να δουλεύουν και σε ερευνητικό επίπεδο. Γιατί εκεί οι μαθητές μας έχουν μεγάλη δυσκολία κ. Τρικαλινέ. Πώς θα κάνω την εργασία όταν η βιβλιογραφία είναι 10 βιβλία; Νομίζω ότι είναι θέματα που θα μπορούσαν να μας απασχολήσουν.

Και έρχομαι στο τελευταίο και κλείνω. Χαίρομαι που θέτετε κ. Γκλαβά το θέμα της ποιοτικής πλέον εκπαίδευσης και νομίζω ότι εσείς πάντα ήσασταν, όσο γνωρίζομαστε από το παρελθόν, υπέρ αυτής και όχι της ποσοτικής. Βεβαίως το σχολείο αξιολογεί, μόνο το γνωστικό, δυστυχώς. Εμείς στο σχολείο που προσπαθούμε να κάνουμε και άλλα πράγματα, πολλές φορές βλέπουμε ότι οι πολύ καλοί μαθητές δε συμμετέχουν στα προγράμματα, γιατί έχουν εστιάσει στο πώς θα μπουν στο Πανεπιστήμιο. Δεν μπορούν να έρχονται μετά το μεσημέρι. Όλα τα προγράμματα με έναν τρόπο τα αναρτούμε στο site του 1^{ου} Λυκείου Παπάγου. Και αυτό είναι ένα μεγάλο ζήτημα· ι αυτό δεν αξιολογείται πουθενά. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εγώ ευχαριστώ. Θα δώσω το λόγο στον κ. Μαυρίκιο.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Αν μπορώ, να απαντήσω στην κ. Μπίστα. Να πω ότι πολλές φορές υπάρχει ένας μύθος γύρω από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και ιδιαίτερα στον εκπαιδευτικό κόσμο. Θα ήθελα να διαβεβαιώσω όλους ότι οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν εκεί είναι εκπαιδευτικοί που προέρχονται από τα σχολεία, από τη μαχόμενη εκπαίδευση. Όλοι μας δηλαδή. Βασική προϋπόθεση για να ενταχθείς στον χώρο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου είναι να έχεις τουλάχιστον 10 χρόνια προϋπηρεσία στα σχολεία. Άρα δεν είναι ξεκομμένο. Αλλά πολλές φορές δε βρίσκεται το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στα σχολεία λόγω ανεπάρκειας του προσωπικού του. Δηλαδή είναι τόσο λίγοι που δεν έχουν μια παρουσία μέσα στη διαδικασία της μαχόμενης εκπαίδευσης εκ των πραγμάτων. Αυτό δε σημαίνει ότι δε γνωρίζουν την πραγματικότητα των σχολείων.

Τώρα, όσον αφορά αυτό που είπατε για τα τεστ του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας, εκεί υπήρξε ένας έντονος προβληματισμός, διότι άλλαξαν τη φυσιογνωμία του σχολείου επί τα χείρω. Εγώ σε καμιά περίπτωση δε μιλάω για κάτι τέτοιο. Δηλαδή η κεντρική τράπεζα θεμάτων δε σημαίνει μπούσουλα που θα κάθεται ο γονιός το βράδυ και θα λέει στο παιδί, «έλα εδώ να μου απαντήσεις σε αυτές τις ερωτήσεις», ή στα φροντιστήρια όπου είχε αντικατασταθεί κάθε μορφή διδασκαλίας με τον μπούσουλα. Εγώ δεν κάνω κριτική. Γιατί ξέρετε πολλές φορές τα μέτρα ξεκινάνε θετικά, αλλά στην πορεία τους διαστρεβλώνονται μέσα από την κοινωνική και την εκπαιδευτική πραγματικότητα. Σε καμιά περίπτωση επομένως δε σημαίνει ότι θα έχουμε ένα γραπτό μπούσουλα, που ο εκπαιδευτικός θα τον χρησιμοποιεί σε καθημερινή βάση και θα λέει «είσαι καλός, αν απαντήσεις σε αυτές τις ερωτήσεις». Διότι πάλι πάμε στο ποσοτικό στοιχείο και ακυρώνουμε κάθε διαδικασία ποιοτικής και άλλης αναβάθμισης. Η τράπεζα θεμάτων αφορά μόνο την τελική αποτίμηση κάποιας λειτουργίας στο σχολείο, βαθμολογική αποτίμηση και μόνο αυτό. Και

όσο ευρύτερη είναι, διότι αν πας και δώσεις 100 ερωτήσεις, σημαίνει ότι πάλι θα κάνεις μπουσούλα, και τα φροντιστήρια και οι γονείς το ίδιο πράγμα. Αν τους δώσεις 10.000 ερωτήσεις, σταθμισμένες, ή ό,τι θέλετε πέστε το, δε θα μείνω στον τίτλο αν είναι σταθμισμένες, τότε λες πραγματικά ότι δεν μπορεί να επαναληφθεί αυτό το κακό προηγούμενο με τον μπουσούλα των συγκεκριμένων ερωτήσεων και απαντήσεων.

Και βεβαίως το ζητούμενο είναι πώς θα μαθαίνουν τα παιδιά και για χρόνια, είναι μια παράμετρος που λόγω χρόνου δεν έθεσα. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα δεν μπόρεσε να ανασάνει γιατί δεν είχε ποτέ βιβλιοθήκες και εργαστήρια. Δεν εννοείται σχολείο χωρίς βιβλιοθήκη και χωρίς εργαστήριο. Εδώ στην Ελλάδα και όπου υπήρχαν, σε πολλές περιπτώσεις έγιναν αίθουσες διδασκαλίας, λόγω ελλιπούς υποδομής. Δηλαδή πολλές βιβλιοθήκες και κυρίως εργαστήρια, κατάντησαν, επιτρέψτε μου τον όρο, αίθουσες διδασκαλίας, λόγω ανεπαρκούς υλικοτεχνικής υποδομής. Υπάρχει όμως μια ελπίδα. Αυτό που δεν καταφέραμε στα 180 – 190 χρόνια νεοελληνικού βίου, όσον αφορά τις βιβλιοθήκες, να το αντιμετωπίσουμε μέσα από την ψηφιακή βιβλιοθήκη. Αυτή είναι εύκολο να στηθεί στο σχολείο και είναι εύκολο να γίνει πραγματικότητα μέσα από τις τεχνολογίες. Και βέβαια, αν δε μάθουμε το παιδί να γίνει μικρός ερευνητής, τότε αποτύχαμε. Αυτό φαίνεται και στις εκθέσεις PISA. Δηλαδή η χώρα μας, αν μετρούσαν μόνο τη γνώση, πιθανότατα θα ήταν στις πρώτες θέσεις. Επειδή όμως στο πλαίσιο του PISA δε μετριέται αυτό, αλλά μετριέται η σκέψη του μαθητή να λύνει προβλήματα, η συνθετική του λειτουργία, το ελληνικό σχολείο, κακά τα ψέματα, το ξέρουμε όλοι, το είπα κι εγώ, είναι παντελώς στερημένο από κάτι τέτοιο. Άρα δε μαθαίνουμε το παιδί πώς να μαθαίνει και αυτό που είπα και πριν, ο φοιτητής μας που πάει έξω δεν αντιμετωπίζει προβλήματα γνώσης, αλλά αντιμετωπίζει προβλήματα πώς να πάρει μια εργασία και να μάθει να την προσεγγίζει ερευνητικά. Άρα λοιπόν το πώς να μαθαίνω είναι βασική συνάρτηση και χωρίς αυτήν δεν μπορεί να μιλάμε για αλλαγή στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κ. Γκλαβά. Ο Προϊστάμενος Δευτεροβάθμιας, ο κ. Μαυρίκιος και μετά η κ. Σχοιναράκη από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και ο κ. Τρικαλινός από την ΠΟΣΔΕΠ.

Γ. ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ: Ότι το Λύκειο με τη σημερινή του μορφή δεν επιτελεί τον παιδευτικό, μορφωτικό του ρόλο, νομίζω ότι όλοι το αποδεχόμαστε. Το Λύκειο λειτουργεί ως προθάλαμος, μια εισαγωγή στο Πανεπιστήμιο και έτσι έχει χαθεί η μορφωτική αυτοτέλεια του Λυκείου. Τα είπα πάρα πολύ καλά ο κ. Γκλαβάς, να μην τα επαναλαμβάνουμε αυτά τα θέματα, αλλά ήθελα να πω ότι σε αυτά νομίζω ότι συμφωνούμε όλοι. Αν υπάρχει αντίθετο επιχείρημα θα ήθελα πάρα πολύ να το ακούσω. Γιατί κάπου πρέπει να καταλήξουμε, σε αυτά που συμφωνούμε και σε αυτά στα οποία διαφωνούμε. Βεβαίως στα επιμέρους θα έχουμε το χρόνο να πούμε λεπτομέρειες, αλλά τουλάχιστον σε αυτά νομίζω, απ' ό,τι έχω καταλάβει, ότι όλοι συμφωνούμε.

Η κρίση για την προαγωγή και απόλυση πρέπει να είναι αυτόνομη. Γιατί έχει έντονο παιδαγωγικό χαρακτήρα. Άλλη είναι η σχέση καθηγητή – μαθητή μέσα στο σχολείο. Τον βλέπει πώς προσπαθεί, συνθετικές εργασίες, κριτική σκέψη. Όλα αυτά τα βλέπει. Δεν είναι μόνο η αποτύπωση σε ένα διαγώνισμα. Άρα άλλο η απόλυση και η προαγωγή του από τη μία τάξη στην άλλη και άλλο βέβαια η εισαγωγή του στο Πανεπιστήμιο. Άρα αυτό πρέπει να αποδεσμευτεί.

Και σε αυτό πιστεύω ότι όλοι καταλήγουμε, ότι πρέπει το απολυτήριο να το παίρνει ο μαθητής και μετά θα βρούμε κάποιον τρόπο για να εισάγεται στο Πανεπιστήμιο. Τώρα κατά πόσο θα λαμβάνεται από όλες τις τάξεις του Λυκείου, η βαθμολογία. Βέβαια ο κ. Γκλαβός ανέφερε κάτι το οποίο μου άρεσε, ότι ενδεχομένως να υπάρχει και μια κλήρωση σε κάποια μαθήματα. Αυτό είναι θέμα που είναι υπό συζήτηση. Αν θα λαμβάνονται και οι 3 τάξεις η Α΄, η Β΄ και η Γ΄, σε ένα ποσοστό. Δεν ξέρω αν θα είναι 25%, αν θα είναι 30%, ή αν θα είναι 35%, αυτό θα το κουβεντιάσουμε, ή θα λαμβάνεται η Β΄ και η Γ΄, αυτό είναι θέμα προς συζήτηση. Αλλά τουλάχιστον πιστεύω ότι όλοι συμφωνούμε ότι πρέπει να υπάρχει μια αποδέσμευση του Λυκείου από την εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Όσον αφορά την αξιολόγηση. Είναι τεράστιο θέμα. Εγώ συμφωνώ ότι πρέπει να αξιολογούνται τα πάντα. Συμφωνώ ότι πρέπει να αξιολογείται η επιμόρφωση. Συμφωνώ ότι πρέπει να αξιολογούνται οι μαθητές. Συμφωνώ ότι πρέπει να αξιολογούνται οι εκπαιδευτικοί. Συμφωνώ ότι πρέπει να αξιολογείται η εκπαιδευτική μονάδα. Συμφωνώ ότι πρέπει να αξιολογούνται τα σχολικά βιβλία, τι γίνεται με αυτά, τι αποτέλεσμα έχουμε. Τα στελέχη της εκπαίδευσης. Συμφωνώ ότι όλα πρέπει να αξιολογούνται. Τώρα πώς θα αξιολογούνται θα το δούμε και αυτό, είναι και αυτό υπό συζήτηση, για να μην μπαίνουμε σε λεπτομέρειες. Αλλά η αξιολόγηση είναι ένα τεράστιο κεφάλαιο και νομίζω ότι πρέπει να το δούμε με μεγάλη σοβαρότητα. Υπάρχουν, εμείς οι εκπαιδευτικοί της δευτεροβάθμιας ξέρουμε ότι η αξιολόγηση, του εκπαιδευτικού τουλάχιστον και δεν τη συνδέω συνάδελφοι την αξιολόγηση με την επιλογή στελεχών, το διαχωρίζω αυτό. Άλλο το ένα θέμα και άλλο το άλλο θέμα. Αυτό, το κατά πόσο θα λαμβάνεται σε ένα βαθμό, είναι άλλο θέμα για την επιλογή των στελεχών. Δεν υπάρχει αξιολόγηση των εκπαιδευτικών τώρα και 30, ή ίσως και περισσότερα χρόνια. Δεν αξιολογείται ο εκπαιδευτικός. Όταν δεν αξιολογείται ο εκπαιδευτικός να δούμε τις αδυναμίες του, να δούμε τι πρέπει να κάνουμε, τότε πώς θα μιλήσουμε και για ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης.

Η επιμόρφωση, τεράστιο θέμα και αυτό. Ιδιαίτερα ο εκπαιδευτικός σήμερα δέχεται τεράστιες πιέσεις από τη ραγδαία ανάπτυξη των τεχνολογιών και τεράστιος όγκος γνώσης. Άρα το έργο του είναι και πολύπλοκο και πολυσύνθετο και χρειάζεται οπωσδήποτε, είναι άμεσης προτεραιότητας, να υπάρχει επιμόρφωση του εκπαιδευτικού. Ήθελα να σταθώ λίγο εδώ και να έλεγα συνάδελφοι ότι δε θα έχουμε επιτυχία στο σύστημα, αν αυτός που θα κληθεί να το υλοποιήσει δεν είναι ικανοποιημένος και δεν αποδεχτεί όλα αυτά τα οποία θα βγουν στην επιφάνεια. Σε αυτό εγώ θα έλεγα, χωρίς να έχω καμία συντεχνιακή θέση, ότι πρέπει να είναι ο εκπαιδευτικός και υλικά και ηθικά καταξιωμένος και βεβαίως κατάλληλα επιμορφωμένος για να επιτελέσει το σοβαρό του έργο. Ευχαριστώ κ. Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κ. Μαυρίκιε. Η εκπρόσωπος της ΕΝΑΕ, η κ. Σχοιναράκη.

Ε. ΣΧΟΙΝΑΡΑΚΗ: Ευχαριστώ κ. Πρόεδρε. Να επισημάνω κι εγώ ότι είναι πολύ σημαντικό αυτό το υλικό που δόθηκε από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, που έχει την καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης, τις προτάσεις των κομμάτων και των φορέων και βεβαίως το τι ακριβώς συμβαίνει στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Να πω ότι τούτο εδώ το Συμβούλιο, αν δούμε τη σύνθεσή του, έχει σαφώς φορείς που εμπλέκονται με όλη αυτή τη διαδικασία και την αυτοδιοίκηση

και μιλώντας, παρότι είμαι εκπαιδευτικός, σας είπα ότι έχω υπηρετήσει 20 χρόνια στην εκπαίδευση, τώρα ζώντας από την άλλη πλευρά, την πλευρά της αυτοδιοίκησης, θέλω να πω κ. Πρόεδρε ότι θα ήταν πολύτιμο για μας στην αυτοδιοίκηση, αλλά νομίζω και για όλους τους υπόλοιπους, η εμπειρία που υπάρχει στο εξωτερικό σε σχέση με τη σχέση αυτοδιοίκησης και εκπαίδευσης, για να δούμε κάποια πράγματα. Γιατί ακριβώς, όπως η κ. Μπίστα νομίζω, προηγούμενα είπε, ότι θέλουμε το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο κοντά μας και βεβαίως το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο θέλει τις απόψεις των εκπαιδευτικών, των μάχιμων εκπαιδευτικών, γιατί είναι σημαντικές γι' αυτούς, το ίδιο ακριβώς η αυτοδιοίκηση, επειδή είναι κοντά στον πολίτη, στις όποιες της λειτουργίες είναι πιο άμεση, αποτελεσματική και πολλές φορές οικονομικότερες οι δράσεις απ' ότι της κεντρικής εξουσίας με όλες τις γραφειοκρατικές διαδικασίες που παρεμβαίνουν. Θα πρέπει να δούμε πώς ομαλά, αυτό που θέλουμε σε όλα τα άλλα επίπεδα να αποτυπώσουμε, την εμπειρία δηλαδή των άλλων χωρών, να πάρουμε το καλύτερο, να το αποτυπώσουμε και να το προσαρμόσουμε στα δικά μας δεδομένα, για να πάρουμε το καλύτερο, να δούμε και σε αυτόν τον τομέα πώς μπορούμε να βοηθήσουμε. Το λέω έχοντας και μια εμπειρία, γιατί η εκπαιδευτική μου ιδιότητα μου δίνει το πλεονέκτημα να έχω μια πολύ καλή συνεργασία με όλους τους εκπαιδευτικούς φορείς στο Ηράκλειο που είμαι Νομάρχης και να αποτυπωθεί μια θετική αύρα, μια θετική ανάσα στους εκπαιδευτικούς από την καλή συνεργασία. Γιατί πολλές φορές εμείς δίνουμε λύσεις διευρύνοντας το ρόλο μας, δηλαδή όχι ότι είναι μέσα στα πλαίσια του ρόλου μας. Δίνουμε μια ανάσα στην εκπαιδευτική διαδικασία που το Υπουργείο δεν μπορεί εκ των πραγμάτων να δώσει, γιατί είτε δεν έχει την εικόνα που πρέπει, δε του μεταφέρεται κ. Πρόεδρε η εικόνα που πρέπει, η αγωνία των εκπαιδευτικών, αυτό που βιώνουν στην τάξη. Και εδώ είναι και ένα θέμα που έχει να κάνει με το πώς το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο εξακτινώνεται και έχει τα περιφερειακά ινστιτούτα, για να μπορεί πραγματικά να αποτυπώνεται η άποψη των εκπαιδευτικών της πράξης από την περιφέρεια. Γιατί έχουν την εντύπωση ότι τις περισσότερες φορές, ακόμα και οι παιδαγωγικές εκθέσεις των σχολικών συμβούλων δεν αξιοποιούνται. Γιατί όπως τόνισε και ο κ. Γκλαβός δεν υπάρχει και το προσωπικό για να μπορεί να γίνει κάτι τέτοιο. Δε λέω ότι υπάρχει κάποια πρόθεση προς Θεού.

Και αυτά όλα νομίζω ότι θα πρέπει να τα δούμε. Γιατί τα λέω αυτά; Γιατί θεωρώ ότι δουλειά δική μας, ή εμένα τουλάχιστον προσωπικά ως μέλος αυτού του Συμβουλίου και εκπροσωπώντας την ΕΝΑΕ, δεν είναι στόχος μου να ανασκευάσουμε τώρα το υπάρχον σύστημα, να δώσουμε ένα τέλειο και να τελειώσουμε. Θεωρώ ότι πρέπει αυτό το Συμβούλιο να αποτυπώσει και την ασφαλιστική εκείνη δικλείδα, που θα δώσει την ανατροφοδότηση ανά έτος, ή, δεν ξέρω, ανά δύο χρόνια να μπορεί να γίνονται οι διορθωτικές παρεμβάσεις, για να μην ερχόμαστε κάθε δέκα χρόνια και να λέμε είχαμε αυτό, το είχαμε δέκα χρόνια μπετόν αρμέ χωρίς καμιά τροποποίηση, ελάτε τώρα ξανά φωστήρες να το ανασκευάσουμε. Θεωρώ ότι αυτό πρέπει να γίνεται επειδή τα γεγονότα τρέχουν συνεχώς και στην εκπαίδευση και στην τεχνολογία πρέπει να γίνεται ανά έτος, ή πολλές φορές και ανά εξάμηνο. Και βεβαίως αυτό θα πρέπει να αποτυπώνεται όχι μόνο από το κεντρικό Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, αλλά και από την εξακτινωμένη δράση του σε περιφερειακό επίπεδο.

Και κ. Πρόεδρε κάνω πρόταση βλέποντας τη σύνθεση του Συμβουλίου, είναι καλό που συμμετέχουν βεβαίως εκπαιδευτικοί που υπηρετούν στην Αθήνα με όλες τις ιδιότητες, είτε ως Προϊστάμενοι, είτε ως Σχολικοί Σύμβουλοι, είτε

Διευθυντές Λυκείων και σχολείων Πρωτοβάθμιας. Θεωρώ όμως ότι δείτε να συμπληρώσουμε τη σύνθεση. Δεν είναι κακό. Με ανθρώπους της περιφέρειας, πάλι των ίδιων ειδικοτήτων. Όχι ειδικοτήτων σε σχέση με το αντικείμενο που διδάσκουν, αλλά των ίδιων θεσμών. Δηλαδή Διευθυντές Λυκείων, Διευθυντές Σχολείων Πρωτοβάθμιας Προϊστάμενοι κλπ. Θα είναι ιδιαίτερα σημαντικό. Γιατί θα καταγραφεί και από εκεί. Η περιφέρεια δηλαδή γιατί να είναι πάντα εκτός αυτών των διαδικασιών;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κ. Νομάρχης. Ο κ. Τρικαλινός.

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Καταρχήν θέλω να πω ότι βρήκα πάρα πολύ ενδιαφέρουσα την εισήγηση του κ. Γκλαβά και το σύνολο των προβλημάτων τα οποία έθεσε. Θέλω να τοποθετηθώ, να πω ορισμένα πράγματα, γιατί θα ήθελα να ενημερώσω τους παρόντες ότι πέρα από τις συνδικαλιστικές μου ιδιότητες, ως πανεπιστημιακός έχω διδάξει σε πρώτα έτη διαφόρων τμημάτων επί 28 έτη, έχω συμμετάσχει στη συγγραφή ενός εκ των βιβλίων που ίσχυσε για ένα χρόνο, το πολλαπλό βιβλίο και έχω διατελέσει και μέλος της Κεντρικής Επιτροπής Εξετάσεων. Επομένως από τη σκοπιά αυτή έχω πολλά κοινά με τη Μέση Εκπαίδευση και θα ήθελα να θίξω ορισμένα θέματα τα οποία προκύπτουν κατά κάποιο τρόπο από την εμπειρία μου.

Πολλά αναφέρθηκαν εδώ για την ύλη. Θα ήθελα να σας αναφέρω την εμπειρία. Πριν από 20 – 25 χρόνια περίπου, είχαμε ένα τεράστιο πρόβλημα, ότι τα παιδιά μας έρχονταν χωρίς να ξέρουν πάρα πολλά πράγματα από το Λύκειο. Και αναλώναμε μεγάλο χρονικό διάστημα για να τα μάθουμε αυτά που δεν ήξεραν και τα οποία κατά τη γνώμη μου τουλάχιστον, χωρίς να έχει αλλάξει μέχρι σήμερα, ήταν απαραίτητα. Σήμερα συμβαίνει κάτι άλλο. Αναλώνω, τουλάχιστον εγώ, είμαι φυσικός για όσους δεν το ξέρουν, αναλώνω τεράστιο χρόνο για να μάθω στα παιδιά να ξεχάσουν ορισμένα που έχουν μάθει στο Λύκειο. Διότι είτε υπάρχουν πράγματα τα οποία τα έχουν μάθει στραβά, είτε υπάρχουν πράγματα τα οποία δεν τα έχουν ακούσει καθόλου και νομίζουν ότι έτσι είναι, επειδή δεν τα έχουν ακούσει καθόλου. Είναι ένα σοβαρότατο πρόβλημα και αυτό οφείλεται, ως ένα βαθμό και στην ύλη, όπως αναφέρθηκαν πολλοί συνάδελφοι, αλλά θα ήθελα να πω το εξής. Τουλάχιστον απ' όσο ξέρω και πάλι αναφέρομαι στο αντικείμενό μου, η ύλη καθορίζεται και όχι η ύλη η εξεταστέα, η διδακτέα, καθορίζεται από το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών. Το οποίο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών ανατέθηκε σε μία επιτροπή, το εκπόνησε, εγκρίθηκε, είτε από επιτροπή, είτε από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και ισχύει, τελεία. Είναι καλό, έχει τεθεί όχι στην αξιολόγηση κάποιων επίσημων φορέων, αλλά στην αξιολόγηση των ίδιων των καθηγητών που καλούνται να την υλοποιήσουν; Δεν έχει αξιολογηθεί. Γιατί; Και γιατί αυτό το πρόγραμμα να ισχύει, τουλάχιστον απ' όσο ξέρω εγώ, στο δικό μου πάλι αναφέρομαι αντικείμενο, πάνω από 10 χρόνια, από το 1999 ισχύει το συγκεκριμένο πρόγραμμα.

Δεύτερον, τα βιβλία. Έγινε διαγωνισμός για τη συγγραφή των βιβλίων. Συγκροτήθηκε μια επιτροπή κρίσης. Ένα βιβλίο γενικής παιδείας, ένα βιβλίο κατεύθυνσης. Για το βιβλίο γενικής παιδείας 4 προτάσεις, ενώ έπρεπε να εγκριθούν 3 βιβλία, εγκρίθηκαν και τα 4. Στο βιβλίο κατεύθυνσης από τα 4 εγκρίθηκαν τα 3. Τα ενέκρινε η επιτροπή, αξιολογήθηκε η επιτροπή, καλά έκανε τη δουλειά της, δε συζητάω επί της ουσίας. Οι καθηγητές τι είπαν γι' αυτά τα βιβλία; Είναι καλά; Τα θέλουν; Δεν τα θέλουν; Μετέτρεψαν τους συγγραφείς σε

περιφερόμενους διαφημιστές των βιβλίων. Βέβαια κάποιοι συγγραφείς το έκαναν αυτό γιατί ήθελαν να πουλήσουν και βοηθήματα για να πούμε την αλήθεια. Στη συνέχεια καταργήθηκε μετά από ένα έτος το πολλαπλό βιβλίο. Καθιερώθηκε ένα. Με ποιο κριτήριο; Εγώ δεν το ξέρω. Αν το ξέρει το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο να μας το πει.

Υπάρχουν πολλά τέτοια πράγματα τα οποία προκαλούν πρόβλημα. Και βέβαια θα ήθελα να πω και κάτι άλλο ειρήσθω εν παρόδω. Το πολλαπλό βιβλίο, το οποίο όπως βλέπω προτείνεται από πολλές πλευρές και καλά κάνει και προτείνεται, κατά τη γνώμη μου συνάντησε μια πολύ έντονη αντίθεση από τους καθηγητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Και προσέξτε, φτάνουμε στο σημείο σήμερα να καθιερώνεται στα Πανεπιστήμια το πολλαπλό βιβλίο, δεν είναι το πολλαπλό, αλλά τουλάχιστον η επιλογή ενός βιβλίου και έρχονται οι φοιτητές, όχι της Φιλοσοφικής, ή της Νομικής, ή κάποιων άλλων επιστημών, αλλά του Φυσικού Τμήματος και μου λένε «από ποιο βιβλίο θα εξετάζομαι εγώ;». Της Φυσικής λες και η Φυσική είναι Φυσική του Παπαϊωάννου και Φυσική του Τρικαλινού. Καταλαβαίνετε ότι αυτή η φιλοσοφία διαπνέει όλο το σύστημα και είναι το σύστημα της παπαγαλίας.

Θα ήθελα να πω και το εξής. Στα πρώτα έτη, όπως σας είπα, συνάντησα και το άλλο φαινόμενο. Διδάσκω αυτή τη στιγμή σε ένα Τμήμα Φυσικής, στο οποίο προέρχονται βασικά οι φοιτητές από τη θεωρητική κατεύθυνση. Καταλαβαίνετε ότι είναι δύσκολο το πρόβλημα και γι' αυτό έχω κατεβάσει το επίπεδο της διδασκαλίας, επειδή είναι και το μάθημα τέτοιο, δεν είναι το Φυσικό Τμήμα βέβαια στο επίπεδο της Α' Λυκείου. Δηλαδή τους διδάσκω αυτά που διδάχθηκαν, το τονίζω, αυτά που διδάχθηκαν στην Α' Λυκείου. Δεν τα καταφέρνω. Γιατί δεν τα καταφέρνω; Καταρχήν βέβαια το σύστημα αυτό των εξετάσεων τους έχει οδηγήσει στο να κάνουν format, όπως λέω εγώ, σε όλα όσα είναι άσχετα με το αντικείμενο των μαθημάτων που δίνουν. Δεύτερον, ακόμα και να πάρουν τα βιβλία τους και να τα θυμηθούν, έχω ένα πρόβλημα, τα διδάσκω διαφορετικά, πιο κριτικά. Και εκεί χανόμαστε. Δεν είναι τυποποιημένα, όπως πολλοί ξέρετε. Ένα δεύτερο στοιχείο από τους πρωτοετείς, για να ενισχύσω το θέμα της ύλης. Έχουμε κάνει ερωτηματολόγιο στους πρωτοετείς φυσικούς της Αθήνας. Ένα από τα Τμήματα, όχι πρώτης, αλλά αμέσως δεύτερης ζήτησης. Να φανταστείτε ότι είναι πρώτη και δεύτερη προτίμηση για το 45% περίπου των εισαχθέντων φοιτητών. Υψηλότετοι βαθμοί, μέσος όρος των φυσικών 17,8 – 18. Γνώση υπολογιστών σε ποσοστό 97%, γνώση μιας γλώσσας σε ποσοστό 99,9%, σε ποσοστό 50% γνώσεις 2 γλωσσών και έχουμε και ένα μεγάλο ποσοστό, όχι αμελητέο, με γνώσεις 3 γλωσσών. Θα έλεγε κανείς ότι είναι παιδιά από τα καλύτερα. Μία ερώτηση θα σας πω χαρακτηριστική. Μια ερώτηση που βάζαμε είναι «γιατί μπήκατε στο Φυσικό, τι θέλετε να κάνετε;». Πρώτη εναλλακτική απάντηση ήταν «για να γίνουμε καθηγητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης». Δεύτερη απάντηση ήταν «για να ασχοληθούμε με την έρευνα». Τρίτη απάντηση ήταν «για να έχουμε ένα πτυχίο» και αυτό δεδομένο. Και η τέταρτη απάντηση ήταν «κάτι άλλο». Αν το σκεφτεί κανείς κάτι άλλο δεν μπορεί να υπάρξει πέρα από τα 3, τι άλλο να υπάρξει. Το 40% απάντησε «κάτι άλλο». Αυτό μου δείχνει ότι τα ίδια τα παιδιά δεν ξέρουν, δεν έχουν συνειδητοποιήσει εκεί που πάνε να σπουδάσουν, γιατί πάνε να σπουδάσουν. Αλλά δε φτάνει αυτό. Κάναμε και ερωτήσεις για βασικές έννοιες της Φυσικής. Έννοιες τις οποίες είναι αδιανόητο, όχι ένας φυσικός να μην τις ξέρει, αλλά ένα παιδί που τέλειωσε την Α' Λυκείου, έννοιες όμως, προσέξτε, όχι τύπους. Διαπιστώσαμε ότι σε ποσοστό που κυμαίνεται από 40%

έως 80%, είναι παρήγορο, γιατί σε άλλα Πανεπιστήμια της Αμερικής αυτό το ποσοστό είναι πάνω από 80%, είχαν λανθασμένες εντυπώσεις.

Εδώ θα πρέπει όλα αυτά να μας προβληματίσουν. Θα πρέπει κατά τη γνώμη μου να σταθούμε ιδιαίτερα στο θέμα της ύλης, το οποίο είπατε προηγουμένως, για να δώσουμε ακριβώς έμφαση πάνω στις έννοιες και όχι στον όγκο των γνώσεων ο οποίος κατατάει όγκος τυποποιημένων πραγμάτων. Και βέβαια αν θέλουμε να μιλήσουμε για την ύλη, νομίζω ότι αναπόφευκτα θα πρέπει να απαντήσουμε και στο ερώτημα 12τάξιο ή 3τάξιο. Νομίζω είναι ένα ερώτημα καυτό, το οποίο το θέτουν όλα τα κόμματα όπως είδα, πρακτικά όλα τα κόμματα, αλλά εμείς κάπως λίγο το αποφεύγουμε. Βέβαια ο στόχος της επιτροπής είναι η αναβάθμιση του Λυκείου, αλλά ένας από τους τρόπους αναβάθμισης του Λυκείου είναι και η δημιουργία του 12τάξιου, αν το θεωρούμε σωστό. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κύριε συνάδελφε. Βλέπετε και την τοποθέτηση των πανεπιστημιακών, που ζούμε, βάζω και τον εαυτό μου και τον κ. Δερμιτζάκη και τον κ. Πανάρετο, είμαστε πολλοί εδώ μέσα που ζούμε, είμαστε οι αποδέκτες της δουλειάς της εκπαίδευσης. Και βλέπουμε τους φοιτητές μας, θα μπορούσα από το χώρο της Φιλοσοφικής Σχολής να πω αντίστοιχα πράγματα και ενίοτε και πιο τραγικά. Θέλει μια δουλειά πάνω σε αυτό και νομίζω, το έχουμε πει, αλλά το επαναλαμβάνω, ότι εδώ η συμμετοχή των πανεπιστημιακών στη μελέτη της ύλης και τον καθορισμό της ύλης και των επιμέρους, αλλά και γενικά ως αρχών, θα μας είναι πάρα πολύ χρήσιμη. Ο κ. Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Συγγνώμη που παίρνω πολλές φορές το λόγο...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα τον πάρετε γιατί έτσι πρέπει.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Τίθενται ερωτήματα. Εγώ ευχαριστώ τον κ. Τρικαλινό που μου επιτρέπει να πάω το νήμα λίγο παραπέρα σε σχέση με αυτά που είπε και να αναφέρω ότι πριν μια βδομάδα, η καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών, η κ. Όλγα Κατσιαρδή, μου έστειλε τα αποτελέσματα των εξετάσεων των φοιτητών της.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Καθηγήτρια της Ιστορίας.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Της Ιστορίας, ναι. Έβαλε ως ερώτηση, τους έδωσε ένα χάρτη και τους είπε να τοποθετήσουν εκεί κάποιες σημαντικές πόλεις. Την Κωνσταντινούπολη, ένα 20% των φοιτητών της την τοποθέτησε από την Άγκυρα και πέρα. Είναι και άλλα τα θέματα, δε θα φάμε τον χρόνο, αλλά ήταν τραγικό το αποτέλεσμα των ανθρώπων που μάθαιναν Ιστορία, σε ένα Τμήμα Ιστορίας, που ασχολούνταν με αυτούς τους τόπους και δεν ήξεραν που κείνται. Επανερχομαι, ήταν δεύτερο έτος, και επιστρέφω στον προβληματισμό που βάλατε και λέω το εξής. Καταρχάς δε νοείται, και το Συμβούλιό μας πρέπει να πάρει θέση, να πηγαίνουν τα βιβλία στα σχολεία χωρίς πειραματική αξιολόγηση. Δυστυχώς αυτό που είναι κανόνας σε χώρες του εξωτερικού, στην Ελλάδα δεν εφαρμόστηκε σχεδόν ποτέ. Υπάρχουν κάποιες εξαιρετικές περιπτώσεις, αλλά που δεν μπορούν αυτές να αποτελέσουν τον κανόνα. Μέσα από αυτή την αξιολόγηση των βιβλίων, στην ουσία αξιολογούνται και τα

προγράμματα σπουδών. Άρα λοιπόν στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα έχουμε παντελή έλλειψη αξιολόγησης και βεβαίως αξιολόγησης, κατ' εξοχήν ενός προϊόντος που θα έπρεπε πειραματικά να δοκιμάζεται. Θα έπρεπε να δοκιμάζονταν πειραματικά, αλλά όλοι βιαζόμαστε, -όλοι λέγοντας αναφέρομαι σε πολύ υψηλό επίπεδο, απλά χρησιμοποιώ πληθυντικό μεγαλοπρέπειας, κυρίως οι ηγεσίες-, να γίνουν μεταρρυθμιστές εντός του χρόνου που παραμένουν στο Υπουργείο Παιδείας. Άρα να βγουν τα βιβλία γρήγορα – γρήγορα. Να πάνε γρήγορα – γρήγορα τα βιβλία στα σχολεία. Φυσικά υπάρχει και ένα δίκιο. Δηλαδή γράφηκαν την περασμένη 5ετία 400 εκπαιδευτικά πακέτα. Αφορούσαν κυρίως τα βιβλία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Το ερώτημα στο Υπουργείο Παιδείας ήταν, να αντικαταστήσουν βιβλία που τα έχουμε 20 και 25 χρόνια, ή να αξιολογηθούν και να πάνε μετά από 3 χρόνια; Φυσικά επιλέχθηκε το πρώτο. Πιθανότατα και δικαιολογημένα, αλλά αυτή η κατάσταση δεν μπορεί να συνεχιστεί. Δηλαδή θα αποφεύγαμε π.χ. βιβλία Μαθηματικών της Ε΄ Δημοτικού που μοιάζουν πανεπιστημιακά. Εγώ δε λέω ότι είναι λανθασμένα βιβλία. Μια χαρά βιβλία μπορεί να είναι, αλλά είναι σε ένα περιβάλλον εκπαιδευτικό που δεν μπορεί να ξεπεράσει τις δυσκολίες της μεθοδολογίας και της προσέγγισης μιας άλλης διάταξης της ύλης. Χωρίς ο εκπαιδευτικός να είναι προετοιμασμένος για αυτή τη διάταξη της ύλης, ένα σωστό ίσως βιβλίο, γιατί δεν κάνω κριτική, μπορεί πράγματι, αν γράφονταν έτσι ένα ευρωπαϊκό βιβλίο, να είναι έτσι, αλλά πού πας αυτό το βιβλίο, σε ποιο πεδίο να το εφαρμόσεις; Άρα χρειάζεται οπωσδήποτε.

Μια απάντηση για το πολλαπλό βιβλίο, επειδή τη ζητήσατε. Σίγουρα έγιναν προσπάθειες να εφαρμοστεί το πολλαπλό βιβλίο. Όμως και εδώ έπαιξε σημαντικό ρόλο το εξεταστικό σύστημα. Τα βιβλία της Χημείας για παράδειγμα, δε συνέκλιναν ως προς την ύλη. Υπήρχαν 2 διαφορετικά βιβλία που διδασκόνταν στη Β΄ Λυκείου. Δε συνέκλιναν, επομένως δε θα υπήρχαν κοινά θέματα για όλους τους υποψηφίους, αν ο ένας μαθητής επέλεγε το ένα, ή ένας δάσκαλος, και ο άλλος το άλλο. Στον τόπο μας όμως, πονάει κεφάλι, κόβει κεφάλι. Δηλαδή αυτό το πρόβλημα που ήταν εκεί, επεκτάθηκε και στο Γυμνάσιο που δεν είχαμε θέματα και υπήρχε πολλαπλό βιβλίο, ακόμα και στο Δημοτικό είχαμε πολλαπλό βιβλίο. Εδώ τώρα έρχεται ένα άλλο πρόβλημα. Εγώ τα λέω έξω από τα δόντια και ως κατηγορηθώ. Τα επόμενα λόγια μου θα δείξουν γιατί το είπα.

Όταν έχεις έναν οργανισμό ο οποίος στην ουσία είναι μεταξικός, ο Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων, υπηρέτησε άλλες λογικές, κυρίως ιδεολογικού χαρακτήρα, προκειμένου να βγουν τα βιβλία, πιθανότατα εξυπηρέτησε και κάποιες ανάγκες, κυρίως ιδεολογικές, για να ελεγχθούν ιδεολογικά τα βιβλία. Αυτός εν έτει 2009 εξακολουθεί να υπάρχει, το σύστημα παραγωγής των βιβλίων να είναι περίπου το ίδιο και οι δαπάνες δεν είναι λίγες, διότι συνήθως η εκάστοτε ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας παίρνει από τον ΟΕΔΒ, όποιος και αν είναι Πρόεδρος, όποια και αν είναι η Κυβέρνηση, όποιος και αν είναι Υπουργός, είναι διακυβερνητικό το πρόβλημα, πηγαίνει και λέει. Τα βιβλία μου στοιχίζουν π.χ. 3 ευρώ το ένα. Άρα μην κάνεις τίποτα, Υπουργέ, και αλλάξεις το σύστημα διότι κήκες. Δεν υπολογίζουν το λειτουργικό κόστος και όλα τα υπόλοιπα. Δηλαδή αν υπολόγιζαν εγκαταστάσεις, υπαλλήλους, όλο αυτό τον κόσμο, ο οποίος ασχολείται με τα βιβλία, πιθανότατα το βιβλίο θα έφτανε σε τέτοια επίπεδα δαπάνης που θα μπορούσε να εκτιμηθεί και ένας άλλος τρόπος παραγωγής του βιβλίου. Δε θα λυθεί το πρόβλημα στον τόπο μας, αν δεν αλλάξουμε τη διαδικασία συγγραφής και έκδοσης των βιβλίων.

Αυτός ο τρόπος συγγραφής, είναι ένα από τα θέματα που πρέπει να μας απασχολήσει, και γι' αυτό έδωσα μεγαλύτερο χρόνο σε αυτό, πώς γράφονται δηλαδή τα σχολικά βιβλία, διότι ο παλιός τρόπος έχει αποτύχει. Συνήθως γίνεται είτε με ανάθεση, και προβλέπεται από τον νόμο, σε κάποιους σεβαστούς ανθρώπους και από την εκπαίδευση και από διαφορετικές βαθμίδες της εκπαίδευσης. Μπορεί να είναι καλοί επιστήμονες, δε γνωρίζουν όμως πώς γράφεται ένα διδακτικό βιβλίο. Και ενώ στο εξωτερικό υπάρχουν σπουδές για το πώς γράφεται ένα βιβλίο, εμείς ερχόμαστε, επειδή είμαστε καλοί επιστήμονες να γράψουμε ένα βιβλίο που προορίζεται για μαθητές του Δημοτικού Σχολείου. Είναι απαράδεκτο.

Τα βιβλία πρέπει να γράφονται αλλιώς και πρέπει, δε θα κάνω πρόταση γιατί δεν είναι η ώρα, και να διακινούνται αλλιώς. Δηλαδή δικαιολογημένα θα το έχει αντιμετωπίσει και ο κ. Πανάρετος ως Γενικός Γραμματέας, διαμαρτύρονταν οι γονείς. Όσο και να φρόντιζε το Υπουργείο, πολλές φορές τα βιβλία δεν ήταν στην ώρα τους στα σχολεία. Αυτή είναι μια δυσλειτουργία μέσα από τον τρόπο διακίνησης των βιβλίων. Το αντιμετωπίζουν όλοι οι Υπουργοί, όλοι οι Γενικοί Γραμματείς, διαχρονικά. Θα πρέπει να δούμε τον τρόπο με τον οποίο γράφονται και διακινούνται τα βιβλία, αν θέλουμε να αντιμετωπίσουμε τέτοια προβλήματα, τα οποία δημιουργούν δυσλειτουργία στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Άρα ο Οργανισμός είχε θέματα και διακίνησης αυτών των βιβλίων, του πολλαπλού βιβλίου του Γυμνασίου. Δηλαδή δεν μπορούσε να διαχειριστεί, δεν είχε ένα πρόγραμμα, δεν το λέω να τον κατηγορήσω, αλλά πράγματι τεχνικά δεν είχε ένα πρόγραμμα, ώστε διαφορετικά σχολεία να του παραγγέλνουν διαφορετικά βιβλία. Θα είχε και περισσότερες δαπάνες. Διότι ενώ έκανε αποστολή σε ένα σχολείο συγκεκριμένου αριθμού βιβλίων, έπρεπε τώρα αυτό να το κατανείμει σε μικρότερα δέματα, γιατί μπορεί ένα τμήμα να ζητούσε το α' βιβλίο και το άλλο να ζητούσε το β' βιβλίο. Άρα ήταν θέμα διακίνησης, ιδιαίτερα διοικητικά, ως προς τη διαχείρισή του δύσκολο, γιατί πρέπει να το λέμε κι αυτό. Και έτσι, μέσα σε αυτό θυσιάστηκε και το πολλαπλό βιβλίο. Θέσατε και θέματα σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού. Δεν είναι του παρόντος, πιθανότατα σε άλλη συνεδρίαση θα τα βάλουμε, απλώς ήθελα σφαιρικά να απαντήσω σε αυτά που βάλατε. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κ. Πρόεδρε. Ο Πρόεδρος του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας, ο καθηγητής κ. Δερμιτζάκης.

Μ. ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗΣ: Για το πολλαπλό βιβλίο, επί προσωπικής βάσεως, επειδή τελευταία πήγα στο Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και είχαν καθιερωθεί τα πολλαπλά συγγράμματα στο Πανεπιστήμιο, που νομίζω ότι θα ναυαγήσει αυτή η υπόθεση. Ζήτησα από 2 αποσπασμένους καθηγητές μέσης εκπαίδευσης, να δουν το πολλαπλό βιβλίο στη μέση εκπαίδευση τι έγινε. Πληροφορικά αναφέρω ότι το πράγμα χάλασε, όχι γιατί τα πολλαπλά συγγράμματα δεν ήταν καλά. Το πράγμα χάλασε από τους οδηγούς για το διδάσκοντα. Όπου μόνο ένας εκδοτικός οίκος έβγαλε οδηγούς. Και ο διδάσκων που έπαιρνε τα πολλαπλά συγγράμματα, αν είχε το βοήθημα του οδηγού, πρότεινε το συγκεκριμένο σύγγραμμα που υπήρχε οδηγός, πρότεινε το βιβλίο που υπήρχε οδηγός. Άλλο ένα σφάλμα που έχει γίνει και γι' αυτό ζήτησα να το ψάξουν παρακάτω, επί επιπέδου ΚΕΕ, για να ξέρουμε τι μπορούμε να κάνουμε για τα πανεπιστημιακά, είναι ότι υπήρχαν πιλοτικές περιοχές, όπου εστάλησαν αυτά και οι εκθέσεις των ανθρώπων, που έστελναν εκθέσεις, δεν έχουν αξιολογηθεί,

ή τουλάχιστον δε βγήκαν συμπεράσματα. Μου είπαν τώρα ότι σε ένα μήνα θα μου δώσουν κάποιες εκθέσεις συνοπτικές των εκθέσεων που είχαν σταλεί. Αυτό για τα πολλαπλά.

Εγώ θεωρώ ότι είναι πρώτιστο το ανθρώπινο δυναμικό, είναι το άλφα και το ωμέγα σε αυτή την ιστορία, πέραν των αναλυτικών προγραμμάτων. Γι' αυτό πρέπει να επικεντρωθούμε στους λειτουργούς της εκπαίδευσης, στην επιμόρφωση. Στην επιμόρφωση των σχολικών συμβούλων και στην αλλαγή του νόμου επιλογής των σχολικών συμβούλων. Είναι μια ολόκληρη ιστορία. Είναι ένας πεπαλαιωμένος νόμος, ο οποίος αυτά που ζητάει καταστρατηγούνται με την πρώτη ευκαιρία. Και θα μπορούσε με αυτόν τον τρόπο, αν επιμορφώνονται, πέραν των λειτουργών της εκπαίδευσης, οι οποίοι διψούν για επιμόρφωση, αυτά τα υπόλοιπα που έχουν γίνει στο παρελθόν ήταν για να γίνουν κάποιοι πολύ πλούσιοι, κάποιοι ιδιώτες πολύ πλούσιοι. Το ίδιο πρέπει να γίνει και με τους σχολικούς συμβούλους και το ίδιο νομίζω πρέπει να γίνει και με τους συμβούλους του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Διότι είναι ένας σύμβουλος στην Ιστορία και διαφεντεύει 300 καθηγητές Ιστορίας. Και δεν ξέρουμε, οι καθηγητές του Πανεπιστημίου κάθε φορά έχουν και έναν έλεγχο και επιμορφώνονται, διότι κάνουν έρευνα, κάνουν διδασκαλία, κάνουν μεταπτυχιακά κλπ. Τα μέλη του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου ή του ΚΕΕ δεν έχουν. Από τη στιγμή που θα καταλάβει τη θέση σου θυμίζει τους Διευθυντές του ΕΣΥ και από εκεί και η κακοδαιμονία νομίζω του ΕΣΥ. Εκεί σταματάω κ. Πρόεδρε, δε θα πάω παρακάτω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κ. Πρόεδρε.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Μια διευκρινιστική. Βέβαια οι σύμβουλοι και οι πάρεδροι του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου δε διαφεντεύουν, δεν έχουν υπό την εποπτεία τους εκπαιδευτικούς ούτε 100, ούτε 200, ούτε 1. Έχουν σχέση με τα προγράμματα σπουδών και τα βιβλία και γενικότερα τις μεθόδους και οδηγίες. Ίσως έγινε σύγχυση με τους σχολικούς συμβούλους, οι οποίοι όντως είναι λίγοι και έχουν πάρα πολλούς εκπαιδευτικούς υπό την εποπτεία τους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριοι συνάδελφοι, προτού δώσω το λόγο σε άλλους θα ήθελα λίγο να μεθοδεύσουμε τον τρόπο δουλειάς. Πράγματι, θα συγκροτήσουμε ομάδες εργασίας και θέλω να σας παρακαλέσω να επισημάνουμε τα θέματα τα οποία θα συζητήσουμε στις επόμενες συναντήσεις μας και τις ομάδες που θα τα μελετήσουν. Ως γενική αρχή προτείνω, είναι ένα βάρος αυτό για το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, αλλά νομίζω ότι δεν μπορεί να το αποφύγει και γιατί έχει γνώση των θεμάτων και γιατί έχει και έναν αριθμό ανθρώπων που μπορούν να δουλέψουν, ως βάση, ως πυρήνας. Από εκεί και πέρα, θα πρέπει να εμπλουτίζεται και να έχει μια στήριξη και από άλλα μέλη του Συμβουλίου, ή αν θεωρείτε κάποιους που δεν είναι στο Συμβούλιο, αλλά θα έπρεπε να είναι στην ομάδα, να είμαστε ανοιχτοί, γιατί θέλουμε να ακούσουμε απόψεις, και σκέψεις, για να μπορούμε καλύτερα να αποφασίσουμε. Σας καλώ λοιπόν τώρα να δούμε ποια θέματα θα έπρεπε να συζητήσουμε, αφού προηγουμένως τύχουν μιας επεξεργασίας. Έχω απομονώσει εδώ μερικά και τα προτείνω, αλλά είναι απλή πρόταση. Να τα συμπληρώσουμε και ενδεχομένως να τα απορρίψουμε, αν δε θεωρούμε ότι είναι αυτά που πρέπει να μελετηθούν.

Πρώτα – πρώτα αυτό που ονομάσαμε ποιοτικά χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης, επειδή τελικά είναι ένα καίριο θέμα, αν μιλάμε για μια αλλαγή

μορφωτική του Λυκείου και μία αναβάθμιση και μία ουσιαστική αναμόρφωση, νομίζω το λέω έτσι, μπορεί να δώσουμε έναν άλλο τίτλο, αλλά θα έπρεπε νομίζω να μελετηθούν αυτά που ονομάζουμε ποιοτικά χαρακτηριστικά και βεβαίως μπορούμε να δούμε το συναφές θέμα της αξιολόγησής τους, αλλά πρώτα – πρώτα να μείνουμε σε αυτά και θεωρώ ότι αυτό είναι ένα μεγάλο θέμα.

Ένα άλλο θέμα που βγήκε από τις συζητήσεις είναι το θέμα της ύλης. Το θέμα της ύλης σε σχέση με τα αναλυτικά προγράμματα. Εδώ, βέβαια, μια ομάδα εργασίας δε θα μας πει τι θα δώσω στη Φυσική και τι θα δώσω στην Ιστορία. Αυτά είναι θέματα εξειδίκευσης, που είναι δουλειά του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Θέματα αρχών, όμως, αν δηλαδή θα είναι γενικές κατευθύνσεις και πώς θα εξειδικεύονται. Θα έχουμε διδακτέα και διδαχθείσα και εξεταστέα ύλη και θα διαφέρουν; Και ως προς τα αναλυτικά προγράμματα, θα είναι γενικοί μορφωτικοί στόχοι, ή θα είναι αυτά τα λεπτομερή αναλυτικά προγράμματα που έχουμε σήμερα και που είναι δεσμευτικά; Αυτό το ορίζω ως θέμα ύλης, αλλά παρακαλώ να έχουμε στο μυαλό μας ότι έχει πολλές πλευρές.

Ένα άλλο θέμα που βγήκε από τη συζήτηση και που είναι γνωστό και προφανές, είναι αυτό που είπατε να μάθουμε το παιδί πώς να μαθαίνει, που συνδέεται άμεσα με θέματα αυτενέργειας και χρήσης βιβλιοθηκών και εκπαιδευτικής τεχνολογίας. Αυτό μια ομάδα θα πρέπει να μας το μελετήσει, γιατί είναι καίριο σημείο αναβάθμισης της δουλειάς που γίνεται στο Λύκειο. Ξαναλέω, το θέμα των βιβλιοθηκών και της εκπαιδευτικής τεχνολογίας και γενικά της αυτενέργειας, το λέω έτσι για να συνεννοούμεθα, έτσι ορίζω το πώς θα μάθουμε να μαθαίνει, το θέμα της αναζήτησης, της σύνθεσης, της παρουσίασης της πληροφορίας, συνεργασίας των μαθητών μεταξύ τους και βέβαια με το δάσκαλο.

Μια ομάδα νομίζω ότι θα πρέπει να μας μελετήσει ένα θέμα που το έθιξε ο κ. Γκλαβάς. Το θέμα του πώς μπορούμε να αξιολογήσουμε την επίδοση των μαθητών με έναν αντικειμενικό τρόπο, διότι αυτό δεν είμαστε βέβαιοι ότι θα το κάνουμε, η επίδοση των μαθητών στο Λύκειο να βαρύνει για την εισαγωγή τους στο Πανεπιστήμιο, και αυτή η επίδοση θα είναι μόνο με εξετάσεις που θα είναι αυτά που λέτε περιφερειακά τεστ, δηλαδή περιφερειακές εξετάσεις; Θα λαμβάνεται υπόψη η αξιολόγηση του διδάσκοντος, που δίνει όλα αυτά τα ποιοτικά στοιχεία που δεν μπορούμε να αποτυπώσουμε με την απλή βαθμολογία; Πώς θα γίνει αυτό; Είναι ένα θέμα που νομίζω ότι πρέπει να το μελετήσουμε.

Το θέμα της αξιολόγησης είναι ένα θέμα καθεαυτό που πρέπει να το μελετήσουμε. Δηλαδή πώς θα γίνει. Και το θέμα των καθηγητών, βεβαίως αυτά δεν τα ανακαλύπτουμε εμείς, έχουν μελετηθεί, υπάρχουν προτάσεις, αλλά να τα μαζέψουμε τώρα και να τα συζητήσουμε. Αξιολόγηση και των διδασκόντων και της εκπαιδευτικής μονάδας και του συστήματος και των ποιοτικών χαρακτηριστικών. Δηλαδή, τελικά όλο αυτό το πακέτο αξιολόγηση, να δούμε πώς μπορούμε να το πλησιάσουμε.

Δεν ξέρω αν θα ήταν σκόπιμο, μάλλον νομίζω ότι είναι, να είναι μία αυτοτελής διερεύνηση του θέματος των βιβλίων των σχολικών. Διότι, όπως και να το κάνουμε, το σχολικό βιβλίο θα παίζει πάντα ένα ρόλο. Και αυτό που λέμε πολλαπλό, ή εναλλακτικό βιβλίο, που ίσως είναι καλύτερος όρος, πώς μπορεί να γίνει, με ποιες προδιαγραφές. Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο το έχει μελετήσει και άλλοι το έχουν μελετήσει.

Και εγώ θα έβαζα από την αρχή και το θέμα το οποίο νομίζω έχει μια κοινωνική διάσταση και μια εκπαιδευτική διάσταση, που πρέπει το Συμβούλιό μας να μην την αφήσει απ' έξω. Αυτό το θέμα της άμβλυνσης, ή άρσης των εκπαιδευτικών ανισοτήτων στην εκπαίδευση. Διότι εάν συντάξουμε κάτι, μια πρόταση η οποία είναι ιδανική για μεγάλα κέντρα κλπ. και αγνοήσουμε αυτό το υπαρκτό πρόβλημα που έχει άλλες διαστάσεις, νομίζω ότι κάπου θα έχουμε δώσει μια λειψή πρόταση και προσέγγιση.

Είτε γι' αυτά τα οποία ανέφερα, είτε για άλλα που θα θέλατε, σας παρακαλώ να επισημάνουμε αυτά τα θέματα, τα οποία θα είναι αυτά που θα μελετήσουμε στις επόμενες συναντήσεις. Προτάσεις. Ο κ. Παΐζης έχει ζητήσει πιο πριν το λόγο.

N. ΠΑΪΖΗΣ: Νομίζω ότι υπάρχουν και κάποια ακόμα θέματα που φαίνεται από τις τοποθετήσεις ότι έχουμε συμφωνήσει και ίσως φωτίζουν λίγο περισσότερο και αυτά που είπε ο κ. Γκλαβάς.

Πρώτον, ο δημόσιος εκπαιδευτικός φορέας, με την ολοκλήρωση του κύκλου σπουδών του μαθητή, έχει το δικαίωμα να πιστοποιεί το τι αυτός κατέκτησε ή όχι; Προφανώς, σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους εκπαιδευτικούς νόμους. Αυτό δε θα πρέπει να το ξεχάσουμε. Γιατί; Γιατί για την εισαγωγή στα Πανεπιστήμια δεν πιστοποίησε η σχολική μονάδα αποφοίτησης, αλλά πιστοποίησε το σύστημα. Η σχολική μονάδα μετείχε έμμεσα δια του προφορικού βαθμού, που ξέρουμε πλέον από όλες τις έρευνες ότι δεν ίσχυσε σε καμία περίπτωση, είχε πολύ μεγαλύτερη απόκλιση από τις 2 μονάδες. Και από τα μαθήματα, τα ενδοσχολικά εξεταζόμενα, τα οποία όμως ποτέ δεν μπήκαν μέσα στο βαθμό πρόσβασης. Άρα ένα κομμάτι της απαξίωσης του Λυκείου, είναι και η απαξίωση των διδασκόντων, επί 3 χρόνια να μετάσχουν και να πιστοποιήσουν κατά νόμο ότι ο μαθητής απεφοίτησε. Φανταστείτε να συμβεί σε Ελληνικό Πανεπιστήμιο. Δηλαδή μετά τα 4 χρόνια κ. Τρικαλινέ να πρέπει να υπάρχει ένα άλλο σύστημα, το οποίο θα το έχει π.χ. το Υπουργείο Υγείας, να πιστοποιεί ότι ο γιατρός είναι κατάλληλος για το Εθνικό Σύστημα Υγείας. Λέω ότι το Δημοτικό θα πιστοποιεί τον τίτλο του, το Γυμνάσιο θα πιστοποιεί το δικό του και το Λύκειο θα πιστοποιεί το δικό του, για να τους απολύσει. Και από εκεί και ύστερα η διαδικασία...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Η πιστοποίηση πώς θα βγαίνει;

N. ΠΑΪΖΗΣ: Η πιστοποίηση μπορεί να ακολουθήσει πάρα πολλούς τρόπους. Να αναφερθώ στην πρώτη μας τοποθέτηση. Εγώ είχα πει, ο κάθε ένας δάσκαλος πανεπιστημιακός ζητάει από το Λύκειο, όταν το στέλνει ένα παιδί, να έχει γνώσεις, μπορεί να έχει και να μην έχει, είδατε πόσα πτυχία είπε ο κ. Τρικαλινός ότι έχουν, αλλά γνώσεις στο συγκεκριμένο μπορεί να έχει και να μην έχει. Αλλά το δεύτερο, μεθοδολογία, δεν πρέπει να περηφανευτεί σε καμία περίπτωση, ολόκληρο το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, της Τριτοβάθμιας συμπεριλαμβανόμενης, ότι δίνει μεθοδολογία. Ούτε σε επίπεδο μεταπτυχιακών σπουδών. Είναι το πρόβλημά μας αυτό το πράγμα. Αυτό και αν είναι που θα αλλάξει από την Α' Δημοτικού μέχρι και τα μεταπτυχιακά. Η μέθοδος εργασίας δεν υπάρχει. Σε οποιοδήποτε άλλο σχολείο του κόσμου, ο πρωτοετής, όταν θα του δοθεί μια εργασία στο πρώτο μάθημα, ξέρει πώς να αξιοποιεί πηγές. Εμείς δεν το διδάσκουμε πουθενά. Όσες φιλότιμες προσπάθειες και να κάνουν οι εκπαιδευτικοί, δεν μπορούν να το κάνουν. Μία αιτία είναι ο συνδυασμός ύλης

και σχολικό βιβλίο. Δηλαδή στον 21^ο αιώνα η διαφορά σε 2 κεφάλαια στο βιβλίο της Χημείας, απέτρεψαν την Κεντρική Επιτροπή Γενικών Εξετάσεων να βάλει θέματα Χημείας. Δεν είναι δυνατό δηλαδή σε μια βιβλιοθήκη ολόκληρη να μη θεωρούμε ότι μπορούν να αναπτυχθούν θέματα Χημείας. Θα αποτύχουν και στη Φυσική, το είπα στη δεύτερη συνάντηση, ιδιαίτερα όταν το θέμα που θα μπει είναι: ποιος είναι ο θεμελιώδης νόμος της Μηχανικής και τι σημαίνει για τον ευρωπαϊκό πολιτισμό, για τον κόσμο ολόκληρο. Εκεί θα πέσει κάτω και ο δευτεροετής μέσα στα Πανεπιστήμια.

Έχουμε λοιπόν ένα πάρα πολύ σημαντικό πρόβλημα και εγώ νομίζω ότι θα πρέπει οι τίτλοι να πιστοποιούν 3 πράγματα: γνώσεις, μέθοδο και αξίες. Θέλετε και αξίες για τον επιστήμονα, για να τον βάλετε στην έρευνα. Δεν μπορείτε να τον βάλετε αν έχει άλλο στόχο. Αν σας έχει έρθει ο φυσικός για να βγάλει λεφτά από τα φροντιστήρια, εσείς δεν μπορείτε να τον κάνετε ερευνητή. Και κάποιος άλλος στο Λύκειο πρέπει να έχει βοηθήσει αυτόν τον υποψήφιο φοιτητή, είτε της Φιλοσοφικής, είτε του Φυσικού, να αγαπάει το διάβασμα. Να αγαπάει την έρευνα και τη μελέτη. Και αυτόν τον χρειάζεται και ο δημόσιος και ιδιωτικός φορέας. Δεν μπορεί η ιδιωτική επιχείρηση να έχει ένα στέλεχος, το οποίο θα πάρει κρίσιμη απόφαση, ακόμα και για την τιμή του πετρελαίου που θα μεταφερθεί με ένα τάνκερ και να ξέρει ότι αυτός δεν έχει περάσει από μία τέτοια διαδικασία. Άρα το κάθε ένα πτυχίο το οποίο δίνει το Ελληνικό Κράτος από το σχολείο του, είτε είναι το Δημοτικό, είτε το Γυμνάσιο, είτε το Λύκειο, θα πιστοποιεί αυτά τα 3. Και τα 2 κ. Γκλαβά τα σημειώνω, προς τιμήν της ποιοτικής αξιολόγησης, με καμιά βαθμολογική διαδικασία η μέθοδος και οι αξίες δεν μπορούν να αποτυπωθούν, αλλά με φάκελο. Δηλαδή δεν μπορεί να έχουμε για τα βιβλία μας από το νεογέννητο ένα βιβλιαράκι που λέει ποιες παθήσεις είχε, πόσα κιλά είχαμε και δε μεταφέρεται μέσα στην εκπαίδευση ένας ατομικός φάκελος ενός παιδιού το οποίο μεγάλωσε μέσα σε αυτό το σύστημα, είχε δασκάλους πολλούς, μετακινήθηκε σε όλη την Ελλάδα και δεν υπάρχει επάνω ένα ποιοτικό χαρακτηριστικό. Υπάρχουν μόνο βαθμοί. Κάποτε, όταν έγινε η προσπάθεια να μπει μια ποιοτική αξιολόγηση, απέτυχε και με ευθύνη και δική μας, των ίδιων των εκπαιδευτικών, γιατί απαιτούσε πάρα πολύ μεγάλη εργασία. Ειδικά για τις ειδικότητες εκείνες, οι οποίες είχαν 100 – 150 παιδιά, γιατί έκαναν μόνο 2 ώρες μέσα στην εκπαίδευση. Όμως δεν μπορεί το λειτουργικό πρόβλημα του συστήματος να γίνεται ένα αντί – ποιοτικό χαρακτηριστικό του συστήματος. Είναι αδιανόητο να μην υπάρχει μια ποιοτική κουβέντα.

Το τρίτο στοιχείο. Βεβαίως για να προκύψουν ποιοτικές κουβέντες πρέπει να έχεις εικόνα. Οι δάσκαλοι έχουν εικόνα για κάθε παιδί μέσα στο σχολείο. Και από τις εργασίες του όμως. Αυτό σημαίνει επιπλέον κόπο. Οι εργασίες θα διαβαστούν, γιατί και για το Πανεπιστήμιο η εργασία πρέπει να δίνεται πίσω με σχόλια. Δηλαδή πρέπει να δώσει ο διδάσκων ανάδραση, ότι το διάβασα και νομίζω ότι σας λείπει αυτό και θα πρέπει να το βελτιώσετε εκεί. Το κάνουμε και στο Διδακτορικό. Παρουσιάζεται σε επιτροπή, η επιτροπή σχολιάζει. Δεν μπορεί να μην το κάνεις ακόμα και στην εργασία του μεταπτυχιακού. Δεν μπορεί να μη δίνεις ανάδραση στην εργασία που ζήτησες από ένα παιδί, ή από ομάδα παιδιών. Άλλο πρόβλημα. Δεν μπορούν τα παιδιά μας να συνεργαστούν σε ομάδα. Ένα δουλεύει και τρία μετέχουν στην ομάδα. Αυτό είναι πρόβλημα, δεν έχουμε αυτή την εμπειρία, αλλά πώς θα συνθέσουμε και θα κάνουμε στρατηγικό σχεδιασμό αν αυτά τα στοιχεία δεν μπου; Δεν υπάρχει ούτε ένας σε αυτό το τραπέζι που σε αυτές τις βασικές αρχές να διαφωνεί. Εγώ έτσι έχω καταλάβει από αυτά που λέτε. Αυτή είναι μια πολύ

καλή διαδικασία, τώρα να δώσουμε σε μια επιτροπή να εξειδικεύσει, γιατί αυτή αμέσως θα μας πει, πρώτη προτεραιότητα βιβλιοθήκες, έστω και ηλεκτρονικές.

Τρίτον, δε μας ενδιαφέρουν τόσο πολύ το ένα ή τα πολλά βιβλία κλπ., αλλά θα αποφασίσουμε ότι δε θα ξανασχεδιάσουμε αναλυτικά προγράμματα σπουδών ανάποδα. Δηλαδή πρώτα η ύλη, μετά οι στόχοι, για να καταλάβουμε τι πρέπει να εξετάσουμε. Να αποφασίσει η επιστημονική κοινότητα της χώρας για τα μαθήματα της Φυσικής, τα βασικά στοιχεία στα οποία πρέπει να υπογράψει, ότι σε αυτά δεν μπορεί να τελειώσει ένα παιδί το Λύκειο και να μην τα ξέρει. Δηλαδή αντί να ορίζουμε το πάνω, αυτό που θα μπορούσε να πετύχει ο πολύ καλός μαθητής, θα ορίσουμε το κάτω. Αυτό που όλα τα ελληνόπουλα πρέπει να γνωρίζουν. Αυτό λέγεται κατ' ελάχιστο. Αυτό το κατ' ελάχιστο έχει πάρα πολύ μεγάλη σημασία. Και δε θα φτάσουμε να περιγράψουμε τόσο πολύ το ωρολόγιο και το ημερήσιο και της πρώτης ώρας το περιεχόμενο, αλλά ας ορίσουμε το στόχο στο τέλος της χρονιάς. Πριν πάρα πολλά χρόνια, Θεός σ'χωρέστον, ένας δάσκαλος πάρα πολύ έμπειρος μου είχε πει «βρε παιδί μου τι έχει καρφωθεί στο Δημοτικό με την ύλη;». Και του είπα «δε βγαίνει!». Και μου είπε «πες μου παιδί μου, ποιος είναι ο στόχος της Α' Δημοτικού;». Εγώ λέω επί αυτού του θέματος να εξεταστούν σημερινοί δάσκαλοι, εκείνος το περιέγραψε με μια πρόταση. Ο στόχος της Α' Δημοτικού είναι τα παιδιά να μπορέσουν να καταλάβουν τον πολύ σημαντικό κώδικα της γλώσσας, να τον χρησιμοποιούν και να τον γράφουν και να μετρήσουν μέχρι το 20. Έχεις 8 μήνες να περάσεις από όλα τα αντικείμενα, από όλες τις δραστηριότητες, ακόμα και από τη Γυμναστική τα παιδιά, για να καταλάβουν αυτό. Η Β' Δημοτικού λέει είναι λίγο πιο επαναληπτική της Α'. Η Γ' Δημοτικού είπε, είναι δύσκολη τάξη γιατί ξεκινάει η Ιστορία, που είναι ένα ταξίδι στο χρόνο. Τότε ξεκινούσε από τη μεθοδολογία. Ξεκινάνε οι δύσκολοι αριθμοί από το 1.000 και πάνω, η γλώσσα γίνεται πιο δομημένη κλπ. Περιέγραφε ο δάσκαλος τα 6 χρόνια, μέχρι που έφτασε στη Στ' Δημοτικού και είπε καλά αυτή είναι εύκολη τάξη. Η Ε' είπε είναι η πιο δύσκολη και εξακολουθεί και είναι ακόμα η πιο δύσκολη. Ζητάμε από το δάσκαλο και τον εκπαιδευτικό να έχει αυτό το στόχο στο μυαλό του και από το κράτος, αυτό να πιστοποιήσει μέσα από ελέγχους. Γιατί δεν είναι μόνος του ο εκπαιδευόμενος και ο εκπαιδευτικός του. Το κράτος διασφαλίζει την ποιότητα της διαδικασίας. Αν αυτό συμβεί...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Πώς θα το πιστοποιήσει;

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Αυτό πρέπει να το πιστοποιήσει μέσα από τη δουλειά που ήδη έχει πειραματιστεί και έχει πετύχει με τους σχολικούς συμβούλους. Όπως ο δάσκαλος ξέρει τους μαθητές του, οι σχολικοί σύμβουλοι σε κάθε περιοχή γνωρίζουν τους εκπαιδευτικούς και πρέπει να είναι σε τέτοιο πλήθος που να γνωρίζουν ποιοι δουλεύουν. Εγώ δεν είδα ποτέ, 22 χρόνια, το σύμβουλο των Μαθηματικών στο σχολείο, ποτέ. Και είχα πάρα πολύ ανάγκη να έρθει και για μένα κάποιος και να μου πει, πώς πας, για να σε δω, να κάνουμε μαζί μια δραστηριότητα. Δεν επαρκούν, τρέχουν. Αν μιλήσουμε δε για τους συμβούλους της Πολιτισμικής Αγωγής είναι 2. Ο ένας πιάνει από Αθήνα και βόρεια και ο άλλος πιάνει από Αθήνα και νότια. Πού να πρωτοπάει. Δεν μπορούν να φτάσουν. Χρειάζεται δηλαδή η οργάνωση πια της εκπαιδευτικής δομής να γίνει με έναν τέτοιο τρόπο που αυτοί να πιστοποιούν ότι αυτό το σχολείο λειτουργεί σωστά. Και εδώ δεν είναι ότι δε λειτουργεί σωστά, είναι ότι κάτι του λείπει. Αυτό πρέπει, ο συνδυασμός Προϊστάμενος Γραφείου, Προϊστάμενος Διεύθυνσης,

Σχολικός Σύμβουλος, να λειτουργεί όλη η πυραμίδα. Αυτή η πυραμίδα, αν ήμασταν εταιρεία, θα έμπαινε σε διαδικασία ISO. Στο δημόσιο δεν πρόκειται να μπει ποτέ. Διότι αυτή τη στιγμή, φανταστείτε μια βιομηχανία να έπρεπε να πιστοποιεί πακέτο – πακέτο ότι το προϊόν είναι καλό. Εμείς αυτό παθαίνουμε. Να βγάλουμε μαθητής – μαθητής. Δε γίνεται. Πιστοποιείται η διαδικασία ολόκληρη. Βιβλίο, σύγγραμμα, πρόσληψη εκπαιδευτικού, επιμόρφωση εκπαιδευτικού, σχολικό κτήριο, βιβλιοθήκη, παρακολούθηση του εκπαιδευτικού έργου από πάνω μέχρι κάτω. Αυτό πιστοποιείται και λέμε έχει κύρος και είναι καλό. Και είναι καλό το εκπαιδευτικό σύστημα στις ποιοτικές τους παραμέτρους γι' αυτό και όταν φεύγουν τα παιδιά και πάνε στο εξωτερικό, τα βρίσκουν λίγο δύσκολα, είναι άλλο σύστημα, δεν αξιοποιούν τις δυνατότητες που τους δίνουν, αλλά πάνε καλά. Πετυχαίνουν καλοί επιστήμονες δηλαδή στο εξωτερικό. Αυτό κάτι σημαίνει. Ότι αν δίναμε αυτές τις δυνατότητες, πιθανότατα να είχαμε αυτά τα αποτελέσματα.

Και το τελευταίο στοιχείο. Ποια μονάδα θα λέγαμε ότι σήμερα θα ήταν ελκυστική; Όταν ο ίδιος ο Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου λέει, αναγκαστήκαμε αυτή τη στιγμή και ξηλώσαμε τα εργαστήρια και τις βιβλιοθήκες και τα κάναμε αίθουσες διδασκαλίας για να μπουν τα παιδιά μέσα. Δεν έχουμε αίθουσες. Το ίδιο έχουμε πάθει με τα Νηπιαγωγεία. Αλλά η χαρά που έκανε Φυσικό τον κ. Τρικαλινό ήταν το εργαστήριο. Ήταν αυτή η ζωντάνια που έχει και στη Φιλανδία που τι μιμούμαστε χιλιάδες φορές, πρώτα ξεκινάει ο χημικός εργαστήριο, πρώτα το εργαστήριο, μετά η θεωρία και μέσα από τη συζήτηση η έννοια. Εγώ δεν πιστεύω ότι η ύλη είναι ένα κομμάτι το οποίο μπορεί να το ανοίξεις ή να το κλείνεις. Πιστεύω ότι η ύλη είναι η συγκεκριμένη δομή. Το πόσο τώρα εσύ θα αναλύσεις τη λεπτομέρεια, ξεχνώντας πόσο βασικό είναι το πρώτο σου εργαλείο, οι έννοιες να δουλεύουν, να βιωθούν, να προβληματιστούν, να δοθούν κίνητρα κλπ. είναι αυτό που πιστεύεις ότι θα χάσεις το χρόνο σου. Αν το πεδίο ορισμού δεν το αναλύσει σωστά ο μαθηματικός στη Β΄ Γυμνασίου, θα το αναλύει μέχρι και στο 2^ο έτος. Δηλαδή θα πέσει στο πρόβλημα επάνω. Και η παλιά παροιμία που έλεγε ότι αμόρφωτος είναι αυτός που ξέρει περίπου, ήθελε να πει αυτό. Ότι δώσε στον άλλον μια συγκεκριμένη γνώση, χωρίς να τη συνδέει με οτιδήποτε και θα χαθεί. Νομίζω κι εμείς, πριν φτιάξουμε το σαμάρι στις θεματικές, αυτή που θα μιλήσει για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά, για την ύλη και τη βαρύτητα, για την αυτενέργεια. Πρέπει να δώσουμε σε αυτές τις επιτροπές κ. Πρόεδρε μπούσουλα. Δηλαδή ποιοτικά χαρακτηριστικά, θέλουμε κυρίως να μιλήσουμε για ένα σχολείο το οποίο κάποια στιγμή να δίνει πληροφόρηση για το μαθητή, όχι μόνο για τις γνώσεις του και για τις μετρήσεις του, αλλά και για τη μέθοδο εργασίας και τον τρόπο που συνεργάζεται και για την ικανότητά του να παίρνει το σύνθετο και να το κάνει απλό και για την άλλη ικανότητα, να παίρνει το απλό και να το συνδυάζει με άλλα και να φτιάχνει ένα σύνθετο, να δει πώς λειτουργεί ο μηχανισμός.

Ή π.χ. η αυτενέργεια. Δεν είναι αυτενέργεια το να μετέχουν μέσα σε ομάδες, έχουν γίνει πολλές προσπάθειες τα προηγούμενα χρόνια, κοινών εργασιών από ομάδες. Θυμηθείτε τις συνθετικές και δημιουργικές εργασίες μέσα σε αυτές. Ο χρόνος δεν υπάρχει, ο σχολικός χρόνος. Αν θα φτάσουμε στο σημείο να πούμε τα παιδιά να έρθουν και το απόγευμα, ένα χαρακτηριστικό που το έχουν τα παιδιά π.χ. στην περιφέρεια, είναι πιο κοντά το σχολείο, στην Αθήνα αποκλείεται να συμβεί, αυτός ο χρόνος από κάπου πρέπει να εξευρεθεί. Ή θα πρέπει να θεσμοθετηθεί. Γαλλία, επί 2 βδομάδες σταματάει όλη η ύλη και

τα παιδιά κάνουν project. Θέματα που επιλέγουν και χωρίζονται, εκεί η διαθεματικότητα, εκεί το οτιδήποτε. Το project καταλήγει σε folder. Το folder καταλήγει σε σχόλια της ομάδας των καθηγητών. Αυτά τα πράγματα μέσα στα 12 χρόνια που είναι κάποιος στο σχολείο του δίνουν κάποιες ποιοτικές πληροφορίες. Άλλο αξιολόγηση της επίδοσης. Της επίδοσης σε τι; Της επίδοσης στα μαθήματα; Της επίδοσης, ποσοτικής και ποιοτικής. Εγώ νομίζω ότι ο πιο εύκολος τρόπος, αν κολλήσουμε σε όλα αυτά, είναι να θεσμοθετήσουμε ένα φορέα ο οποίος να πιστοποιεί τέτοια πράγματα. Ας τον πούμε. Δηλαδή αν αυτή τη στιγμή ήθελε να πιστοποιήσει κάποιος το επίπεδο της γλώσσας της αγγλικής θα έπρεπε να μπορεί να το πιστοποιεί. Ήταν σωστό όμως το ερώτημα του κ. Γκλαβά. Γιατί δεν μπορούμε να πιστοποιήσουμε την ξένη γλώσσα και ακόμα ο κόσμος πάει στα φροντιστήρια; Πράγματι έχουν μπει 2 ξένες γλώσσες από την Γ΄ Δημοτικού. Τόσο καλά το συνοικιακό φροντιστήριο αγγλικών κάνει το μάθημά του, που συναγωνίζεται το ελληνικό δημόσιο και το βάζει στη γωνία; Και δε θα μπορούσε το ελληνικό δημόσιο να πιστοποιεί και τις ξένες γλώσσες και τα κομπιούτερ μέσα στο σχολείο μέχρι την Γ΄ Γυμνασίου, που σημαίνει ένα δώρο στα ελληνικά νοικοκυριά περίπου 1 δις το χρόνο; Είναι μεγάλο το όφελος. Νομίζω ότι είναι οι ίδιοι άνθρωποι. Οι άνθρωποι που το πρωί κάνουν τα αγγλικά στο δημόσιο σχολείο, το απόγευμα τα κάνουν και στο συνοικιακό ως αμειβόμενοι για επιπλέον εργασία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Το ξέρετε γιατί συμβαίνει. Διότι δεν κάνει επίπεδα. Διότι δεν είναι ασκημένος. Διότι δεν έχει τα βιβλία του, δεν έχει την άνεση. Πώς τα ιδιωτικά σχολεία λειτουργούν έτσι;

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Εμείς προερχόμαστε από τα ιδιωτικά σχολεία και ξέρουμε το κόστος που έχει να χωρίσεις σε επίπεδα. Ανατρέπεται ολόκληρο το σχολείο. Δεν ξέρεις τι να τα κάνεις τα παιδιά εκείνη την ώρα. Αυτό όμως είναι σωστό στην εκμάθηση της γλώσσας, να έχεις επίπεδα.

(Διαλογικές συζητήσεις)

Π. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Ίσως δεν το διατυπώσατε ή δεν το κατάλαβα εγώ καλά. Αυτή τη στιγμή υπάρχει κρατικός φορέας πιστοποίησης. Το Κρατικό Πιστοποιητικό Γλωσσομάθειας.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Ναι, το ξέρω.

Π. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Απλώς εκείνο το οποίο νομίζω θα πρέπει να δούμε, είναι η στοχοθεσία της διδασκαλίας των ξένων γλωσσών που να έχει ένα στόχο, που να καταλήγει σε μια πιστοποίηση μέσω του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας. Και επειδή το είχα αναφέρει και σε προηγούμενη συνεδρίαση. Το θέμα είναι ότι πρέπει να δούμε πάλι με τα αναλυτικά προγράμματα. Διότι ξεκινάει η ξένη γλώσσα από την Γ΄ Δημοτικού και δεν υπάρχει συνέχεια στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Θα πρέπει να το δούμε όλο αυτό και υπάρχει μελέτη και το είχα αναφέρει και άλλη φορά, για 500 ώρες διδασκαλίας εκ του μηδενός μέχρι το Β2.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Αυτό εννοούσα ακριβώς. Δηλαδή έχουμε πια την εμπειρία στο Υπουργείο Παιδείας να έχουμε...

Π. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Και μέσα σε αυτά που θα συζητήσουμε, δηλαδή στις ομάδες σχετικά με τα αναλυτικά προγράμματα, καλό θα είναι να μπει και το θέμα των ξένων γλωσσών, με μια ιδιαιτερότητα.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Από αυτή την εμπειρία ας κρατήσουμε 2 σημεία, που είναι χρήσιμα για μας. Είναι δημόσιος φορέας πιστοποίησης, μπορείς να απευθυνθείς όσες φορές θέλεις. Δίνεις 50 ευρώ μόνο για τα εξέταστρα και επανέρχεσαι, γνωρίζοντας ότι στο internet θα βρεις όλη την ύλη και παραδείγματα κλπ. και αυτονομείσαι από το να είναι μια επίσημη διαδικασία του κράτους και να έχεις 27 κανάλια τη 15^η Μαΐου που να αγχώνουν το σύμπαν ολόκληρο. Θέλω να πω δηλαδή, έχουμε και την εμπειρία τι μπορεί να σημαίνει να πιστοποιούμε μόνοι μας μια διαδικασία. Τρίτον, θα φτιαχτεί υποθέτω και μια ομάδα η οποία να έχει σχέση με τα Πανεπιστήμια. Μια άλλη που να έχει σχέση με τις κοινωνικές ανισότητες. Δε θα τις λύσουμε τις ανισότητες. Δεν είναι εύκολο. Να τις αντιμετωπίσουμε προτείνω, ως αναποτελεσματικότητες του συστήματος. Δηλαδή πόσους βαθμούς ελευθερίας μπορούμε να δώσουμε αυτή τη στιγμή στη Ροδόπη. Να στείλουμε το καλύτερο στελεχιακό δυναμικό και να της πούμε, θέλουμε σε 5 – 6 μήνες να δούμε μια βελτίωση αυτών των εκπαιδευτικών δεικτών. Δε σημαίνει υποχρεωτικά λεφτά. Μπορεί να σημαίνει ανατροπή του σχεδιασμού. Έχει ο Προϊστάμενος Δευτεροβάθμιας της Ροδόπης, την εντολή να αυτονομηθεί σε κάποιο βαθμό ελευθερίας σε περιφερειακό επίπεδο;

Το 1995 συζητάγαμε για τα θέματα εκπαίδευσης και πολιτισμού στο Ζάππειο. Προήδρευε η χώρα μας εκείνη την περίοδο. Η άποψη των Ισπανών συναδέλφων ήταν η εξής. Μην κάνετε εθνικά συστήματα 100% ενιαία. Δώστε μερικούς βαθμούς ελευθερίας σε περιφερειακό επίπεδο, για την τοπική ιστορία, την ντοπιολαλιά, τη λαογραφία πιθανότατα και δώστε και ένα μικρό βαθμό ελευθερίας σε επίπεδο σχολικής μονάδας. Δηλαδή να μπορεί το εκπαιδευτικό προσωπικό να ανοίξει αυτή την εξωστρέφεια που όλοι ζητάνε, στη γειτονιά, στα γύρω – γύρω σπίτια.

Μέχρι εκεί μπορούμε να φτάσουμε εμείς. Δεν μπορούμε σαν επιτροπή να περιγράψουμε πλήρως το σύστημα πώς θα λειτουργήσει, τι θα γίνει με τα βιβλία και τα μαθήματα. Αλλά να δώσουμε αυτό το περίγραμμα το οποίο απηχεί, τουλάχιστον για μας, τις απόψεις των ανθρώπων που εκπροσωπούμε, των συναδέλφων μας των ιδιωτικών σχολείων, των ανθρώπων της εργασίας, της ΓΣΕΕ κλπ., προκειμένου να γίνει σύνθεση. Και νομίζουμε ότι ίσως είναι η κατάλληλη στιγμή. Δηλαδή σε αυτά επάνω τα θέματα δεν υπάρχουν 27.000 διαφορετικές απόψεις. Μπορεί να υπάρχουν 2 ή 3, αλλά η χρυσή τομή μπορεί να βρεθεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Συνοψίζοντας, πρακτικά τι προτείνετε να κάνουμε ως ενέργεια; Θα είναι μια άλλη ομάδα; Θα είναι μια επικεφαλής; Πώς το εννοείτε;

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Όχι, εγώ νομίζω σωστά θέσατε το θέμα και είπατε, 5 θέματα προτείνω αυτή τη στιγμή να είναι επιμέρους εργασίες. Πρώτον, να συμφωνήσουμε 5, σε αυτά τα 5 υπάρχει διαφωνία; Νομίζω ότι δε θα υπάρχει. Το δεύτερο είναι στην επόμενη συνάντησή μας, εγώ θα έλεγα για κάθε ένα από αυτά τα 5 να θέσουμε 2 προδιαγραφές ποιότητας ο καθένας, μπορούμε και να το στείλουμε γραπτά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να το κάνουμε στην επόμενη συνάντηση, η οποία ούτως ή άλλως είναι κοντά και είναι και σε περίοδο διακοπών, στις 23, άρα δεν προφταίνει η ομάδα να δουλέψει, να είναι καλύτερα αυτή η συζήτηση, προτού αρχίσουν οι ομάδες. Και για να προλάβουμε τις ομάδες πώς θα δουλέψουν και για να κάνουμε αυτή τη συζήτηση. Επομένως, η σκέψη σας, η πρότασή σας, είναι να δώσουμε γενικές γραμμές στις ομάδες, ή κάποια στοιχειώδη που θα πρέπει να τα αντιμετωπίσουν πέραν όλων των άλλων που θα ερευνήσουν. Ευχαριστώ. Ο κ. Πανάρετος.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Καταρχήν νομίζω ότι από τις τοποθετήσεις, όπως τις αντιλήφθηκα εγώ, οδηγούμαστε στη λογική των στόχων και της αντιμετώπισης της στρατηγικής, κατά κάποιο τρόπο, του Λυκείου. Και αυτό το θεωρώ σημαντικό. Θέλω να σχολιάσω την πρότασή σας για τα θέματα που θα πρέπει να αποτελέσουν το επόμενο βήμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δε θα είναι τα μοναδικά.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Όχι, απλώς πριν πάω σε αυτό το σημείο θέλω να κάνω 2 – 3 γενικά σχόλια σε πράγματα που λέχθηκαν και τα οποία πιστεύω ότι έχουν ενδιαφέρον. Το ένα έχει να κάνει με τις κοινωνικές ανισότητες. Οι κοινωνικές ανισότητες, ή μάλλον η άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Των εκπαιδευτικών ανισοτήτων.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Ναι κοινωνικών ανισοτήτων λόγω της εκπαίδευσης. Δηλαδή η εκπαίδευση ως εργαλείο άμβλυνσης κοινωνικών ανισοτήτων. Είναι ένα στοιχείο καθοριστικό για όλα τα εκπαιδευτικά συστήματα, ανεξάρτητα αν είναι καπιταλιστικά ή μη καπιταλιστικά. Υπάρχει όμως ένα ερώτημα. Ο στόχος και το αποτέλεσμα. Στη χώρα μας πάντα, κατά τη γνώμη μου, ήταν στόχος αυτή η άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, είτε η κυβέρνηση ήταν κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, είτε ήταν της Νέας Δημοκρατίας. Το ερώτημα είναι για το αποτέλεσμα.

Πιστεύω ότι απέτυχαν. Και απέτυχαν. Έρευνες που είχα κάνει εγώ, αλλά και άλλοι που έχουν κάνει τέτοιες έρευνες, δείχνουν ότι όσο περνάει ο καιρός τόσο διευρύνονται οι ανισότητες και όχι αμβλύνονται. Θα πήγαινα δηλαδή παραπέρα να πω ότι αυτό το βλέπουμε στην εισαγωγή στο Πανεπιστήμιο. Φοβάμαι όμως ότι σε μεγάλο βαθμό ισχύει και στο αποτέλεσμα του Πανεπιστημίου. Δηλαδή ενώ έχουμε μια διεύρυνση των ανισοτήτων στην εισαγωγή, η διεύρυνση αυτή αυξάνεται στο τέλος του Πανεπιστημίου. Δε θέλω τώρα να μπω σε μια ανάλυση γιατί συμβαίνει αυτό το πράγμα. Επομένως νομίζω ότι ο στόχος δεν είναι αρκετός αν δεν επισημάνουμε και το πρόβλημα που έχουμε να αντιμετωπίσουμε. Δηλαδή το να έχουμε ένα στόχο δέκα χρόνια τώρα και να αποτυγχάνουμε, κάτι σημαίνει. Γιατί έχουμε αποτύχει σε αυτό το στόχο;

Το δεύτερο γενικό θέμα είναι η ιδεολογία. Και θα σας πω μια προσωπική άποψη. Ότι όσο και αν ακούγεται παράξενο, πιστεύω ότι πράγματα που έχουμε εμείς αποτυπώσει ως ιδεολογικές διαφορές στο εκπαιδευτικό σύστημα, είναι κάθε άλλο παρά ιδεολογικές διαφορές. Είναι τεχνικές διαφορές, που από αδυναμία διαμόρφωσης ιδεολογίας τις κάνουμε ιδεολογικές διαφορές, ή κομματικές διαφορές, ή πολιτικές διαφορές.

Το άλλο στοιχείο που επίσης πιστεύω ότι χρειάζεται να το κρατήσουμε ως διαπίστωση, είναι η ποιότητα, όπως ελέχθη προηγουμένως και γιατί κάθε χρόνο πιστεύω ότι όλοι οι πανεπιστημιακοί το έχουν αυτό ως εικόνα. Κάθε χρόνο, ή τουλάχιστον κάθε τετραετία αν το πάμε κατά τετραετίες, η ποιότητα των μαθητών και των φοιτητών γίνεται χειρότερη. Και εδώ είναι ένα στοιχείο που δεν μπορεί κανείς να πει θέλω να γίνει αυτό το πράγμα ή εκείνο. Όλοι θέλουμε να γίνει κάτι. Αλλά να συμφωνήσουμε ότι έχουμε αυτό το πρόβλημα και το δεύτερο να διερευνήσουμε γιατί το έχουμε το πρόβλημα αυτό.

Το άλλο στοιχείο που αναδεικνύεται εδώ μέσα, όχι τόσο έντονα, αλλά πιστεύω ότι μπορεί να αναδειχθεί πολύ περισσότερο, είναι η έμφαση στην ποιότητα. Και η έμφαση στην ποιότητα είναι μια απόκλιση από τη μέχρι σήμερα πρακτική του εκπαιδευτικού συστήματος. Και πάλι όμως θα πω ότι αν δε δούμε τις αιτίες που έχουμε έλλειψη ποιότητας, αν δεν έχουμε το θάρρος να τις δούμε τις αιτίες, δε θα οδηγηθούμε σε ποιότητα.

Πιστεύω ότι η μεγαλύτερη αιτία απουσίας ποιότητας είναι η ομοιομορφία. Η ομοιομορφία είναι ένα χαρακτηριστικό το οποίο διατρέχει το εκπαιδευτικό μας σύστημα για πολλά χρόνια. Και θεωρήθηκε, αν θέλετε και ιδεολογικά εθεωρείτο κάποια στιγμή (και ενδεχομένως ήταν) η ενδεδειγμένη πρακτική στην δεκαετία του '60. Άλλες όμως οι παράμετροι τότε και άλλοι οι λόγοι της αναγκαιότητας αυτής. Η εκπαιδευτική ομοιομορφία ήταν ένα στοιχείο που βοηθούσε και στην άμβλυση των ανισοτήτων.

Σήμερα χρειάζεται να προσθέσουμε την ποιότητα ως καθοριστικό παράγοντα. Και η ομοιομορφία δεν προωθεί την ποιότητα.

Ένα άλλο στοιχείο που συζητήθηκε λίγο, (έφυγε η κ. Σχοιναράκη), είναι κάτι που επίσης δημιουργεί αντιθέσεις. Είναι η μεταφορά αρμοδιοτήτων στην τοπική αυτοδιοίκηση. Είναι σημαντικό στοιχείο, ξέρω ότι διαφωνούν οι εκπαιδευτικές οργανώσεις, αλλά όπως λέχθηκε προηγουμένως είναι καλό να θέσουμε κάποια πράγματα. Δηλαδή και αυτό που ελέχθη, η διαφοροποίηση στο σχολείο, π.χ. της Ηπείρου, να κάνουμε κάτι διαφορετικό, δεν είναι εύκολο όταν έχεις ένα τελείως ομοιόμορφο σύστημα και έχεις μια κεντρική καθοδήγηση στο πώς λειτουργεί το σύστημα αυτό.

Ένα άλλο θέμα, που ενώ πολλές φορές δημιουργεί μια ένταση, αλλά είναι ουσιαστικό είναι τα βιβλία. Και βέβαια οι λόγοι που μας έχουν οδηγήσει εδώ που έχουμε οδηγηθεί, που είναι και πάλι ένα στοιχείο ομοιομορφίας, είναι ο τρόπος και η διανομή των βιβλίων κλπ. Φθάσαμε στο σημείο να θεωρείται επιτυχία μιας πολιτικής ηγεσίας αν καταφέρει να μοιράσει έγκαιρα τα βιβλία στην αρχή του χρόνου. Αυτό κατά τη γνώμη μου είναι λάθος λογική.

Όμως είναι επίσης λάθος να θέτουμε το οικονομικό, ως μέρος του επιχειρήματος για την ομοιομορφία των βιβλίων και του ενός βιβλίου.

Βέβαια θα πρέπει κι εδώ να επισημάνουμε, ή να αναφερθούμε, στα προβλήματα που δημιουργούν αδυναμίες στην εφαρμογή του πολλαπλού συγγραμματος και στα πανεπιστήμια.

Διότι όταν έχουμε ένα σύστημα που έχει ως επίκεντρο τις εξετάσεις (δυστυχώς και στο πανεπιστήμιο το έχουμε), όταν βγάζει ο καθηγητής ανακοίνωση για την εξεταστέα ύλη, (κάτι που ζητούν και οι φοιτητικές παρατάξεις), είναι φυσικό να οδηγούμαστε στο ένα και μοναδικό σύγγραμμα ή βιβλίο. Όσο λοιπόν μεταφέρεται αυτή η ομοιομορφία και ο τρόπος προσέγγισης από το Λύκειο στο Πανεπιστήμιο, τόσο θα εξακολουθούμε να έχουμε αυτό το πρόβλημα. Και η όποια προσπάθεια μεταβολής του δεν είναι εύκολο να γίνει όταν δεν δούμε και τους παράγοντες οι οποίοι δημιουργούν στο πρόβλημα.

Γιατί κατά τη γνώμη μου είναι δύσκολο να πετύχει το πολλαπλό σύγγραμμα στο πανεπιστήμιο, όχι μόνο για το λόγο που είπα προηγουμένως, αλλά και για το λόγο των συμφερόντων. Υπάρχουν εκδότες που έχουν συμφέροντα.

Θα κάνω μια παρένθεση που έχει ενδιαφέρον ως εμπειρία. Θυμάμαι το '89, όταν έκλεισε ο Κοσκωτάς και η «Γραμμή» έκανα μία πρόταση, να αγοράσει το κράτος τις εγκαταστάσεις της «Γραμμής» και να βγάζει εκεί όλα τα σχολικά βιβλία και τα πανεπιστημιακά συγγράμματα τα οποία έτσι θα έβγαιναν σε ελάχιστο χρόνο και θα είχε το κράτος μεγάλη οικονομία. Επρόκειτο για εξαιρετικές εγκαταστάσεις. Την πρότασή μου αποδέχθηκε ο τότε Υπουργός Γ. Παπανδρέου και ο τότε πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου. Είχα μιλήσει με και με τον Χαλκιά, τον Διοικητή τότε της Τράπεζας της Ελλάδος, ο οποίος ενθουσιάστηκε και προσφέρθηκε να δανειοδοτήσει το εγχείρημα. Τελικά η πρωτοβουλία δεν προχώρησε. Και δεν ήταν η αλλαγή της Κυβέρνησης που εμπόδισε την υλοποίηση του σχεδίου. Ήταν άλλες παράμετροι που υπεισέρχονται στην διαμόρφωση μιας πολιτικής.

Και κάνω αναφορές σ' αυτά τα πράγματα, γιατί εμένα μου μένει από το σχόλιο του Προέδρου, ότι η όποια συζήτηση εδώ μπορεί να βοηθήσει στη διαμόρφωση πολιτικής.

Έρχομαι τώρα στο κομμάτι που αναφερθήκατε εσείς κ. Πρόεδρε, για τους παρόντες και τα θέματα που πρέπει να απασχολήσουν. Θα μου επιτρέψετε να πω κάτι που θα ακουστεί ίσως παράξενο. Δεν συμφωνώ με τις ομάδες εργασίας από εδώ. Και δεν συμφωνώ για τον εξής λόγο. Εμείς ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Συμπληρωματικά από εδώ. Κυρίως η σκέψη μου ήταν για το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Αυτό ήθελα να πω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Αλλά εδώ είναι συνάδελφοι οι οποίοι θεωρούν ότι στο τάδε θέμα ή στο άλλο θα μπορούσαν να βοηθήσουν, ας το αφήσουμε ανοιχτό, το θέλουμε αυτό το πράγμα.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Θέλω να πω το εξής. Νομίζω ότι η χρησιμότητα της ύπαρξης ενός τέτοιου οργάνου είναι η ανταλλαγή απόψεων από διαφορετικές προσεγγίσεις, από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Δυστυχώς δεν είναι εδώ, τώρα έφυγε και ο εκπρόσωπος της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Δεν είναι εδώ ούτε οι εκπρόσωποι της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Είναι αυτή η ανταλλαγή απόψεων από τις διαφορετικές οπτικές γωνίες που μας λείπει γενικά. Γι' αυτό είναι χρήσιμος ο διάλογος εδώ.

Αλλά έχει σημασία να έχουμε τεκμηριωμένες εισηγήσεις. Είδατε σήμερα ότι όλοι ήταν ευχαριστημένοι με την εισήγηση που είχαμε. Δηλαδή είναι χρήσιμο να συμβάλλουν στο διάλογο το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και ενδεχομένως Πανεπιστήμια που έχουν κάποιες σχετικές ερευνητικές δραστηριότητες.

Τώρα, όσον αφορά τα θέματα. Εγώ θεωρώ, μου φαίνεται ότι το είπατε και σεις, αλλά δεν είμαι σίγουρος αν το συγκράτησα καλά. Ένα από τα θέματα είναι η ποιότητα, θα έλεγα πρώτο θέμα η ποιότητα ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ναι, θα το βάλουμε στα γενικά χαρακτηριστικά, αλλά γενικότερα ποιότητα.

I. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Ποιότητα νομίζω σαν γενικό θέμα. Θα έλεγα επίσης το θέμα των βιβλίων έχει ένα ενδιαφέρον να τεθεί, όχι με την έννοια του πώς μοιράζονται τα βιβλία, αλλά ως θέμα του τι σημαίνει, πώς συμβάλει το βιβλίο. Και βέβαια όλα τα άλλα που τέθηκαν προηγουμένως όσον αφορά τα βιβλία. Ένα τρίτο θέμα, που θα γίνω κουραστικός να επιμένω, είναι μία προσέγγιση πιλοτικής αξιολόγησης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Την βάλαμε την αξιολόγηση.

I. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Την βάλαμε, αλλά όπως την ακούω την αξιολόγηση δεν θα περπατήσει. Λέμε είμαστε όλοι ευχαριστημένοι που λέμε αξιολόγηση και εδώ, αξιολόγηση και εκεί. Να δούμε πρώτα μία πιλοτική αξιολόγηση. Δεν σας αρέσει η πιλοτική αξιολόγηση της χρηματοδότησης του ΕΠΕΑΕΚ για την επιμόρφωση; Να σας πω μια άλλη. Να αξιολογήσουμε τους Γενικούς Γραμματείς του Υπουργείου Παιδείας για να είμαι και εγώ μέσα. Ένα θέμα που να βγει από εδώ μέσα και να οδηγήσει πιλοτικά σε μία νοοτροπία αξιολόγησης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δεν θα πάρει ένα χρόνο και μία ...

I. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Κύριε Πρόεδρε ας μην τελειώσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εγώ ευχαρίστως θα το έκανα, αλλά ...

I. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Σας το λέω, γιατί θέλω να σας τονίσω το πόσο έντονα αισθάνομαι για την ανάγκη πιλοτικής αξιολόγησης, που μόνο αν κανείς βάλει μέσα τον εαυτό του θα πετύχει, γιατί όλοι βλέπουμε την αξιολόγηση που να αναφέρεται σε όλους τους άλλους, εκτός από εμάς. Δεν θέλετε να βάλουμε όλους τους Γραμματείς, να βάλουμε το Γενικό Γραμματέα τις δύο περιόδους του Παπανδρέου, μόνο αυτόν. Να το πιάσουμε αυτό το θέμα και να δούμε πώς και γιατί, όχι με την άποψη του τι κριτική θα κάνουμε, αλλά να μπει αυτή η λογική της αξιολόγησης για να αναπνεύσει και το σύστημα με την ανησυχία που έχει.

Δεν είναι τυχαίο ότι πουθενά δε γίνονται πιλοτικές αξιολογήσεις. Στο πανεπιστήμιο έχουν γίνει κάποιες πιλοτικές αξιολογήσεις, σταμάτησαν κι αυτές. Και λένε οι πολιτικές ηγεσίες, κυρίως των μεγάλων κομμάτων, αξιολόγηση, αξιολόγηση, αξιολόγηση. Μα δεν μπορεί κανείς να μην θέλει την αξιολόγηση, να την δούμε όμως κάπου, να γίνει πιλοτικά και πιστεύω ότι απ' αυτό το Συμβούλιο μπορεί να ξεκινήσει. Διαλέξτε εσείς ένα θέμα, όποιος θέλει ας προτείνει, εγώ σας είπα ένα που θεωρώ ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Σ' αυτή την ομάδα που έχουμε για την αξιολόγηση μπορεί να θέσουμε αυτό το θέμα.

N. ΠΑΪΖΗΣ: Κύριε Πανάρετε, να σας διακόψω λίγο. Κύριε Πανάρετε μια ερώτηση θέλω μόνο, γιατί δεν λέμε όμως ποτέ, όταν μιλάμε για αξιολόγηση, ότι μας ενδιαφέρει η σύγκριση; Δηλαδή όταν αξιολογώ κάτι το αξιολογώ ως προς κάτι, δηλαδή έχω ένα μέτρο. Εάν δεν έχω μέτρο, δεν μπορώ γενικώς και αορίστως να μιλάω για αξιολόγηση. Και στην Ελλάδα ποτέ δεν βάζουμε το μέτρο, δηλαδή δεν λέμε θα αξιολογήσω την ποιότητα της εκπαίδευσης με γνώμονα αυτό. Αν το πούμε το μέτρο, μετά όλοι οι άλλοι καταλαβαίνουν πώς

λειτουργεί. Δηλαδή θα αξιολογήσω τον κ. Πανάρετο ως Γενικό Γραμματέα, με μέτρο ποιον Γενικό Γραμματέα, ή με μέτρο την αποτελεσματικότητα του τάδε; Αυτό είναι το σημαντικό. Δεν είναι να κάνω την αξιολόγηση. Και νομίζω ότι αυτό που μας λείπει σε όλο το εκπαιδευτικό σύστημα είναι αυτά τα μέτρα, είναι δηλαδή οι δείκτες.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Μα δεν είναι τυχαίο γιατί επιμένω. Όταν πιάσει κανείς ένα θέμα θα αναγκαστεί να το κάνει αυτό το πράγμα. Και θα σας πω και το εξής και δεν θα καθυστερήσω άλλο κ. Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε Πανάρετε ξέρετε υπάρχει μια τακτική σε όλες αυτές τις, όχι τις συνεδριάσεις, τις συλλογικές διαδικασίες, όποιος προτείνει κάτι τελικά το αναλαμβάνω κιόλας. Εγώ εισηγούμαι στο Συμβούλιο να επιλέξετε και θα έχετε και τη σύμφωνη γνώμη μας και το λέω σοβαρά, δεν το λέω αστεία, μήπως με μία στήριξη, κάποια ομάδα, κάτι, διαλέξουμε κάτι και κάνουμε αυτή την αξιολόγηση. Και θα ήθελα να το κάνετε εσείς, γιατί και ως Στατιστικολόγος έχετε κάποιες δυνατότητες που δεν έχουμε οι άλλοι, αλλά και γιατί ως Γενικός Γραμματέας έχετε χειριστεί πάρα πολλά θέματα και τα ξέρετε από άλλη πλευρά και βεβαίως το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και όλοι μας θα βοηθήσουμε. Για σκεφτείτε το, δεν λέω αυτή τη στιγμή.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Να το σκεφτώ. Απλώς να προσθέσω ακόμα μία παρατήρηση σ' αυτό που ελέχθη γιατί είναι ενδιαφέρουσα η επισήμανση. Έχουμε την PISA και όμως την αποφεύγουμε όπως ο διάολος το λιβάνι. Την αποφεύγουμε να την συζητήσουμε, αποφεύγουμε να τη δούμε.

(Διαλογικές Συζητήσεις)

Μ. ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗΣ: Στον περασμένο διαγωνισμό της PISA, στη Φυσική η ερώτηση ήταν: πού εφαρμόζεται στην καθημερινή ζωή η αρχή του Αρχιμήδους; Απλά πράγματα. Τι έγινε τώρα. Η Ελλάδα βγήκε 37^η σε 52 χώρες που ήταν τότε. Εγώ θεωρώ ότι ήταν πολύ καλή η θέση αυτή, διότι όπως είναι το εκπαιδευτικό σύστημα, την Αρχή του Αρχιμήδους που εφαρμόζεται στην καθημερινή ζωή την λέει ο Φυσικός. Και πήγα στην Ένωση Ελλήνων Φυσικών και ανακοίνωσα και τα στατιστικά στοιχεία και θα πω δυο τρία στοιχεία. Οι ανισότητες είναι αντίθετες απ' ό τι πιστεύετε. Επίσης υπάρχει μια ανισότητα ότι το 61% των κοριτσιών, των μαθητριών ήταν επιτυχημένες οι απαντήσεις, ενώ το 40% των αγοριών. Το όλο πρόβλημα βέβαια του PISA, όπως είχε γίνει τα προηγούμενα χρόνια και ελπίζω να προλάβουμε στον φετινό διαγωνισμό που τρέχει αυτή τη στιγμή και που είναι στη γλώσσα και όταν λέω γλώσσα, δεν είναι αν ξέρουν την ελληνική γλώσσα, ή την αγγλική κλπ. αν ξέρουν να συντάσσουν μία αίτηση, αν μπορούν να συμπληρώσουν ένα χαρτί κλπ. κλπ. Στους προηγούμενους διαγωνισμούς δεν γινόταν καμία ενημέρωση, ούτε των Διευθυντών των σχολείων, ούτε των καθηγητών, ούτε των μαθητών που συμμετείχαν, διότι κληρωνόντουσαν τα ονόματα των μαθητών, γίνεται με κλήρωση. Και έτσι το θεωρούσαν νομίζω και εκεί είχε δίκιο η ΟΛΜΕ, ότι ήταν για λούφα και παραλλαγή η ώρα αυτή να πάνε εκεί και να μην πάνε στο μάθημα. Φέτος ελπίζουμε να προλάβουμε ορισμένα πράγματα, παρά το γεγονός ότι έχει άλλα αμαρτήματα και ο διαγωνισμός, ότι οι καθηγητές, οι βαθμολογητές, οι εξεταστές, οι διευθυντές των Λυκείων, όλοι αυτοί που

δουλέψανε στους τρεις διαγωνισμούς, μέχρι στιγμής δεν έχουν πληρωθεί για τους προηγούμενους διαγωνισμούς και ελπίζω ότι θα τους βρούμε ζωντανούς τους περισσότερους για να τους πληρώσουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε Πρόεδρε θα μας κάνετε μια εισήγηση γι' αυτό το θέμα, γιατί είναι σημαντικό, κάποια άλλη στιγμή.

Μ. ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗΣ: Και το τελευταίο που το είπα και προχθές στην προηγούμενη συνεδρίαση, τα είχαν μυστικά αυτά, αφού ο ΟΟΣΑ τα κρεμάει τα αποτελέσματα για το PISA, εμείς γιατί να τα έχουμε στην Ελλάδα μυστικά; Τα κρεμάμε και εμείς τώρα, αρχίσαμε και τα κρεμάμε, τα βγάζουμε στην ιστοσελίδα, να τα βλέπουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Έχει σημασία η ανάλυση, αυτά που είπατε και αυτό έχει σημασία να δούμε τι είναι. Είναι αποτυχία του συστήματός μας, όπως φαίνεται; Είναι διαφορετική βαρύτητα στον τρόπο διδασκαλίας που δίνουμε εμείς; Το είπε ήδη ο κ. Γκλαβιάς προηγουμένως, ότι αυτά τα ερωτήματα που λέτε, επειδή εμείς δεν τα διδάσκουμε έτσι, μπορεί ο δικός μας μαθητής να ξέρει τη φυσική και όλα αυτά τα πράγματα πάρα πολύ καλά, να μην μπορεί να απαντήσει σ' αυτά τα ερωτήματα, γιατί δεν τα έχει δει σε σχέσεις, σε εφαρμογές με την καθημερινή ζωή, με το ένα με το άλλο.

Εγώ σας λέω για τη γλώσσα τι συμβαίνει. Για τη γλώσσα βάζουν τρόπους επικοινωνίας, δηλαδή πρακτικές μορφές χρήσης της γλώσσας, πώς καταλαβαίνεις ένα κομμάτι, πώς κάνεις περίληψη. Εμείς, επειδή δεν έχουμε ασκηθεί πολύ σ' αυτό και δίνουμε έμφαση σε άλλα, μπορεί να είναι πάρα πολύ συγκροτημένα τα δικά μας τα παιδιά, αλλά σ' αυτό, αν τα εξετάσεις, θα μείνουν πίσω.

Λοιπόν εγώ νομίζω ότι είναι και μια υποχρέωσή μας μέσα και από το Συμβούλιο να διαφωτίσουμε την κοινή γνώμη, είναι ένα κομμάτι από τη δουλειά μας εδώ, τι σημαίνει αυτή η περίφημη αποτυχία που έχουμε στο PISA; Είναι ότι δεν είναι ικανός ο δάσκαλος ο Έλληνας, ο μαθητής, ή είναι το σύστημα και τα εξεταζόμενα, τα οποία φέρνουν αυτά τα αποτελέσματα; Κάποια στιγμή πρέπει να τα δούμε, να μας κάνετε μία εισήγηση. Σας έχουμε διακόψει, συγγνώμη.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Τελειώνω κ. Πρόεδρε, αλλά βλέπετε ότι όταν πιάνουμε ένα θέμα αναδεικνύεται και αναδύεται το βάθος του προβλήματος. Τι ελέχθη προηγουμένως; Οι στόχοι. Ετέθη η πρόταση από τον κ. Παϊζή, να τεθούν στόχοι.

Λοιπόν, συμμετέχουμε, το ξαναείπα, θα το ξαναπώ μια φορά ακόμα, γιατί το νιώθω πολύ έντονα. Συμμετέχουμε σ' αυτό το πρόγραμμα (το PISA). Αυτό το πρόγραμμα έχει κάποιους στόχους για την εκπαίδευση σε όλο τον ΟΟΣΑ. Εμείς δεν τους συμμεριζόμαστε αυτούς τους στόχους. Γιατί αν τους συμμεριζόμασταν θα προσπαθούσαμε να οδηγήσουμε το εκπαιδευτικό μας σύστημα στην επίτευξη των στόχων αυτών. Εμείς λοιπόν κάναμε το εξής, όπως συνήθως. Ως λαός είμαστε απλώς παραπονιάρηδες και γκρινιαρήδες. Συμμετέχουμε, πληρώνουμε, διαφωνούμε και γκρινιάζουμε.

Εγώ πιστεύω ότι εδώ υπάρχει ένα θέμα πολιτικής επιλογής. Η πολιτική επιλογή είναι, κατ' αρχήν συμμετέχουμε στον ΟΟΣΑ και πληρώνουμε. Συμφωνούμε με τις βασικές προδιαγραφές που θέτει ο ΟΟΣΑ; Στόχοι Α', Β', τι θέλουμε από τη γλώσσα, από τα μαθηματικά κλπ. Εάν συμφωνούμε, οδηγούμε

το εκπαιδευτικό μας σύστημα να βελτιωθεί, ώστε να επιτύχει αυτούς τους στόχους; Αυτό είναι θέμα πολιτικής και πιστεύω ότι μπορεί το Συμβούλιο αυτό να συμβάλει προς αυτή την κατεύθυνση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κάποιες επιλογές δεν σημαίνει ότι είναι οι καλύτερες, εμείς έχουμε μία πικρή εμπειρία από τα θέματα της Μπολόνια κλπ. Λοιπόν, δεν σημαίνει ότι κάποιες επιλογές που έγιναν έπαι είναι οι καλύτερες.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Ξέρετε όμως, και δεν θέλω να καθυστερήσω άλλο, αλλά εάν διαφωνούμε, είναι καλό αυτές οι διαφωνίες, οι οποίες θα προέλθουν από μια συλλογική πια προσέγγιση, να διοχετευτούν στο πρόγραμμα, γιατί και αυτοί οι άνθρωποι συζητάνε. Δεν λένε ότι αυτό είναι και το φτιάξαμε εμείς στο μυαλό μας, στο Υπουργείο Παιδείας της Αμερικής και αυτό κάνουμε. Συζητάνε. Και ακούγονται διαφορετικές απόψεις. Εγώ έχω υπόψη μου την Ιρλανδία, που έχει διατυπώσει διαφωνίες και έχει διαφοροποιήσει τον τρόπο που γίνεται η εξέταση. Και άλλες χώρες, η Ρωσία, η πρώην Σοβιετική Ένωση. Έχουν διατυπωθεί απόψεις.

Λοιπόν νομίζω ότι αυτή η γενική διαμόρφωση στόχων που θα οδηγήσει και στην όποια συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς και σε μία προσέγγιση του εκπαιδευτικού μας συστήματος, που θα είναι πλέον περισσότερο εξωστρεφής, παρά εσωστρεφής, θα είναι χρήσιμη. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να συνεχίσω τη σκέψη σας λίγο επ' αυτού. Πώς μπορούμε να έχουμε το σκεπτικό, τους στόχους και γενικά τις αρχές του PISA, αυτού του διαγωνισμού που γίνεται; Το έχει το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο; Μπορούμε να το μοιράσουμε; Μπορούμε να μπούμε και να το βρούμε εν πάση περιπτώσει, αλλά επειδή ο ίδιος δεν είμαι ενήμερος, είναι εκδιδόμενο, υπάρχει έτοιμο; Εάν το έχουμε, μπορούμε να το μοιράσουμε έτσι ως πασχάλιο δώρο για την επόμενη. Ο κ. Γκλαβάς.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Κύριε Πρόεδρε θα είμαι σύντομος κατ' αρχάς. Να πω ότι ο κ. Παϊζης περιέγραψε ένα ιδανικό σύστημα και έτσι πρέπει να είναι, δεν διαφωνώ καθόλου. Να το προσγειώσω όμως ξεκινώντας από το PISA κατ' αρχάς. Δηλαδή έχει και λίγο μύθο η όλη υπόθεση. Δεν είναι τυχαίο ότι γίνονται στη Γ' Γυμνασίου αυτές οι εξετάσεις, δηλαδή είναι το μεταίχμιο που στις χώρες που επηρεάζονται από το Βρετανικό Σύστημα και όχι μόνον, είναι η στροφή των μαθητών προς την τεχνικο-επαγγελματική εκπαίδευση.

ΜΕΛΟΣ: Είναι το τέλος της υποχρεωτικής.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Υποχρεωτικής, αλλά ταυτόχρονα η έναρξη επαγγελματικής σταδιοδρομίας. Ένα είναι αυτό, ενώ σ' εμάς δεν είναι τόσο καθαρό το θέμα, απλώς εδώ η επιλογή γίνεται με άλλα κριτήρια, δηλαδή αν ο μαθητής καταφέρει να τα βγάλει στο Γενικό Λύκειο. Κακό, αλλά αυτό είναι.

Το δεύτερο είναι ότι, ας πάρουμε την Φινλανδία που είναι πρώτη, βάζει στόχους, αυτό που είπε ο κ. Παϊζης, δηλαδή δεν έχει αναλυτικά προγράμματα με την παραδοσιακή έννοια, λέει ότι στο τέλος της τάξεως αυτής πρέπει να έχω αυτά. Και δεν έχει και ωρολόγιο πρόγραμμα, δηλαδή ο δάσκαλος μπορεί να αυτοσχεδιάζει, βλέπει ότι στα μαθηματικά δεν είναι καλοί οι μαθητές του, δίνει τις ώρες εκεί, δηλαδή δεν έχει αυτό, από την τάδε ώρα μέχρι την τάδε κάνω

γλώσσα, την τάδε μαθηματικά. Απλώς ελέγχεται στο αποτέλεσμα αν τα ξέρει, αλλά το κυριότερο ότι η δουλειά γίνεται κατ' εξοχήν από την 1^η τάξη του δημοτικού μέσα σε βιβλιοθήκες και εργαστήρια. Άρα σημαίνει μία κριτική σκέψη. Αυτό είναι το πραγματικό δεδομένο.

Το άλλο είναι το φιλοσοφικό δεδομένο της PISA, δηλαδή εμείς, αν ρωτήστε την Μαθηματική Εταιρεία, ή ίσως τους Φυσικούς, πιθανότατα δεν συμφωνούν με μια πρακτικοποίηση των σπουδών στο Γυμνάσιο, προκειμένου να αντιμετωπίσουν θέματα πρακτικής λειτουργίας στη Γ' Γυμνασίου. Δηλαδή έχει περισσότερο θεωρητικό μοντέλο. Απλώς λέω τις αδυναμίες και τα προβλήματα για να σχηματίσουμε ίσως καλύτερη εικόνα. Και το Ισραήλ που είναι κι αυτό 32^ο -33^ο, γιατί δεν αλλάζει τη φιλοσοφία; Δηλαδή βλέπουμε ότι υπάρχουν και άλλα κέντρα που επηρεάζουν την εκπαιδευτική πολιτική και τη διαμορφώνουν. Θέλω να πω και επιμένω, ότι αν γινόταν ένας διαγωνισμός γνώσεων, θα είμαστε στην πρώτη δεκάδα σίγουρα. Από εκεί και πέρα είναι πού θέλουμε να πάμε το εκπαιδευτικό σύστημα. Και υπ' αυτή την έννοια η δικιά μας η συμβολή πρέπει να είναι πολύ μεγάλη, γιατί, αν οι πολιτικοί αποφασίσουν να τα ενστερνιστούν, πιθανότατα να αλλάξουν το όλο πρόβλημα.

Και μια κουβέντα για την πιστοποίηση. Από εκεί ξεκίνησα και εκεί θα τελειώσω. Βέβαια, το να πούμε ότι θα πιστοποιούμε τον κάθε μαθητή στο σχολείο, θα το μετατρέψουμε σε έναν άλλο χώρο ανταγωνισμού και άγχους κλπ. Αλλά το να αξιολογήσω τη σχολική μονάδα, μέσα από την πιστοποίηση του τι ξέρουν οι μαθητές τους, αυτό θα έχει ένα έμμεσο αποτέλεσμα που θα επηρεάσει την εκπαιδευτική διαδικασία χωρίς να επιβαρύνει ιδιαίτερα, καθόλου θα έλεγα, τον μαθητή και ιδιαίτερα τον δάσκαλο. Άρα σε όλα αυτά λέω ναι, βεβαίως στη πιστοποίηση, αλλά κάτω από συγκεκριμένο πλαίσιο, το οποίο θα αναιρεί τα αρνητικά και θα τονώνει τα θετικά της όλης προσπάθειας. Αυτά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ο εκπρόσωπος του Υπουργείου Παιδείας κ. Γιαλούρης.

Π. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Μία επισήμανση σ' αυτό που είπε ο κ. Πανάρετος σχετικά με τις ομάδες εργασίας. Επειδή σήμερα είχαμε μια εξαιρετική εισήγηση από ομάδα εργασίας του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και πάνω σ' αυτή την εισήγηση αναπτύχθηκε ένα γόνιμος διάλογος, υπ' αυτή την έννοια είναι πάρα πολύ θετικό να υπάρξουν οι ομάδες για να κάνουν τις αντίστοιχες εισηγήσεις.

ΜΕΛΟΣ: Ομάδες από τους αρμόδιους φορείς και από εμάς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Όχι, έλεγε ο κ. Πανάρετος αν θα είναι από εμάς άνθρωποι μέσα, αλλά επειδή αυτό είναι προαιρετικό και συμπληρωματικό νομίζω ότι...

Π. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Εδώ να αναπτυχθεί ο γόνιμος διάλογος μέσα από τις εισηγήσεις αυτές. Αυτό ήθελα να πω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Παρακαλώ η κ. Σχολινάκη.

Χ. ΣΧΟΛΙΝΑΚΗ: Ήθελα απλώς να προτείνω να υπάρξει ως θέμα εργασίας μιας ομάδας και το θέμα της επιμόρφωσης, που αναδείχθηκε ως πολύ σημαντικό, ίσως στην επόμενη φάση. Επειδή συνδέεται, έτσι κι αλλιώς είναι κύριο.

Π. ΜΠΙΣΤΑ: Σ' αυτό θα μπορούσα να συμπληρώσω. Εδώ που μιλάμε για αξιολόγηση και όπως ξέρουμε εμείς που είμαστε στην πράξη, θα υπάρξει ζήτημα. Ας πούμε εδώ δεν είναι η ΟΛΜΕ. Το θέμα της αξιολόγησης να το πούμε ανοιχτά, είναι ένα θέμα που ενοχλεί, διότι ίσως δεν υπήρχε παλιότερα αντικειμενική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών κλπ. Πώς θα αξιολογηθούν αυτοί οι συνάδελφοι; Να μπει δίπλα και η επιμόρφωση. Ίσως δηλαδή εάν ακουστεί, ναι η επιμόρφωση πρώτα. Εξ άλλου το Υπουργείο Παιδείας, επανέρχομαι σ' αυτό, πέρσι είχε κάνει μια πολύ ωραία δουλειά, απευθύνθηκε στις σχολικές μονάδες, οι σχολικές μονάδες έκαναν προτάσεις, εδώ έχουμε τον Περιφερειακό Διευθυντή, αποδελτιώθηκαν και θαρρώ ότι έγινε και μια επιτροπή στο Υπουργείο Παιδείας που τα έχει επεξεργαστεί. Δεν ξέρω κ. Γιαλούρη αν αυτά τα στοιχεία, τα συμπεράσματα, τα έχει το Υπουργείο Παιδείας, έγινε Επιτροπή Σοφών, δεν ξέρω, έτσι είχε φανεί.

Π. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Υπήρξε στη Σύνοδο Περιφερειακών Διευθυντών πέρσι τον Ιούνιο στην Κομοτηνή, έγινε η σύνοψη όλων των προτάσεων.

Π. ΜΠΙΣΤΑ: Νομίζω, ότι έχει ενδιαφέρον. Υπάρχει επομένως.

Π. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Στο θέμα της επιμόρφωσης πέρσι είχε γίνει ένας διάλογος με τη βάση των εκπαιδευτικών. Ξεκίνησε από τις σχολικές μονάδες, όπου συνήλθε ο Σύλλογος, διατύπωσαν προτάσεις, προωθήθηκαν στα γραφεία, Διευθύνσεις, Σχολικοί Σύμβουλοι. Κατά περιφέρεια συνελέγησαν τα στοιχεία, αποδελτιώθηκαν και προωθήθηκαν στο Υπουργείο Παιδείας και τον Ιούνιο που έγινε η Σύνοδος Περιφερειακών Διευθυντών στην Κομοτηνή, ένα από τα θέματα της συζήτησης ήταν η σύνοψη όλων των προτάσεων από τις διάφορες περιφέρειες. Και υπάρχει αυτή τη στιγμή στο Υπουργείο Παιδείας. Ναι.

Π. ΜΠΙΣΤΑ: Για να ολοκληρώσω, ότι για το θέμα της αξιολόγησης που είπατε κ. Πανάρετε να ξεκινήσει από τους Γενικούς Γραμματείς, μάλλον αν ξεκινήσει από τα στελέχη εστιασμένα, θα πάρει και το φόβο από τους εκπαιδευτικούς. Αν ξεκινήσει από τα στελέχη της εκπαίδευσης, είτε για το πιλοτικό πρόγραμμα που είπατε. Έχετε δίκιο σ' αυτό, διότι αυτό θα αμβλύνει και τις αντιστάσεις. Ευχαριστώ.

Π. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Και μία παρένθεση πάνω σ' αυτό το θέμα. Από το νόμο περί επιλογής στελεχών, τον 3467/2006, προβλέπεται ότι στη λήξη της θητείας των στελεχών, Προϊσταμένων, Σχολικών Συμβούλων κλπ., θα αξιολογηθούν όλοι αυτοί οι συνάδελφοι για το έργο το οποίο έχουν επιτελέσει στη διάρκεια της θητείας τους. Δηλαδή ήδη προβλέπεται μέσα στο νόμο και έχω την εντύπωση ότι υπάρχει και ομάδα εργασίας στο Υπουργείο που επεξεργάζεται ένα ενδεχόμενο σχέδιο υλοποίησης εφαρμογής αυτών των προβλεπόμενων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε Παπαντωνόπουλε.

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Η αξιολόγηση είναι ένα πολύ μεγάλο θέμα και όπως και όλα τα άλλα τα οποία εθίγησαν εδώ και η θεματολόγηση που έγινε σύμφωνα με όσα μας είπατε προηγουμένως, οι επιτροπές, οι οποίες θα επεξεργαστούν τα επιμέρους θέματα, νομίζω ότι δεν πρέπει να ξεχνάμε, ότι αποτελούν μέρος ενός συστήματος όλα αυτά. Δηλαδή το πώς θα γίνει η

αξιολόγηση δεν είναι θέμα επικοινωνιακό, επί της συγκυρίας να συγκατανεύσει και η ΟΛΜΕ. Δεν θα έχουμε αξιολόγηση. Αξιολόγηση θα έχουμε μόνο όταν υπάρξει κοινωνική συναίνεση και εμπιστοσύνη του αξιολογούμενου, διότι τον βελτιώνει το σύστημα αυτό. Δεν είναι ένα σύστημα στο οποίο κανείς προσέρχεται αμυντικά και λέει, πόσο χάνει ο απέναντί μου για να χάσω κι εγώ άλλο τόσο; Δεν είναι αξιολόγηση αυτό. Αυτό είναι τήρηση ισορροπιών. Η αξιολόγηση δεν αφορά έναν άνθρωπο. Εάν το σχολείο λειτουργήσει με έναν τρόπο ο οποίος θα είναι ανθρώπινος και συστημικός και παραδεκτός και ο κακός εκπαιδευτικός, γιατί υπάρχουν και κακοί εκπαιδευτικοί, δεν έχουμε διαλέξει όλοι το επάγγελμα, μας έχει διαλέξει μερικούς και δεν μας παρασχέθηκαν οι ευκαιρίες στη διαδρομή, ούτε εμείς τις αναζητήσαμε ενδεχομένως και έτσι δεν βελτιωθήκαμε.

Αν κι εγώ θεωρώ ότι η αυτομόρφωση είναι βασική προϋπόθεση για την επιμόρφωση, γιατί ένας άνθρωπος ο οποίος δεν έχει μάθει να μορφώνεται και δεν αναζητεί τη μόρφωση, ούτε στην επιμόρφωση θα επωφεληθεί. Όμως όπως και να έχει το πράγμα, εάν λέγοντας αξιολόγηση έχουμε στο νου μας την ανατροπή αυτού του απαράδεκτου πράγματος που υπάρχει σήμερα, με μία επιβολή αυτού του επίσης απαράδεκτου που κάποτε υπήρχε και λεγόταν αξιολόγηση, τον επιθεωρητισμό όπως τον λένε οι επικριτές του, δεν θα έχουμε βελτιώσει τίποτε, νομίζω ότι θα είμαστε στην ίδια κατάσταση, απλώς θα λέμε ότι τηρούνται κάποιες, όχι ποιοτικές, γιατί δεν θα αποδεικνύονται, κάποιες προδιαγραφές του συστήματος που όμως εμείς δεν θα μπορούσαμε ποτέ να τις αξιοποιήσουμε.

Π. ΜΠΙΣΤΑ: Μπορώ κ. Πρόεδρε να απαντήσω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Τώρα θα μπορούμε σε ένα μεγάλο θέμα που θα αποτελέσει θέμα συζήτησης καθ' εαυτό. Καθ' αυτή η αξιολόγηση.

Π. ΜΠΙΣΤΑ: Μόνο σ' αυτό που είπε ο κ. Παπαντωνόπουλος ότι υπήρχε, επειδή λέει ότι υπάρχει ο φόβος κλπ. Υπήρχε ένας κατά τη γνώμη μου πολύ καλός νόμος, ο 2525/2002, για την αξιολόγηση, ο οποίος όμως ουδέποτε εφαρμόστηκε, ακριβώς γιατί υπήρχαν αυτές οι αντιστάσεις. Μιλούσε για αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου, της σχολικής μονάδας και όμως, ενώ ήταν νόμος του κράτους, δεν εφαρμόστηκε ποτέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Αυτά θα τα δούμε πάλι, με τα δεδομένα τα σημερινά, τα οποία νομίζω, ότι έχουν αλλάξει αρκετά πράγματα. Παρακαλώ κ. Γούλα.

Χ. ΓΟΥΛΑΣ: Ένα λεπτό μόνο. Κατ' αρχήν με αφορμή το διάλογο και μόνο που ως ένα θέμα ομάδας εργασίας τέθηκε το θέμα της αξιολόγησης, φανταζόμαστε πόσο κρίσιμο θέμα είναι και πόσο πολύ πρέπει να αναλυθεί σε βάθος. Θα ήθελα να ρωτήσω το εξής. Βάλατε μία ενότητα, ας την πω έτσι, ποιότητα. Η ποιότητα, κατά την άποψή μου, δεν μπορεί να μπει ως μία αυτόνομη ομάδα εργασίας, διέπεται από μια σειρά ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά.

Χ. ΓΟΥΛΑΣ: Ναι, διέπεται από μια σειρά από άξονες, οι οποίοι την συνθέτουν, οπότε δεν ξέρω αν μπορεί η έννοια της ποιότητας να μπει σαν ομάδα εργασίας,

ή όλοι αυτοί οι άξονες που αναφέρατε και για τους οποίους συμφωνώ απόλυτα τελικά, στο τέλος της διαδικασίας μας φτιάξει το σύστημα Ποιότητας. Η μία παρατήρησή μου είναι αυτή.

Η δεύτερη παρατήρησή μου είναι και πιάνομαι απ' αυτό που είπε ο κ. Γκλαβάς για την τεχνική εκπαίδευση, που δεν την είπαμε πριν. Είπατε και πολύ σωστά και συμφωνώ απόλυτα, ότι η τεχνική εκπαίδευση έτσι όπως λειτουργεί, στην ουσία τι είναι; Είναι ένα σύστημα, ή παρασύστημα, που πάνε οι αποτυχημένοι της τυπικής εκπαίδευσης, πάνε αποτυχημένοι του Λυκείου και του Γυμνασίου. Και αυτό άμα το πιάσεις με τις εκπαιδευτικές ανισότητες που λέγαμε, βλέπουμε πώς πολλαπλασιάζονται και πώς η τεχνική εκπαίδευση, έτσι όπως εφαρμόζεται στη χώρα μας, είναι ένα κομμάτι που διευρύνει και εντείνει τις εκπαιδευτικές ανισότητες, που με τη σειρά τους πάνε στις κοινωνικές. Ίσως πρέπει να το δούμε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Προφανώς θα αποτελέσει θέμα καθ' εαυτό.

Χ. ΓΟΥΛΑΣ: Εγώ προτείνω να το δούμε. Και το τρίτο. Βεβαίως συμφωνώ να μπει και η επιμόρφωση. Αν και βεβαίως η επιμόρφωση είναι ένα οριζόντιο θέμα που τα αποτελέσματα όλων των αξόνων θα οδηγήσουν εκεί, γιατί όπου καταλήξουμε προφανώς θα περάσουν μέσα από διαδικασίες επιμόρφωσης. Αν πιάσουμε το θέμα της επιμόρφωσης θα το πιάσουμε μέσα στη διαδικασία της μεθοδολογίας και της λογικής που θα πρέπει να έχει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Αγαπητοί συνάδελφοι, ήδη πάει 2 η ώρα, νομίζω ότι έχουμε διαμορφώσει τον τρόπο δουλειάς, πρώτον, για την επόμενη συνάντηση, η οποία θα είναι μία γενική συζήτηση κατευθύνσεων στις ομάδες εργασίας. Εγώ θα μιλήσω με τον κ. Γκλαβά για τις ομάδες εργασίας, ισχύει αυτό που είπα, ότι επειδή σ' αυτή την αίθουσα υπάρχουν άνθρωποι οι οποίοι έχουν δουλέψει με κάποια απ' αυτά τα θέματα και πέραν από τη διατύπωση σκέψεων, απόψεων, κριτικής, που θα διατυπώσουν κατά τη συζήτηση, ίσως θα ήταν και χρήσιμοι κατά τη σύνταξη των εισηγήσεων των ομάδων εργασίας. Θεωρώ ότι είναι ανοιχτό το θέμα, όποιος θα ήθελε να μετάσχει κάπου, σε ένα απ' αυτά τα θέματα, ας κάνει ένα τηλεφώνημα στον κ. Γκλαβά, για να μπει σ' αυτή την ομάδα, η οποία κατά βάση θα είναι από ανθρώπους του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και έχετε και την ελευθερία να πάρετε από ανθρώπους της εκπαίδευσης, όπως το κρίνετε σκόπιμο. Πολλά απ' αυτά είναι ήδη δουλεμένα και γνωστά, αλλά θα κάνετε τη συστηματοποίηση που ξεκινήσατε να κάνετε και με τα άλλα θέματα. Κυρίες και κύριοι, νομίζω ότι δεν υπάρχει κάτι άλλο.

Χ. ΓΟΥΛΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, το μόνο που ήθελα να πω είναι ότι έχω την έρευνα που διενήργησε το Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής της ΓΣΕΕ, την καταθέτω σ' εσάς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Μπορούμε να την μοιράσουμε; Φαντάζομαι ότι θα είναι ανηρημένη. Αν είναι ανηρημένη θα μπορούμε να την βρούμε. Να ευχηθούμε Καλό Πάσχα όλοι σε όλους, υγεία και να είναι γόνιμη η δουλειά μας εδώ.

Η συνεδρίαση λήγει στις 2.00 το μεσημέρι της Πέμπτης 9 Απριλίου 2009.

Η αρμόδια
υπάλληλος του ΕΣΥΠ

Ο Πρόεδρος του ΣΠΔΕ

Αγγελική Σουφλή

Καθηγητής Γεώργιος Μπαμπινιώτης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Εισήγηση της Ομάδας Εργασίας του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΓΚΛΑΒΑΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2009

**Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ
ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ Ο ΤΡΟΠΟΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ
ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

ΛΟΥΚΕΡΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ: Μόνιμος Πάρεδρος Π.Ι.

ΝΑΣΤΟΥΛΗΣ ΚΩΣΤΑΣ: Φιλολόγος, αποσπασμένος στο Π.Ι.

ΣΥΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΑ: Αγγλικής Φιλολογίας, αποσπασμένη στο Π.Ι.

ΚΑΨΑΛΗΣ ΘΑΝΟΣ: Βιολόγος, αποσπασμένος στο Π.Ι.

ΔΑΛΑΒΙΚΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, Εκπαιδευτικός Α/θμιας Εκπ/σης, αποσπασμένος στο Π.Ι.

ΓΑΒΡΑΣ ΚΩΣΤΑΣ: Μαθηματικός, αποσπασμένος στο Κ.Ε.Ε.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ: Θεολόγος, αποσπασμένος στο Κ.Ε.Ε.

ΤΑΚΗ ΕΙΡΗΝΗ: Γαλλικής Φιλολογίας, αποσπασμένη στη 2^η Δ/ση Β/θμιας
Εκπ/σης Αθήνας

ΜΠΙΣΤΑ ΠΟΛΥΞΕΝΗ: Φιλολόγος, Διευθύντρια 1^{ου} Λυκείου Παπάγου

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ Ο ΤΡΟΠΟΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ι. Ισχύον σύστημα αξιολόγησης της επίδοσης των μαθητών Λυκείου και τρόπος πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Η αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών στο Γενικό Λύκειο (ΓΕΛ) θεωρείται αναπόσπαστο μέρος της διδακτικής διαδικασίας και έχει ως στόχο να προσδιορίσει τον βαθμό επίτευξης των διδακτικών στόχων των μαθημάτων και του προγράμματος σπουδών. Καταβάλλεται προσπάθεια εφαρμογής ποικίλων μορφών και τεχνικών αξιολόγησης, ώστε να επιτυγχάνεται έγκυρη, αξιόπιστη, αντικειμενική και αδιάβλητη αποτίμηση των γνώσεων, της κριτικής ικανότητας και των δεξιοτήτων των μαθητών, με τελικό σκοπό την αυτογνωσία τους, την πλήρη πληροφόρηση των ίδιων και των κηδεμόνων τους για την πορεία της μάθησής τους, την εξαγωγή συμπερασμάτων από τον εκπαιδευτικό για τα αποτελέσματα του έργου του και την ανατροφοδότηση της διδακτικής πράξης.

Η αξιολόγηση όμως συνδέεται άμεσα με το σύστημα πρόσβασης των αποφοίτων του Λυκείου στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, η οποία ισχύει εδώ και σαράντα πέντε περίπου χρόνια και γίνεται με το σύστημα των **Πανελλαδικών εξετάσεων - διαγωνισμών**. Μέσω αυτών ένας προκαθορισμένος από το ΥΠΕΠΘ αριθμός μαθητών («*numerus clausus*»), ανάλογα με τη βαθμολογία -η οποία καθορίζεται με τον ισχύοντα κάθε φορά τρόπο εισαγωγής- επιτυγχάνει σ' αυτές και εγγράφεται σε κάποια σχολή.

Σύμφωνα με τον Ν.2525/97 οι μαθητές στην Α' Λυκείου διδάσκονται μαθήματα Γενικής Παιδείας και Επιλογής. Στη Β' και Γ' τάξη τα μαθήματα διακρίνονται σε Γενικής Παιδείας, Επιλογής και Κατεύθυνσης. Από το σχολ. έτος 1998- 1999 λειτουργούν στη Β' τάξη και από το 1999-2000 στη Γ' τάξη τρεις κατευθύνσεις: Θεωρητική, Θετική, Τεχνολογική. Τα μαθήματα και στις τρεις τάξεις εξετάζονται γραπτώς (εκτός από την Αισθητική Αγωγή, τον ΣΕΠ, τη Φυσική Αγωγή και τους Υπολογιστές- Πολυμέσα).

Από το σχολ. έτος 1998-1999 έως και το 2003-2004 οι μαθητές της Β' Λυκείου εξετάζονταν γραπτώς σε εθνικό επίπεδο. Με το Ν. 3255/2004, από το σχολ. έτος 2005-2006 σε εθνικό επίπεδο εξετάζονται γραπτώς μόνο οι μαθητές της Γ' Λυκείου σε έξι (6) μαθήματα Κατεύθυνσης και Γενικής Παιδείας, ενώ οι μαθητές της Β' Λυκείου εξετάζονται σε επίπεδο σχολικής μονάδας, όπως και της Α' Λυκείου. Όλα τα μαθήματα της Γ' Λυκείου, τα οποία εξετάζονται γραπτώς είτε σε επίπεδο σχολικής μονάδας είτε σε εθνικό επίπεδο, είναι ισοδύναμα και μετέχουν ισότιμα στη διαμόρφωση του Γενικού Μέσου Όρου του «Απολυτηρίου». Ωστόσο, για την πρόσβαση στην Ανώτατη Εκπαίδευση λαμβάνονται υπ' όψη μόνο τα μαθήματα που εξετάζονται γραπτώς σε εθνικό επίπεδο. Για τον λόγο αυτό, στους

αποφοίτους του Γενικού Λυκείου, εκτός από το «Απολυτήριο», χορηγείται και σχετική «Βεβαίωση» η οποία παρέχει τη δυνατότητα πρόσβασης του υποψηφίου στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (Ευρυδίκη, 2006/07)¹. Στη Βεβαίωση αυτή αναγράφεται ο Γενικός Βαθμός Πρόσβασης ο οποίος διαμορφώνεται από την επίδοση των μαθητών σε έξι (6) μαθήματα Γενικής Παιδείας και Κατευθύνσεων. Τα μαθήματα αυτά εξετάζονται γραπτώς σε εθνικό επίπεδο. (Ο τελικός μέσος όρος για καθένα από τα μαθήματα αυτά διαμορφώνεται από την προφορική βαθμολογία κατά 30% και τη γραπτή κατά 70%)².

Βασικά χαρακτηριστικά του ισχύοντος μέχρι σήμερα συστήματος, με τους περιορισμούς του Ν. 3404/2005, είναι: α) η δημιουργία πέντε επισημονικών πεδίων στα οποία αναλογούν και οι τρεις κατευθύνσεις β) οι συντελεστές αυξημένης βαρύτητας που αντιστοιχούν σε δύο μαθήματα κατεύθυνσης (1,3 για το 1^ο μάθημα και 0,7 για το 2^ο) γ) η εκατοντάβαθμη κλίμακα βαθμολόγησης (0-100), δ) τα ειδικά μαθήματα και ε) η επιλογή των Σχολών ή Τμημάτων ΑΕΙ ή ΤΕΙ, μετά την έκδοση των τελικών βαθμών των έξι μαθημάτων.

Οι κάτοχοι της «Βεβαίωσης» μπορούν να δηλώνουν κατά σειρά προτεραιότητας τις προτιμήσεις τους για Σχολές και Τμήματα των ΑΕΙ ή ΤΕΙ που επιθυμούν να εισαχθούν και τα οποία μπορεί να ανήκουν σε δύο, κατ' ανώτατο όριο, «επισημονικά πεδία». Προϋπόθεση συμμετοχής των υποψηφίων στη διαδικασία επιλογής για την εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση ορίζεται η επίτευξη από τους υποψήφιους Γενικού Βαθμού Πρόσβασης τουλάχιστον ίσου με το μισό του μέγιστου δυνατού αριθμού μορίων για κάθε Σχολή ή Τμήμα (**βάση του 10**) (ΦΕΚ. 391/30-3-2006). Η επιτυχία των υποψηφίων και η εισαγωγή τους σε μία Σχολή ή ένα Τμήμα είναι αποτέλεσμα συνδυασμού: α) της βαθμολογίας που συγκέντρωσαν β) της σειράς προτίμησης με την οποία δήλωσαν τα διάφορα Τμήματα και γ) του αριθμού των διαθέσιμων θέσεων σε κάθε Σχολή ή Τμήμα.

Για την εισαγωγή σε ορισμένες Σχολές και Τμήματα, των οποίων το γνωστικό αντικείμενο προϋποθέτει εξειδικευμένες γνώσεις ή δεξιότητες, απαιτούνται είτε ειδικές εισαγωγικές εξετάσεις σε ένα ή περισσότερα ειδικά μαθήματα (π.χ. σχέδιο, ξένες γλώσσες) είτε προκαταρκτικές (υγειονομικές, αθλητικές, ψυχοτεχνικές) εξετάσεις (Στρατιωτικές Σχολές) είτε αθλητικές δοκιμασίες (Τμήματα Φυσικής Αγωγής). Από το έτος 2008-09

¹ Ευρυδίκη (2006/07). Ειδική έκθεση: Η δομή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη. Οι εθνικές εξελίξεις στο πλαίσιο της Διαδικασίας της Μπολόνιας. Αντλήθηκε από <http://www.eurydice.org>

² Οι Νόμοι, τα Π.Δ. και οι Υ.Α. που ρυθμίζουν την εισαγωγή των αποφοίτων του Γενικού Λυκείου και των αποφοίτων Λυκείου ή άλλο σχολείου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης διαφορετικού από αυτό του Ενιαίου Λυκείου στην Ανώτατη Εκπαίδευση είναι οι εξής: Ν. 2525/1997, Ν. 2909/2001, Ν. 3027/2002, Ν. 2986/2002, Ν. 3149/2003, Ν. 3255/2004, Ν. 3404/2005, Ν. 3475/2006, Ν. 1351/1983 (αριθμός εισακτέων), Π.Δ. 60/2006 (ΦΕΚ 65/30-3-2006), Υ.Α. Φ253/28934/Β6 (ΦΕΚ 391/30-3-2006) και Φ253/120789/Β6 (ΦΕΚ 1581/16-11-2005)

δικαίωμα συμμετοχής για πρόσβαση στην Ανώτατη Εκπαίδευση έχουν και οι απόφοιτοι των ΕΠΑ.Λ. (Ν. 3748/19 02 09, ΦΕΚ. Α'. 29/19-02-09).

II. Κριτική και απόψεις για το ισχύον σύστημα αξιολόγησης και του τρόπου πρόσβασης των μαθητών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Το ισχύον εξεταστικό σύστημα, αν και από όλους τους επιστημονικούς και θεσμικούς φορείς, τα κοινοβουλευτικά κόμματα, τους ερευνητές της εκπαίδευσης, τους απλούς πολίτες, τους γονείς αλλά και τους άμεσα ενδιαφερόμενους μαθητές είναι καθολικά αποδεκτό ως «**αμερόληπτο και αδιάβλητο**»³, εντούτοις έχουν διατυπωθεί επικρίσεις σε σχέση με επιμέρους παραμέτρους που έχουν σχέση με τη λειτουργία του συστήματος αξιολόγησης και πρόσβασης των μαθητών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Η ασκούμενη κριτική συνίσταται, κατά κοινή ομολογία, στην **αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών στον χώρο του Λυκείου**, η οποία εκλαμβάνεται ως μια **διαδικασία ποσοτικής, κυρίως, αποτίμησης της γνώσης των μαθητών**, διαπιστωτικού χαρακτήρα, ενώ, ταυτόχρονα, συνιστά **κριτήριο αξιολόγησής τους για την πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση**.

Συγκεκριμένα, η μορφή που έχει προσλάβει η αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών σήμερα οδηγεί σε ένα **σταδιακό περιορισμό του παιδαγωγικού χαρακτήρα του Λυκείου**. Περιορίζεται ως επί το πλείστον στην αποτίμηση του βαθμού **απομνημόνευσης έτοιμων γνώσεων** αποσπασματικού χαρακτήρα. **Ο βαθμός - κριτήριο της επίδοσης του μαθητή δεν συνυπολογίζει ποιοτικές παραμέτρους της αξιολογικής διαδικασίας, όπως την καλλιέργεια της κριτικής και της δημιουργικής σκέψης των μαθητών, την ενίσχυση των ψυχοκινητικών δεξιοτήτων τους μέσα από βιωματικές εμπειρίες μάθησης και τον βαθμό ευαισθητοποίησής τους σχετικά με καίρια ζητήματα που αναφέρονται στη διασφάλιση της ποιότητας της ζωής και στην προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης**. Αυτές οι διαπιστώσεις αποτελούν τη συνιστώσα των απόψεων και κρίσεων εκπροσώπων επιστημονικών και εκπαιδευτικών φορέων, όπως διατυπώθηκαν σε έρευνα που διενεργήθηκε από το Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής πολιτικής της ΓΣΕΕ, το κλαδικό Ινστιτούτο Εκπαίδευσης της ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΟΙΕΛΕ⁴.

Επιπλέον, η ασκηθείσα κριτική έχει σχέση και με τον **χαρακτήρα και τη λειτουργία του εξεταστικού συστήματος**. Κατ' αρχάς, διατυπώθηκε η άποψη ότι το Λύκειο **αποστασιοποιήθηκε από τον μορφωτικό σκοπό** που πρέπει να υπηρετεί και **μετατράπηκε σε ένα χώρο**

³ ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, Κλαδικό Ινστιτούτο Εκπαίδευσης ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΟΙΕΛΕ (2004-6). *Το ελληνικό σύστημα πρόσβασης. Απόψεις, κρίσεις και προτάσεις εκπροσώπων ερευνητικών και εκπαιδευτικών φορέων*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, τ.8.

⁴ Ο.π. ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, τ.8

προετοιμασίας των μαθητών για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, με αποκλειστικό στόχο την επιτυχία τους στις εξετάσεις. Γι' αυτό και πρέπει, για να ενισχυθεί ο ρόλος του, να αποδεσμευτεί από τις εξετάσεις. Επίσης, ως σύστημα χαρακτηρίζεται παιδαγωγικά άδικο, γιατί εξουδετερώνει μία σχολική βαθμίδα, αυτή του Λυκείου, και ασκεί πιέσεις προς τις κατώτερες, και **βαθμοθηρικό**, γιατί συντελεί στην **κατάλυση της ποιοτικής αξιολόγησης**, αφού οι βαθμοί ως επί το πλείστον μπορούν να θεωρηθούν πλασματικοί υπό την έννοια ότι αντανακλούν την ικανότητα των μαθητών για απομνημόνευση και αναπαραγωγή της γνώσης/πληροφορίας και όχι το επίπεδο καλλιέργειας της κριτικής σκέψης τους. Τέλος, η όλη δοκιμασία των εξετάσεων είναι **πολυδάπανη** και κατ' επέκταση **δημιουργεί κοινωνικές ανισότητες αλλά και παρενέργειες** σε σχέση με τη μείωση των διδακτικών ωρών, αφού τα σχολεία αναγκάζονται να κλείσουν πιο νωρίς για τη διεξαγωγή των πάσης φύσης εξετάσεων, που είναι μεγάλης χρονικής διάρκειας⁵.

Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο σε έκθεσή του (Απρίλιος 2005) προς το ΥΠΕΠΘ⁶ επεσήμανε ότι η **επιβάρυνση των μαθητών του Λυκείου από τη Β Τάξη**, λόγω της πληθώρας των εξετάσεων, **οδηγεί στην παραπαιδεία και στην κατάργηση της παιδευτικής αυτοτέλειας του Λυκείου**. Παράλληλα η απαξίωση των μαθημάτων Γενικής Παιδείας, που δεν εξυπηρετούν την σκοπιμότητα της επιτυχίας στις εισιτήριες εξετάσεις, έχει μετατρέψει **το Λύκειο σε «Κέντρο Διεκπεραίωσης Εξεταστικών Διαδικασιών»** παρά σε «**Οργανισμό Μάθησης**». Επίσης, ως προς την **Τεχνική Εκπαίδευση** επισημαίνεται ότι η **μη κατοχύρωση επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων** και το γεγονός ότι πολλές ειδικότητες δεν ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες της αγοράς, **την απαξιώνουν κοινωνικά**.

Ακόμη, από τα **Πανεπιστήμια** ασκείται κριτική ότι **δε ζητείται η άποψή τους για τους συντελεστές βαρύτητας συγκεκριμένων μαθημάτων** τα οποία είναι βασικά για τη Τμήματά τους, με αποτέλεσμα πολλοί νέοι φοιτητές να αντιμετωπίζουν πολλές δυσκολίες στην παρακολούθηση των μαθημάτων, αφού εισήχθησαν στα Τμήματα αυτά με βαθμούς που έλαβαν σε άλλα μαθήματα, άσχετα με τα διδασκόμενα στο Τμήμα.

Τέλος, σε **κάθε αλλαγή του συστήματος** πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, **μεταξύ των επιδιωκόμενων στόχων** είναι και η **εξάλειψη της παραπαιδείας**. Όμως τούτο πρακτικά, μέχρι σήμερα, δεν έχει αντιμετωπιστεί αντίθετα, **υπάρχει αύξηση των φροντιστηρίων**.

III. Προτάσεις για τον τρόπο εισαγωγής στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση

⁵ Ο.π. ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, τ.8.

⁶ Έκθεση Π.Ι. προς το ΥΠΕΠΘ για την καθιέρωση δύο κύριων τύπων Λυκείου, Αθήνα 2005.

Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο όλοι σχεδόν οι εκπαιδευτικοί και επιστημονικοί φορείς και τα πολιτικά κόμματα -με μικρές διαφοροποιήσεις- προτείνουν **την καθιέρωση ενός Απολυτηρίου**, το οποίο να αποτυπώνει **την ποιοτική αξιολόγηση των μαθητών** αναφορικά με τις τυπικές και ουσιαστικές γνώσεις και δεξιότητες (ξένες γλώσσες, Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας κ.λπ.), αλλά και να τις πιστοποιεί, διασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο τα εχέγγυα ένταξης των σημερινών μαθητών και αυριανών πολιτών στην αγορά εργασίας.

Ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Σπηλιωτόπουλος στην εναρκτήρια συνεδρίαση του ΣΠΔΕ (9-3-2009), μεταξύ των άλλων ως στόχους για το εξεταστικό σύστημα έθεσε τους παρακάτω άξονες⁷:

- 1) Αναμόρφωση προγραμμάτων σπουδών, σαφή μείωση διδακτέας ύλης, λίγα υποχρεωτικά μαθήματα και περισσότερα επιλογής.
- 2) Εισαγωγή του πολλαπλού σχολικού βιβλίου με την αξιοποίηση των ΤΠΕ.
- 3) Μαζική πρόσβαση των αποφοίτων του Λυκείου στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.
- 4) Ίσες ευκαιρίες πρόσβασης για όλους τους νέους και νέες.
- 5) Αξιόπιστο εξεταστικό σύστημα και εξεταστική αρχή χωρίς αμφισβητήσεις.
- 6) Εμπλοκή των Πανεπιστημίων στην επιλογή των φοιτητών τους.
- 7) Σταδιακός περιορισμός και, τελικά, εξάλειψη της παραπαιδείας.

Μέχρι σήμερα, κατά καιρούς οι διάφοροι φορείς αναφορικά με το **Σύστημα επιλογής των υποψηφίων** στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση προτείνουν τα εξής:

A. Επιστημονικοί φορείς και ενώσεις:

I. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

Το Π.Ι., ως ανώτατο γνωμοδοτικό όργανο του ΥΠΕΠΘ, για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος, έχει κατά καιρούς διατυπώσεις προτάσεις μέσα από τα συλλογικά του όργανα. Συνδιοργάνωσε με το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στον Βόλο (2005) Συνέδριο με θέμα «Σύνδεση Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Εισαγωγικές εξετάσεις στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση». Στις εργασίες του Συνεδρίου, πέραν από τις προτάσεις των προσκεκλημένων ομιλητών, κατατέθηκαν και οι απόψεις της Διατμηματικής Ομάδας Εργασίας, οι οποίες διατυπώθηκαν στην Έκθεση του Π.Ι. προς το ΥΠΕΠΘ⁸. Συνοπτικά οι προτάσεις αυτές είναι:

⁷ Δελτίο Τύπου ΥΠΕΠΘ, 11-3-2009. Αντλήθηκε από www.ypepth.gr

⁸ Ο.π, Έκθεση Π.Ι. προς ΥΠΕΠΘ.

1. Ενίσχυση της παιδευτικής αυτοτέλειας και του μορφωτικού χαρακτήρα του Λυκείου.
2. Αποδέσμευση του Λυκείου από τις εισαγωγικές εξετάσεις στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.
3. Αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης.
4. Δημιουργία τριών γνωστικών κατευθύνσεων:
  - Ανθρωπιστικών Σπουδών
  - Οικονομικών και Κοινωνικών Σπουδών
  - Θετικών και Τεχνολογικών Σπουδών
5. Εξέταση πανελλαδικώς σε έξι μαθήματα (τέσσερα μαθήματα κατεύθυνσης και δύο μαθήματα γενικής παιδείας)
6. Αναδιαμόρφωση των Προγραμμάτων σπουδών του Λυκείου και του εκπαιδευτικού υλικού, λαμβάνοντας υπόψη και τα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα.
7. Διδασκαλία στην Α' και Β' τάξη μόνο μαθημάτων Γενικής Παιδείας.
8. Αύξηση των εβδομαδιαίων διδακτικών ωρών στην Α' και Β' τάξη σε 35, από τις οποίες 31 ώρες για τα υποχρεωτικά μαθήματα Γενικής Παιδείας και 4 ώρες για δύο μαθήματα Επιλογής.
9. Στη Γ' τάξη οι ώρες διδασκαλίας να ανέρχονται σε 31, από τις οποίες 11 ώρες για έξι μαθήματα Γενικής Παιδείας, 18 ώρες για 4 υποχρεωτικά μαθήματα Κατεύθυνσης και 2 ώρες για ένα μάθημα Επιλογής.
10. Επιλογή των θεμάτων των ενδοσχολικά εξεταζόμενων μαθημάτων από τράπεζα θεμάτων.
11. Προσαρμογή, και στις τρεις τάξεις, του προφορικού βαθμού στον γραπτό με μέγιστη απόκλιση 3 μονάδες.
12. Ίση βαρύτητα όλων των μαθημάτων της Α' και Β' τάξης στη διαμόρφωση της βαθμολογίας.
13. Αναθεώρηση του τρόπου προαγωγής και απόλυσης των μαθητών με αντικειμενικότερη διαδικασία.

II. Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας

1. Σχετική ελεύθερη πρόσβαση στα πανεπιστήμια με προϋποθέσεις, όπως συμβαίνει στην Ευρώπη.
2. Διαμόρφωση συστήματος πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση ανάλογου για τα ελληνικά εκπαιδευτικά πράγματα.

III. Ένωση Ελλήνων Φυσικών⁹

1. Δημιουργία ενός τύπου Λυκείου.
2. Μαθήματα γενικής παιδείας μόνο σε Α' και Β' Λυκείου. Κατάργηση κατευθύνσεων στην Β' Λυκείου.
3. Χωρισμός σε τομείς σπουδών στην Γ' τάξη που μπορεί ενδεικτικά να είναι:

---

⁹ Ιστοσελίδα Ένωσης Ελλήνων Φυσικών <http://www.eef.gr/thenevs/view/223>

- Ανθρωπιστικές επιστήμες (Νομική, Φιλοσοφία, Κοινωνιολογία, Ψυχολογία)
  - Επιστήμες Υγείας- Φύσης (Ιατρική, Βιολογία, Φυσική, Χημεία, Γεωλογία, Γεωπονία, Δασολογία)
  - Επιστήμες Δ/νσης και Οικονομίας (Οικονομία, Διοίκηση Επιχειρήσεων, Μαθηματικές)
  - Τεχνολογικές σπουδές (Πολυτεχνικές Σχολές, Πληροφορική, Μαθηματικά)
4. Άμεσες αλλαγές σε Αναλυτικά και Ωρολόγια Προγράμματα, ώστε το Λύκειο να γίνει σχολείο παροχής ουσιαστικής Σύγχρονης γνώσης.
  5. Οι εξετάσεις της Γ' Λυκείου θα γίνονται σε Περιφερειακό επίπεδο από τράπεζα θεμάτων.
  6. Μαθήματα κοινά Πανελλαδικά και ομάδα μαθημάτων και δραστηριοτήτων που ο Σύλλογος διδασκόντων κάθε Λυκείου θα προτείνει από έναν συγκεκριμένο κατάλογο, που θα είναι κοντά στα ενδιαφέροντα των μαθητών, με παράλληλη διεύρυνση του ωραρίου του Λυκείου, γενναία χρηματοδότηση, βελτίωση υποδομών κτλ.
  7. Αναβάθμιση της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης - δημιουργία αναβαθμισμένων Τεχνικών Επαγγελματικών σχολών με σύγχρονες ειδικότητες και κατοχυρωμένα επαγγελματικά δικαιώματα.
  8. Ουσιαστική λειτουργία του ΣΕΠ με βάση την ευρωπαϊκή εμπειρία.
  9. Ελεύθερη πρόσβαση μετά από ένα μεταβατικό στάδιο 5-6 ετών:
    - Ίδρυση φορέα Προετοιμασίας–αξιολόγησης για την πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.
    - Υποχρεωτική φοίτηση στις δομές του νέου φορέα για τους μαθητές που θέλουν να συνεχίσουν στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.
    - Ανάλυση της λειτουργία του νέου φορέα από μονάδες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.
    - Η προέλευση του διδακτικού προσωπικού από μητρώο εκπαιδευτικών (με κριτήρια) από την Δευτεροβάθμια, την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και εργαζομένους στα φροντιστήρια.
    - Η διδασκαλία θα περιλαμβάνει κύκλους σπουδών ίδιους με αυτούς της Γ' Λυκείου.
    - Οι εξετάσεις προόδου θα είναι τριμηνιαίες σε περιφερειακό επίπεδο.
    - Το Διοικητικό προσωπικό θα αποτελείται από υπαλλήλους του ΥΠ.ΕΠ.Θ. ή και άλλων Υπουργείων, αλλά και εκπ/κούς με προϋπηρεσία 30 ετών.
    - Η εισαγωγή στη σχολή επιλογής θα προκύπτει από ένα ποσοστό του Απολυτηρίου και του τελικού βαθμού φοίτησης στον νέο φορέα.

III. Σύνοδος Πρυτάνεων (7-3-09)¹⁰:

1. Διατήρηση του ισχύοντος συστήματος εξετάσεων.
2. Διατήρηση της βαθμολογικής βάσης του «10».
3. Εξέταση σε 4-6 μαθήματα, ανάλογα με το επιστημονικό πεδίο, μετά την αποφοίτηση από το Λύκειο.
4. Επιλογή Τμημάτων από ένα μόνο επιστημονικό πεδίο.
5. Επανοπροσδιορισμός των επιστημονικών πεδίων από Πανεπιστήμια.
6. Καθορισμός εξεταστέων μαθημάτων και ύλης κατά πεδίο.
7. Αποδέσμευση εξεταστέας ύλης από ύλη Γ' Λυκείου.
8. Διεύρυνση ύλης με βασικές γνώσεις από το σύνολο της ύλης του Λυκείου.
9. Καθορισμός εξεταστέας ύλης κάθε πεδίου με συνεργασία Π.Ι. και Πανεπιστημίων.
10. Εισαγωγή φοιτητών αρχικά σε Σχολές και μετά το πρώτο έτος, ανάλογα με την επίδοση, επιλογή Τμήματος.
11. Αύξηση των επιστημονικών πεδίων.

B. ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ

I. ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ¹¹:

1. Καθιέρωση της 12χρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης.
2. Καθιέρωση δύο κύριων τύπων Λυκείου: Γενικού και Επαγγελματικού.
3. Λειτουργία τριών Κατευθύνσεων στη Γ' τάξη Γενικού Λυκείου:
  - Θεωρητικών Σπουδών
  - Φυσικών και Τεχνολογικών Σπουδών
  - Οικονομικών και Κοινωνικών Σπουδών.
4. Πρόγραμμα σπουδών Γενικής Παιδείας στην Α' και Β' τάξη.
5. Εξέταση ενδοσχολικά των μαθημάτων με θέματα από τράπεζα θεμάτων.
6. Κατάργηση των πανελληνίων εξετάσεων στη β' Λυκείου – ενδοσχολική εξέταση.
7. Εξέταση σε εθνικό επίπεδο στη Γ' τάξη 6 μαθημάτων με θέματα που επιλέγονται από Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων από τράπεζα θεμάτων.
8. Παρακολούθηση από τους μαθητές της Γ' τάξης πέραν των έξι (6) πανελληνίως εξεταζόμενων μαθημάτων και τεσσάρων (4) άλλων, το ένα κατ' επιλογήν, που εξετάζονται ενδοσχολικά.
9. Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών Α/βάθμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης.
10. Συγγραφή διδακτικών εγχειριδίων, τουλάχιστον δύο για κάθε γνωστικό αντικείμενο (πολλαπλό βιβλίο).

¹⁰ Σύνοδος Πρυτάνεων Α.Ε.Ι., Καρπενήσι, 6-7/3/2009

¹¹ Ιστοσελίδα Νέας Δημοκρατίας. www.nd.gr

11. Πλήρης αξιοποίηση των νέων δυνατοτήτων που παρέχει η εφαρμογή της τεχνολογίας στην εκπαίδευση (ψηφιακό υλικό κ.ά.).

II. ΠΑΣΟΚ¹²:

- 1) Εθνικό Απολυτήριο μετά από γενικές και αντικειμενικές εξετάσεις σε επιλεγμένο αριθμό μαθημάτων, σε κεντρικό επίπεδο.
- 2) Θέματα από τράπεζα θεμάτων.
- 3) Εισαγωγή σε Σχολή, όχι σε Τμήμα.
- 4) Ορισμός μαθημάτων και συντελεστών βαρύτητας από τα ΑΕΙ/ΤΕΙ.
- 5) Αίτηση μαθητών για εισαγωγή σε όσα τμήματα επιθυμούν.
- 6) Γενίκευση ολοήμερου σχολείου-διεύρυνση ωραρίου Λυκείου.
- 7) Σταδιακή εφαρμογή των προτεινόμενων αλλαγών

III. Κ.Κ.Ε¹³ :

- 1) Απεξάρτηση προγράμματος και λειτουργίας Λυκείου από τη διαδικασία επιλογής.
- 2) Κατάργηση των Κατευθύνσεων.
- 3) Θεσμοθέτηση μορφής μεταλυκειακών εξετάσεων σε 2-3 μαθήματα σχετικά με την επιστήμη επιλογής του υποψηφίου.
- 4) Απεριορίστη δυνατότητα επιλογών σχολών.
- 5) Κατοχύρωση βαθμολογίας.
- 6) Ευθύνη εξετάσεων στο ΥΠΕΠΘ, όχι στα ΑΕΙ/ΤΕΙ.
- 7) 12χρονη υποχρεωτική εκπαίδευση

IV. ΣΥΡΙΖΑ¹⁴:

- 1) Ελεύθερη πρόσβαση στα ΑΕΙ/ΤΕΙ με κατάργηση των εισαγωγικών εξετάσεων.
- 2) Αυτόνομη εκπαιδευτική λειτουργία Λυκείου.
- 3) 14χρονη υποχρεωτική εκπαίδευση.

V. ΛΑΟΣ¹⁵

- 1) Αναθεώρηση προγράμματος σπουδών σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, με βάση τα ισχύοντα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- 2) Βασική εκπαίδευση 12ετούς διάρκειας.
- 3) Αλλαγή του χαρακτήρα και της διεξαγωγής των πανελλήνιων εξετάσεων, με πανελλήνια συγκριτική βαθμολογία που θα οδηγεί σε εθνικό απολυτήριο, για την εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Γ' ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

I. ΟΛΜΕ (Αποφάσεις 13^{ου} Συνεδρίου)¹⁶:

¹² Ιστοσελίδα ΠΑΣΟΚ. <http://tm.pasok.gr/paideia/p=561>

¹³ Εφημερίδα: Ριζοσπάστης, 1-2-2009

¹⁴ Ανακοίνωση τύπου ΣΥΡΙΖΑ-Συνέντευξη τύπου, 9-3-2009

¹⁵ ΛΑΟΣ, Εφημερίδα Αγγελιοφόρος, 8-2-09

¹⁶ Αποφάσεις 13^{ου} Συνεδρίου ΟΛΜΕ. <http://olme-attik.att.sch.gr/confs.php?j=2>

- 1) Ελεύθερη πρόσβαση όλων των μαθητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με βάση το απολυτήριο που θα αποκτάται με ενδοσχολικές εξετάσεις. Σταδιακή κατάργηση του κλειστού αριθμού εισακτέων.
- 2) Πανελλαδικές εξετάσεις σε περιορισμένο αριθμό μαθημάτων με ευθύνη της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για μεταβατικό χρονικό διάστημα.
- 3) Κατάργηση του μέτρου της βαθμολογικής βάσης του 10 ως ελάχιστου προαπαιτούμενου για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- 4) 12χρονη υποχρεωτική εκπαίδευση με προοπτική το ενιαίο 12χρονο σχολείο.
- 5) Καθιέρωση του δικαιώματος και της δυνατότητας «οριζόντιας κινητικότητας για όλους τους μαθητές.
- 6) Δημιουργία Μεταλυκειακού Έτους Ειδίκευσης, λειτουργικά συνδεδεμένο με τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, που θα αξιοποιεί την υποδομή και το εκπαιδευτικό προσωπικό των ΕΠΑΛ.
- 7) Παροχή πιστοποιητικού γλωσσομάθειας επιπέδου Α και χρήσης ηλεκτρονικού υπολογιστή από το δημόσιο σχολείο μέσα από δημόσιες εξετάσεις.

II. Δ.Ο.Ε¹⁷.

- 1) Ενιαίος εκπαιδευτικός σχεδιασμός από Νηπιαγωγείο έως το Πανεπιστήμιο.
- 2) Αποσύνδεση Λυκείου από το σύστημα πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.
- 3) Αναμόρφωση αναλυτικών προγραμμάτων και βιβλίων.

III. ΟΙΕΛΕ¹⁸

- 1) Αναμόρφωση αναλυτικών προγραμμάτων.
- 2) Ενιαίος σχεδιασμός Προγραμμάτων σπουδών ανά βαθμίδα.
- 3) Αποδέσμευση Λυκείου από το σύστημα πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση
- 4) Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

IV. ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ¹⁹

1. Ενίσχυση του μορφωτικού χαρακτήρα του Λυκείου.
2. Συνολική αναβάθμιση του επιπέδου σπουδών στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση (Α/θμια, Β/θμια, Ειδική και Τεχνική) και εκπαιδευτικός σχεδιασμός με συνοχή για όλες τις βαθμίδες.

---

¹⁷ Τοποθέτηση στο Συμβούλιο Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, 11-3-2009. Αντλήθηκε από: http://www.doe.gr/index.php?categoryid=18&p2_articleid=3288

¹⁸ Ημερίδα ΟΙΕΛΕ: «Αποτύπωση απόψεων των ιδιωτικών εκπαιδευτικών για το σύστημα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση », 2-3-2009.

¹⁹ Δελτίο τύπου ΓΣΕΕ/6-4-2009

3. Μείωση της παραπαιδείας και λήψη αντισταθμιστικών μέτρων εκπαίδευσης με στόχο την άμβλυνση των κοινωνικο-οικονομικών ανισοτήτων των υποψηφίων.
4. Αξιοκρατικό τρόπο πρόσβασης ανάλογα με τις κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες και την γεωγραφική διασπορά.
5. Ποιοτική και ουσιαστική αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης.
6. Διασφάλιση των αποφοίτων του Λυκείου που δεν έχουν πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση με ένα αξιόπιστο Απολυτήριο Λυκείου που διασφαλίζει την πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας.
7. Μείωση της σχολικής διαρροής στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση.

Δ. ΑΛΛΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εκτός όμως από τις ανωτέρω θέσεις-προτάσεις, έχουν διατυπωθεί προτάσεις και σε εκπαιδευτικά συνέδρια από διάφορους εισηγητές. Αλλά και ερευνητές της εκπαίδευσης, μέλη Δ.Ε.Π. και απλοί πολίτες έχουν διατυπώσει κατά καιρούς απόψεις σχετικές με τον τρόπο πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση είτε στα έντυπα (εφημερίδες, επιστημονικά περιοδικά) είτε στα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης (διαδίκτυο). Κεντρικός άξονας των προτάσεων αυτών είναι η **κατάργηση των εξετάσεων με τη μορφή που διεξάγονται σήμερα και η αποδέσμευση του Λυκείου από τη διαδικασία πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση**, προκειμένου τούτο να αποκτήσει τον **μορφωτικό του χαρακτήρα και την παιδευτική του αυτοτέλεια**.

Συγκεκριμένα, προτείνεται²⁰ να γίνονται **εξετάσεις σε περιφερειακό επίπεδο στη Β' και στη Γ' τάξη** σε κάποια μαθήματα με **θέματα κλιμακούμενης δυσκολίας** (λ.χ. σε τρεις κατηγορίες δυσκολίας Α, Β, Γ) τα οποία θα λαμβάνονται από **κεντρική τράπεζα θεμάτων που θα λειτουργεί στο πλαίσιο ενός Ενιαίου φορέα εξετάσεων, ο οποίος θα οργανωθεί σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα**. Εναλλακτικά μπορεί να εξετάζεται η **Α' και η Β' τάξη σε περιφερειακό επίπεδο και η Γ' τάξη σε κεντρικό επίπεδο με θέματα, όπως προηγουμένως, από τράπεζα θεμάτων**. Επίσης, προκειμένου να περιοριστεί ο αριθμός των εξεταζόμενων σε εθνικό επίπεδο μαθημάτων μπορεί να γίνουν **ομάδες ομοειδών μαθημάτων** (π.χ. Αρχαία - Νέα Ελληνικά, Φυσική-Χημεία-Βιολογία κτλ.) τα οποία θα εξετάζονται (ενδοσχολικά ή περιφερειακά) **και με ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής**.

Για τον βαθμό πρόσβασης θα συνυπολογίζεται, πέραν από τη βαθμολογία των μαθημάτων που θα εξετάζονται **σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο, και η βαθμολογία των μαθημάτων, για τις τρεις**

²⁰ Συνέδριο Π.Ι. και Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (Βόλος, 2005) με θέμα: Σύνδεση Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

τάξεις, που θα εξετάζονται ενδοσχολικά. Ο προσδιορισμός της βαθμολογίας των μαθημάτων αυτών μπορεί να γίνει με ένα **αλγοριθμικό τύπο**, ώστε να μην απέχει πολύ από τον μέσο όρο της βαθμολογίας των μαθημάτων που θα εξετάζονται γραπτώς σε **εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο.**

Ακόμη προτείνεται και η λειτουργία **προπαρασκευαστικού έτους εντός του Λυκείου** με μαθήματα κατά τις απογευματινές ώρες ή **εντός της πανεπιστημιακής σχολής προτίμησης** του κάθε μαθητή, η οποία και θα επιλέγει, τελικώς, τους ικανούς να συνεχίσουν τις σπουδές τους.

Υπάρχουν όμως και τα **ευρωπαϊκά δεδομένα.** Σύμφωνα μ' αυτά σε αρκετά εκπαιδευτικά συστήματα ευρωπαϊκών χωρών η απόκτηση Απολυτηρίου και η πιστοποίηση δεξιοτήτων σε ορισμένες χώρες βασίζονται σε **προφορικές ή/και γραπτές εξετάσεις** που διενεργούνται εντός της σχολικής μονάδας ή από εξωτερικό φορέα ή σε συνδυασμό εξωτερικού φορέα και αξιολόγησης που διενεργείται εντός της σχολικής μονάδας σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο. Επίσης, σε αρκετές περιπτώσεις η ολιστική αξιολόγηση γνώσεων και δεξιοτήτων που θεωρούνται προαπαιτούμενες για την απόκτηση του Απολυτηρίου προκύπτει **από συνδυασμό της γραπτής ή/και προφορικής εξέτασης με την αξιολόγηση συνθετικής εργασίας**, που υλοποιείται κατά τη διάρκεια των σπουδών των μαθητών στο Λύκειο.

Ειδικότερα, σε αρκετά εκπαιδευτικά συστήματα ευρωπαϊκών χωρών το Απολυτήριο αποκτάται με **βάση τα αποτελέσματα που λαμβάνουν οι μαθητές στην τελική εξέταση ή από την εργασία τους κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στο Λύκειο.** Σε άλλες περιπτώσεις (Τσεχία, Εσθονία, Ουγγαρία, Φιλανδία κλπ.) αποκτώνται δυο απολυτήρια/πιστοποιητικά στο τέλος της φοίτησής τους στο Λύκειο. Το πρώτο στηρίζεται αποκλειστικά στους βαθμούς για την εργασία του μαθητή κατά τη διάρκεια του τελευταίου σχολικού έτους, ενώ το δεύτερο αποκτάται βάσει μιας τελικής εξέτασης. **Η τελική εξέταση ως επί το πλείστον χωρίζεται σε δυο μέρη, στο γραπτό μέρος που οργανώνεται συχνά από εξωτερικό φορέα ή εντός της σχολικής μονάδας και στο προφορικό μέρος που διενεργείται κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους σπουδών.** Χαρακτηριστικό παράδειγμα εναλλακτικού τρόπου αξιολόγησης των μαθητών σε σχέση με την απόκτηση Απολυτηρίου είναι οι περιπτώσεις της Δανίας, της Γερμανίας και της Νορβηγίας, όπου, εκτός του βαθμού της τελικής εξέτασης, αποτυπώνεται και το αποτέλεσμα της συνθετικής εργασίας που εκπονεί ο μαθητής κατά τη διάρκεια των σπουδών του.

Όσον αφορά τον τρόπο πρόσβασης των μαθητών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση που ισχύει στις ευρωπαϊκές χώρες, παρατίθεται η μελέτη του Συμβούλου του Π.Ι. κ. Χρίστου Δούκα με θέμα: «Επισκόπηση των τάσεων

ως προς τους τρόπους πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στον Ευρωπαϊκό χώρο».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Μελέτη του κ. Χ. Δούκα, Συμβούλου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Χρίστος Δούκας
Σύμβουλος του Π.Ι.

**ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΤΑΣΕΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΤΡΟΠΟΥΣ
ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΩΡΟ**

(Γαλλία, Γερμανία, Δανία,
Μεγάλη Βρετανία, Ισπανία, Ιταλία,
Ολλανδία, Πορτογαλία, Φινλανδία)

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ						
	<u>Θέματα προς εξέταση</u>					
Κράτος	<u>Εξάρτηση Απόλυσης από Γενικό Λύκειο-Εισαγωγής σε ΑΕΙ</u>	<u>Είδος εξεταζόμενων μαθημάτων Κεντρικών Εξετάσεων (Γενικό Λύκειο)</u>	<u>Ύλη εξεταζόμενων μαθημάτων (Γενικό Λύκειο)</u>	<u>Δυνατότητα πρόσβασης σε ΑΕΙ από Επαγγελματικά Λύκεια</u>	<u>Αυτονομία σε Τμήματα ΑΕΙ ως προς επιλογή υποψηφίων.</u>	<u>Υποχρεωτικότητα στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση</u>
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	Για Απόλυση υπολογίζεται η σχολική επίδοση των 3 τάξεων του Λυκείου. Για Εισαγωγή σε ΑΕΙ συνυπολογίζονται οι εθνικές εξετάσεις στο τέλος της Γ Λυκείου συν ο βαθμός του Απολυτηρίου και ίσως κάποια τεστ εισαγωγής του εκάστοτε Τμήματος. (1)	Φιλανδικά, Σουηδικά, Ξένη Γλώσσα και επιλογή μεταξύ Μαθηματικών ή Γενικών Σπουδών, συν 1 ή 2 προαιρετικά μαθήματα (4-6 μαθήματα). (2)	Δεν υπάρχει προκαθορισμένη ύλη για κάθε τάξη, άρα η εξεταστέα ύλη μπορεί να είχε διδαχθεί σε οποιαδήποτε τάξη.	Δυνατή .	Τα κάθε Τμήμα επιλέγει βάσει του βαθμού σε Εθνικές εξετάσεις και βαθμού Απολυτηρίου και ίσως συνέντευξη, ή εισαγωγικά τεστ που το τμήμα καθορίζει. (5)	Μέχρι τα 16. Αν ο μαθητής δε θέλει να φοιτήσει σε κάποιο Λύκειο, του δίνεται η δυνατότητα να συνεχίσει για 1 επιπλέον έτος την υποχρεωτική εκπαίδευση. Στόχος να φοιτούν όλοι μέχρι τα 19.
ΔΑΝΙΑ	Για εισαγωγή υπολογίζεται ο βαθμός του Απολυτηρίου, ο οποίος προκύπτει από μέσο όρο της επίδοσης σε 30 μαθήματα των τριών τάξεων του Λυκείου. Για τα εθνικώς εξεταζόμενα μαθήματα συνυπολογίζεται και ο βαθμός στις εθνικές εξετάσεις. (Gymnasium)	10 μαθήματα , που καθορίζονται με τυχαίο τρόπο από το Υπουργείο κάθε χρόνο. (Gymnasium) (2)	Τα 4-5 μαθήματα καλύπτουν ύλη της Γ Λυκείου . Τα υπόλοιπα είτε καλύπτουν την ύλη των 3 ετών, είτε αν εξετάστηκαν σε προηγούμενη τάξη την ύλη της τάξης αυτής	Δυνατή σε σχετικό Τμήμα, χωρίς εθνικές εξετάσεις, με Απολυτήριο Επαγγελματικού Λυκείου, με κάποια συμπληρωματική εκπαίδευση και ίσως με εργασιακή εμπειρία και εισαγωγικά τεστ.	Τμήματα επιλέγουν αυτόνομα (πέρα από βαθμό Απολυτηρίου) με βάση εργασιακή εμπειρία, εισαγωγικά τεστ Τμήματος κλπ. (5)	Μέχρι τα 16. Αν ο μαθητής δε θέλει να φοιτήσει σε κάποιο Λύκειο, του δίνεται η δυνατότητα να συνεχίσει για 1 επιπλέον έτος την υποχρεωτική εκπαίδευση.
ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ	Δεν υπάρχει θεσμός Λυκείου, αλλά κολέγια που προετοιμάζουν τον υποψήφιο στα GCE A Levels. (3)	2 ή 3 αντικείμενα, ανάλογα με την ειδικότητα που θέλουν να ακολουθήσουν.	Ύλη που διδάσκεται σε Β και Γ Λυκείου.	Δυνατή σε σχετικό Τμήμα, αν διαθέτουν κατάλληλο Επαγγελματικό τίτλο. (7)	Το κάθε Τμήμα αποφασίζει αυτόνομα αριθμό εισακτέων, και εξετάζει την εισαγωγή του κάθε μαθητή ξεχωριστά, ανάλογα με βαθμούς, συστατική επιστολή, εργασιακή εμπειρία και συνέντευξη.	Μέχρι τα 16. Στόχος της κυβέρνησης η παρακολούθηση κάποιας μορφής εκπαίδευσης από όλους μέχρι τα 19 και η απόκτηση 2 A level από το 60% των νέων μέχρι 21 ετών.
ΓΑΛΛΙΑ	Ο βαθμός του Απολυτηρίου Baccalaureat μετρά για εισαγωγή σε ΑΕΙ.	Φιλοσοφία, Ιστορία-Γεωγραφία, Ξένη Γλώσσα (κορμός) +3 μαθήματα κατεύθυνσης +3-4 μαθήματα επιλογής=(9-10 μαθήματα) (2)	Ύλη Γ Λυκείου μόνο.	Δυνατή , αν κάνουν 4-ετή φοίτηση σε Επαγγελματικό Λύκειο και πάρουν το Επαγγελματικό Baccalaureat μετά από Εθνικές εξετάσεις.	Το Τμήμα επιλέγει τους υποψηφίους με το βαθμό του Baccalaureat και σύμφωνα με γεωγραφικά κριτήρια (τόπο διαμονής). Μόνο πολύ απαιτητικές Σχολές (Grandes Ecoles) ζητούν επιπλέον εισαγωγικές εξετάσεις μετά από προετοιμασία. (5)	Μέχρι τα 16. Στόχος της κυβέρνησης το 100% των μαθητών να κατέχει τίτλο τουλάχιστον 2ετούς φοίτησης και το 80% κάποιο τύπο Baccalaureat.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ	Ο βαθμός Απολυτηρίου υπολογίζεται από τελικές εξετάσεις σε επίπεδο κρατιδίου και τη σχολική επίδοση στις δύομισι τελευταίες τάξεις και μετρά αποκλειστικά για την πρόσβαση σε ΑΕΙ.	4-5 , που αντιπροσωπεύουν και τα 3 επιστημονικά πεδία 1)φιλολογικό, 2)φυσικο-μαθηματικό, 3)κοινωνικο-οικονομικό.Τα 2 μαθήματα είναι ειδικού βάρους.	Ύλη Γ Λυκείου μόνο	Δυνατή για Αποφοίτους Τεχνικών Λυκείων σε αντίστοιχο Τμήμα, και εν μέρει υπό όρους (δοκιμαστική παρακολούθηση, εισαγωγικές εξετάσεις κλπ.)	Η εισαγωγή γίνεται βάσει βαθμού Απολυτηρίου και για σχολές μεγάλης ζήτησης μοριοδοτείται ο χρόνος αναμονής. (5)	Τυπικά μέχρι τα 16 , όμως το κράτος προσφέρει στους μαθητές τη δυνατότητα να συνεχίζουν την κατάρτιση μέχρι τα 18 είτε μέσω part-time επαγγελματικής εκπαίδευσης, είτε με άλλους τρόπους.
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	Ο βαθμός του Απολυτηρίου του Γενικού Λυκείου προκύπτει από τελικές εθνικές εξετάσεις και ενδο-σχολικά τεστ και χρησιμοποιείται για την πρόσβαση σε ΑΕΙ.	10-12 , μαθήματα κορμού, κατεύθυνσης και επιλογής. (2)	Ύλη Γ Λυκείου	Αδύνατη για αποφοίτους Επαγγελματικών Λυκείων. Αδύνατη για αποφοίτους Εναλλακτικών Λυκείων, καθ' ότι η φοίτησή τους διαρκεί 2 έτη.	Η επιλογή γίνεται κεντρικά ανάλογα με βαθμό Απολυτηρίου και κατεύθυνση, μαθήματα επιλογής. Πρόσφατα χορηγήθηκε μερική αυτονομία στα ΑΕΙ για επιλογή σε μικρό αριθμό υποψηφίων	Μέχρι τα 17 full-time ή μέχρι τα 16 full-time και 16-18 part-time.
Κράτος	<u>Εξάρτηση Απόλυσης από Γενικό Λύκειο-Εισαγωγής σε ΑΕΙ</u>	<u>Είδος εξεταζόμενων μαθημάτων Κεντρικών Εξετάσεων (Γενικό Λύκειο)</u>	<u>Ύλη εξεταζόμενων μαθημάτων (Γενικό Λύκειο)</u>	<u>Δυνατότητα πρόσβασης σε ΑΕΙ από Επαγγελματικά Λύκεια</u>	<u>Αυτονομία σε Τμήματα ΑΕΙ ως προς επιλογή υποψηφίων.</u>	<u>Υποχρεωτικότητα Στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση</u>
ΙΤΑΛΙΑ	Το Απολυτήριο του Λυκείου αποκτάται μετά από Εθνικές εξετάσεις, όμως για την εισαγωγή τα ΑΕΙ θέτουν επιπλέον και δικά τους εισαγωγικά τεστ.	2 μαθήματα (Γλώσσα και μάθημα ειδικότητας), που εξετάζονται σε Εθνικό επίπεδο. Τα υπόλοιπα 8 μαθήματα εξετάζονται από Επιτροπή ενδο-σχολικών και εξωσχολικών παραγόντων σε γραπτό τεστ γενικών δεξιοτήτων και προφορικό τεστ.	Ύλη Γ Λυκείου σε Εθνικώς εξεταζόμενα, όμως στο βαθμό του Απολυτηρίου, το 20% προκύπτει από την ενδο-σχολική επίδοση κατά τα 3 χρόνια του Λυκείου	Δυνατή για αποφοίτους Επαγγελματικών Λυκείων, αν έχουν περάσει επιτυχώς τις εθνικές εξετάσεις συν 1 έτος προπαρασκευαστικών μαθημάτων.	Τα εισαγωγικά τεστ ετοιμάζονται από τα αντίστοιχα Τμήματα . (5)	Μέχρι τα 15 full-time. Η κυβέρνηση προσφέρει την δυνατότητα παρακολούθησης δραστηριοτήτων κατάρτισης μέχρι τα 18. Επιδιώκεται η υποχρεωτικότητα να εκταθεί μέχρι τα 18, μέσω γενικών, επαγγελματικών Λυκείων ή προγραμμάτων apprentice.
ΙΣΠΑΝΙΑ	Στο Απολυτήριο Λυκείου (Bachillerato) ο βαθμός προκύπτει από σχολικές εξετάσεις στη Β και Γ Λυκείου και μετρά κατά 60% για την είσοδο σε ΑΕΙ. Το υπόλοιπο 40% προκύπτει από τις εισαγωγικές εξετάσεις που διενεργούν τα Τμήματα των ΑΕΙ. (1)	Στις εισαγωγικές εξετάσεις δίνουν τα υποχρεωτικά μαθήματα (4 μαζί) και 3 μαθήματα της ειδικότητας= 7 μαθήματα σύνολο .(2)	Ύλη Γ Λυκείου μόνο για εισαγωγικές εξετάσεις, ενώ η ενδοσχολική επίδοση σε Β και Γ Λυκείου μετρείται για το Bachillerato.	Δυνατή για αποφοίτους Επαγγελματικών Λυκείων, σε Τμήματα σχετικής ειδικότητας, με ποσοστό 15% επί των εισακτέων. (7)	Οι εισαγωγικές εξετάσεις που αφορούν στο κάθε Τμήμα, σχεδιάζονται από την Επιτροπή της κάθε Αυτόνομης Περιφέρειας . Όμως από 2005/6 θα δοθεί αυτονομία στα Πανεπιστήμια για το σχεδιασμό των εισαγωγικών εξετάσεων. (5)	Μέχρι τα 16 . Για τους αποφοίτους της υποχρεωτικής εκπαίδευσης που σταματούν το σχολείο (22%) παρέχονται προγράμματα κοινωνικής «εγγύησης».
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	Ο βαθμός Απολυτηρίου του Γενικού Λυκείου προκύπτει από ενδο-σχολική επίδοση σε όλα τα μαθήματα (2/3 του βαθμού Απολυτηρίου) και Εθνικές εξετάσεις (1/3 του βαθμού Απολυτηρίου), ενώ τα εισαγωγικά τεστ βοηθούν σε παραπέρα επιλογή.	7 μαθήματα Εθνικώς εξεταζόμενα στη Γ Λυκείου (2)	Ύλη Γ Λυκείου για τα Εθνικώς εξεταζόμενα. Ενδοσχολική επίδοση σε αυτά τα μαθήματα υπολογίζεται και από τις 3 τάξεις .	Αδύνατη .	Τα εισαγωγικά τεστ σχεδιάζονται από το κάθε Τμήμα, όμως ο έλεγχός τους, η μοριοδότηση, η επιλογή και απόφαση για εισαγωγή γίνεται από Εθνική Επιτροπή. (5)	Μέχρι τα 15 .

<p>ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ</p>	<p>Όλα τα κράτη χρησιμοποιούν Κεντρικές εξετάσεις για την εισαγωγή σε ΑΕΙ. Όλα τα κράτη έχουν προσμέτρηση του βαθμού Απολυτηρίου σε Εισαγωγή. 7/9 κράτη: συμμετοχή των Κεντρικών Εξετάσεων στο βαθμό Απολυτηρίου (Εξαίρεση Φινλανδία, Ισπανία, όπου το Απολυτήριο προκύπτει μόνο από την ενδοσχολική επίδοση). 2/9 κράτη χρησιμοποιούν τις κεντρικές εξετάσεις μόνο για εισαγωγή και όχι για απόλυση (Φινλανδία, Ισπανία). 7/9 κράτη: συμμετοχή βάσει ποσοστού ενδο-σχολικής επίδοσης στην Εισαγωγή μέσω βαθμού Απολυτηρίου. (Εξ. Γαλλία, Αγγλία, στις οποίες ο βαθμός Απολυτηρίου προκύπτει μόνο από τις κεντρικές εξετάσεις) 6/9 κράτη: θέσπιση εισαγωγικών τεστ σε Τμήματα ΑΕΙ, ως συμπληρωματικό μέτρο για επιλογή υποψηφίων σε σχολές αυξημένης ζήτησης (Πορτογαλία, Δανία, Γαλλία, Φινλανδία, Ιταλία, Ισπανία).</p>	<p>3/9 κράτη εξετάζουν σε Κεντρικό επίπεδο 9-10 μαθήματα (σχεδόν όλα της Γ Λυκείου) (Γαλλία, Ολλανδία, Δανία) 2/9 κράτη (Πορτογαλία, Ισπανία) εξετάζουν 7 μαθήματα. 4/9 κράτη εξετάζουν σε κεντρικό επίπεδο λιγότερα μαθήματα (Φινλανδία 4-6, Ιταλία 4, Γερμανία 4-5, UK 2-3, αν και στις 2 πρώτες ισχύει το γενικό τεστ). Να σημειωθεί ότι αυτά τα κεντρικώς εξεταζόμενα μαθήματα δεν έχουν την ίδια βαρύτητα ως προς την εισαγωγή στα ΑΕΙ στις διάφορες χώρες.</p>	<p>6/9 :Υψηλ των Εθνικώς εξεταζόμενων ανήκει μόνο στη Γ Λυκείου. (Εξαιρέσεις:Φινλανδία, Δανία, Μεγ. Βρετανία). 7/9 κράτη που υπολογίζουν ενδο-σχολική επίδοση για Απολυτήριο, το κάνουν βάσει των 2 ή 3 τάξεων του Λυκείου.</p>	<p>5/9: Δυνατή (Φινλανδία, Ισπανία, Γαλλία, UK, Γερμανία) 2/9: Δυνατή υπό όρους (Δανία, Ιταλία) 2/9: Αδύνατη (Πορτογαλία, Ολλανδία)</p>	<p>4/9 κράτη, Φινλανδία, Δανία, Αγγλία και η Ιταλία αφήνουν αυτονομία στα Τμήματα ΑΕΙ να επιλέξουν τους υποψηφίους τους. 2/9 κράτη δίνουν μερική αυτονομία σε επιλογή υποψηφίων (Ισπανία, Ολλανδία) 3/9 λειτουργούν με βάση κυρίως κεντρικό σύστημα εισαγωγής σε ΑΕΙ (Πορτογαλία, Γαλλία, Γερμανία).</p>	<p>2/9 κράτη έχουν ως όριο υποχρεωτικότητας τα 15 έτη. 7/9 κράτη τα 16 ή άνω. 8/9 κράτη θέτουν ως στόχο την άνοδο ποσοστού αποφοίτησης από τα Λύκεια ή προσφέρουν τη δυνατότητα συμμετοχής σε κάποιο είδος επιπλέον μη τυπικής κατάρτισης εκτός σχολείου. Μόνο η Πορτογαλία δεν προβλέπει για συνέχιση της φοίτησης.</p>
----------------------------	--	---	--	--	--	---

Επισημάνσεις:

- 1) Μόνο η Φινλανδία και η Ισπανία δε χρησιμοποιούν κεντρικές εξετάσεις για το βαθμό Απολυτηρίου.
- 2) Μία συνήθης κατανομή στο πρόγραμμα Σπουδών του Γενικού Λυκείου είναι η εξής: Μαθήματα κορμού (Συνήθως Γλώσσα, Ιστορία κλπ.), μαθήματα υποχρεωτικά της κατεύθυνσης ή μαθήματα ειδικότητας (με αρκετές ώρες διδασκαλίας) και λίγα μαθήματα ελεύθερης επιλογής. (Φινλανδία, Δανία, Ισπανία, Πορτογαλία, Γαλλία, Ολλανδία).
- 3) Η Αγγλία είναι ιδιαίτερη περίπτωση με την έννοια ότι δεν υπάρχει Απολυτήριο, μόνο προετοιμασία για τις τελικές εξετάσεις για την απόκτηση των GCE, VCE. Συζητείται όμως αναμόρφωση της ανώτερης βαθμίδας Β/βαθμιας εκπαίδευσης (GCSE, GCE) με βάση μοντέλο 4ετούς Baccalaureat.
- 4) Η αυτονομία στα Πανεπιστήμια για το θέμα επιλογής υποψηφίων είναι ολική σε Φινλανδία, Αγγλία, Δανία όπου τα Τμήματα καθορίζουν κατά περίπτωση και τα κριτήρια εισαγωγής και αρκετά μεγάλη στην Ιταλία, όπου τα τμήματα καθορίζουν τα τεστ εισαγωγής.
- 5) Τα εισαγωγικά τεστ στα Τμήματα ΑΕΙ χρησιμοποιούνται συστηματικά σε Ισπανία, Ιταλία, Πορτογαλία και μόνο περιστασιακά σε Φινλανδία, Δανία, Γερμανία, Γαλλία.
- 6) Οι μαθητές έχουν την επιλογή παρακολούθησης ενός γνωστικού αντικείμενου σε Βασικό ή Προχωρημένο-Ειδικού βάρους επίπεδο στις εξής 5 χώρες: Φινλανδία, Αγγλία, Δανία, Γαλλία, Γερμανία.
- 7) Επτά χώρες (Φινλανδία, Δανία, Γερμανία, Γαλλία, Ολλανδία, Ιταλία, Πορτογαλία) έχουν Επαγγελματικά Λύκεια. Αντιθέτως, στις παρακάτω χώρες οι

μαθητές μπορούν να επιλέξουν Επαγγελματικό Πρόγραμμα στο ίδιο σχολείο: Αγγλία, Ισπανία. Η Πορτογαλία παρέχει στα Γενικά Λύκεια μαθήματα γενικού και τεχνικού Προσανατολισμού.

8) Τα ποσοστά των μαθητών σε Τεχνική-Επαγγελματική Εκπαίδευση στο σύνολο των μαθητών της Λυκειακής βαθμίδας σε οκτώ χώρες της Ε.Ε. έχουν ως εξής:

Γαλλία (56%), Γερμανία (63%), Δανία (53%), Ισπανία (38%), Ιταλία (26,8%), Ολλανδία (69,2%), Πορτογαλία (28,8%), Φινλανδία (57,2%). Η Μεγάλη Βρετανία δεν συμπεριλαμβάνεται γιατί δεν υπάρχει σαφής διαχωρισμός. Παρατηρούμε ότι τα χαμηλότερα ποσοστά εμφανίζονται στη Νότια Ευρώπη.

9) Οι κεντρικές εξετάσεις στο τέλος της Γ Λυκείου παίζουν βασικό ρόλο και για την Απόλυση (7/9) και για την Πρόσβαση σε ΑΕΙ (9/9).

7 στα 9 κράτη χρησιμοποιούν το βαθμό Απολυτηρίου για την επιλογή των υποψηφίων και όπου αυτό δεν αρκεί χρησιμοποιούν εισαγωγικά τεστ για περαιτέρω επιλογή. Κατά αυτήν την έννοια η Απόλυση από το Λύκειο και η Πρόσβαση σε ΑΕΙ **δεν είναι αποδεσμευμένες. Στα υπόλοιπα 2 κράτη (Φινλανδία, Ιταλία)** τα Τμήματα ΑΕΙ χρησιμοποιούν αυτόνομα το βαθμό Απολυτηρίου και στα εισαγωγικά τεστ κατά δική τους κρίση και προτεραιότητα.

Πηγές:

Ευρυδίκη, Ευρωπαϊκή βάση δεδομένων www.eurydice.org

Υπουργείο Παιδείας της Φινλανδίας www.edu.fi

Υπουργείο Παιδείας της Γαλλίας www.education.gouv.fr

Δικτυακός τόπος σχετικά με την εκπαίδευση σε Γερμανία www.eduserver.de, www.dipf.de

Δικτυακός τόπος σχετικά με την εκπαίδευση στη Γαλλία www.cndp.fr

Ιδιωτικό σωματείο οργάνωσης εξετάσεων σε Ηνωμένο Βασίλειο

www.edexcel.org.uk

Υπουργείο Παιδείας της Ιταλίας www.istruzione.it, www.invalsi.it

Υπουργείο Παιδείας της Ολλανδίας www2.minocw.nl

Υπουργείο Παιδείας της Ισπανίας www.mec.es/cide, wwwn.mec.es/index.html,

Υπουργείο Παιδείας της Δανίας www.uvm.dk

Le Metais J., 2002, "International Developments in Upper Secondary Education: Context, provision and issues" National Foundation for Educational Research, INCA Thematic Study No. 8, 2002

O' Donnell S., 2004, "International Review of Curriculum and Assessment Frameworks. Comparative tables and factual summaries-2004", National Foundation for Educational Research, INCA, May 2004.

Bakker & Wolf (2001), "Editorial: Examinations and entry to University: pressure and change in a mass system", Assessment in Education, Vol.8, No.3, 2001